

پنجاه تحول ۹

نشریه داخلی دبیرخانه دائمی
کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی
شماره ۹، فروردین ۱۳۹۸

چهارمین نشست تخصصی
اساتید منتخب علوم انسانی اسلامی

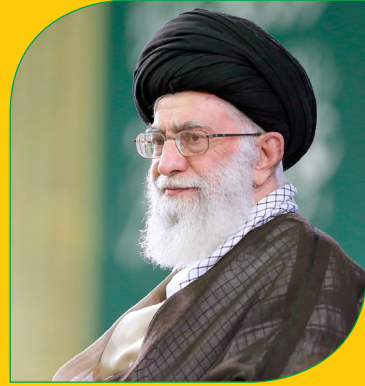

سومین نشست تخصصی
اساتید منتخب علوم انسانی اسلامی

* نداوم برگزاری نشست‌های تخصصی اساتید منتخب علوم انسانی اسلامی؛ نشست سوم و چهارم برگزار شد

* صدور مجوز بین‌المللی پنجمین کنگره توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

* معرفی دبیرخانه‌ی کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی به‌عنوان کمیته‌ی دستگامی برگزارکننده
کرسی‌های نظریه‌پردازی، نقد و مناظره

هم علوم انسانی ما، هم سیاست ما،
هم روش های گوناگون ما باید
روز به روز بهتر شود، منتها به
دست آدم های خبره.

بیانات در مراسم بیست و هفتمین
سالگرد رحلت امام خمینی (ره)
۱۳۹۵/۰۳/۱۴

نشریه داخلی دبیرخانه دائمی
کنگره بین المللی علوم انسانی اسلامی

سر دبیر: امیر سیاهپوش

معاون سر دبیر: روح اله دآوری

مدیر هنری: یوسف بهرخ

با تشکر از سید مهدی موسوی

کنگره بین المللی
علوم انسانی اسلامی

فهرست مطالب

■ اخبار کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی ■

- امضای تفاهم‌نامه همکاری مابین دبیرخانه دائمی کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی و معاونت فرهنگی - دانشجویی دانشگاه آزاد اسلامی..... ۵
- صدور مجوز بین‌المللی پنجمین کنگره توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ۶
- اعلام فراخوان پنجمین کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی..... ۷
- آشنایی با رؤسای کمیسیون‌های پنجمین کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی..... ۹
- برگزاری جلسه مشترک مسئولان دبیرخانه کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی با مراکز علمی مختلف..... ۱۴
- معرفی دبیرخانه کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی به‌عنوان کمیته دستگاہی برگزارکننده کرسی‌های نظریه‌پردازی، نقد و مناظره..... ۱۷

■ اخبار مرکز نوآوری و ایده‌پردازی علوم انسانی اسلامی (منا) ■

- تصویب دو طرح پژوهانه در قالب هسته‌های علمی..... ۱۹
- برگزاری دومین جلسه نمایندگان مرکز..... ۲۰
- راه‌اندازی سایت شبکه پژوهشگران و محققان علوم انسانی اسلامی..... ۲۴
- جلسه رئیس منا با هسته‌های علمی مناطق مختلف کشور..... ۲۵

■ گزارشی از نشست‌های علمی ■

- برگزاری سومین نشست اساتید منتخب علوم انسانی اسلامی با موضوع «فلسفه اسلامی و علوم انسانی اسلامی» در مشهد مقدس..... ۲۹
- برگزاری چهارمین نشست اساتید منتخب علوم انسانی اسلامی با موضوع «روان‌شناسی اسلامی» در مشهد مقدس..... ۳۲
- برگزاری «هم‌اندیشی نخبگان جوان علوم انسانی اسلامی» در دانشگاه امام صادق (ع)..... ۳۶
- برگزاری نشست‌های ایده‌پردازی و نوآوری در علوم انسانی اسلامی (نشان)..... ۴۲

■ گزارشی از کرسی‌های علمی ترویجی ■

- برگزاری کرسی ترویجی ۱ با عنوان: «تعیین اجتماعی معرفت در قرآن کریم»..... ۵۷
- برگزاری کرسی ترویجی ۲ با عنوان: «نظریه معناشناسی لایه‌ای متن / معماری با استناد به آموزه‌های اسلامی»..... ۵۹
- برگزاری کرسی ترویجی ۳ با عنوان: «نظریه‌ی "مدیریت راهبردی جهادی"»..... ۶۱
- برگزاری کرسی ترویجی ۴ با عنوان: «نقد نظام بانکداری بدون ربا (تحلیل نهادی، حقوقی و نظری)»..... ۶۴

■ منشورات ■

- انتشار نسخه الکترونیکی تمام مقالات تأییدشده در کنگره‌های اول تا سوم علوم انسانی اسلامی..... ۶۹
- انتشار شماره ۲۳ فصلنامه علوم انسانی اسلامی صدرا..... ۷۰
- انتشار شماره ۲۴ فصلنامه علوم انسانی اسلامی صدرا..... ۷۳
- انتشار شماره ۲۵ فصلنامه علوم انسانی اسلامی صدرا..... ۷۵
- انتشار شماره ۲۶ و ۲۷ فصلنامه علوم انسانی اسلامی صدرا..... ۷۷
- انتشار کتاب «معنا و مبنای علوم انسانی اسلامی»..... ۸۰
- چاپ کتاب اسلام و آسیب‌های اجتماعی..... ۸۲
- انتشار کتاب «نقد سند آموزش ۲۰۳۰ از منظر تعلیم و تربیت اسلامی»..... ۸۳
- انتشار کتاب «نظریه ۳»..... ۸۶

کنگرہ بین المللی
علوم انسانی اسلامی

اخبار کنگرہ بین المللی
علوم انسانی اسلامی

گاہنامہ
تحلیلی - خیری
کنگرہ بین المللی
علوم انسانی اسلامی
شماره ۹
فروردین ۱۳۹۸

امضای تفاهم نامه همکاری مابین دبیر خانه دائمی کنگره بین المللی علوم انسانی اسلامی و معاونت فرهنگی - دانشجویی دانشگاه آزاد اسلامی

پس از برگزاری جلساتی چند با موضوع ابعاد همکاری دانشگاه آزاد اسلامی و کنگره، تفاهم نامه‌ای به امضای طرفین رسید.

همکاری در زمینه تعریف و بازنگری رشته‌های علوم انسانی اسلامی در دانشگاه؛ ایجاد کرسی‌های علمی متناظر با کمیسیون‌های کنگره با محوریت یک شخصیت علمی معتبر در دانشگاه؛ همکاری در طرح رصد و شناسایی نخبگان علمی و پژوهشی؛ جذب حداقل ۲۰ مقاله علمی استادان و دانشجویان دانشگاه متناسب با کمیسیون‌های کنگره؛ برگزاری نشست‌های همایش‌ها، کرسی‌های نظریه‌پردازی و کرسی‌های ترویجی مشترک؛ همکاری در اطلاع‌رسانی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های خبرگزاری‌ها و سایت‌ها؛ انجام طرح‌های تحقیقاتی مشترک؛ اختصاص امتیاز ویژه به مقالات پذیرفته شده استادان و دانشجویان دانشگاه در کنگره؛ بخشی از مفاد این تفاهم نامه است.

گاهنامه

تحلیلی - خبری
کنگره بین المللی
علوم انسانی اسلامی
شماره ۹
فروردین ۱۳۹۸

صدور مجوز بین‌المللی پنجمین کنگره توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

دکتر حسین سالار آملی قائم‌مقام وزیر علوم، تحقیقات و فناوری در امور بین‌الملل و رئیس مرکز همکاری‌های علمی و بین‌المللی، در نامه‌ای مجوز برگزاری پنجمین کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی را صادر کرد. در متن نامه دکتر سالار آملی آمده است:

جناب آقای غلامی، رئیس محترم مرکز پژوهش‌های علوم انسانی اسلامی صدرا

با سلام و احترام،
بازگشت به نامه شماره ۹۵۳/الف مورخ ۹۷/۲/۲۶ آن مرکز درخصوص برگزاری «پنجمین کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی»، به آگاهی می‌رساند برابر با آیین‌نامه شماره ۸۸۷۸۰/۱۵ مورخ ۹۳/۵/۲۵ هیئت امناء و هیئت‌های ممیزه وزارت متبوع، با عنایت به تصویب هیئت‌امنای آن مرکز، برگزاری کنگره مذکور بلامانع می‌باشد. خواهشمند است دستور فرمایید گزارش روند اجرایی و گزارش نهایی کنگره به این وزارت ارسال گردد. ضمناً ترتیبی اتخاذ گردد تا مطالب این سمینار در یکی از نشریات ایندکس شده به چاپ برسد. این موضوع سبب افزایش اعتبار سمینار و افزایش مقالات آن مرکز محترم خواهد شد.

با آرزوی توفیق الهی
حسین سالار آملی

قائم‌مقام وزیر در امور بین‌الملل
و رئیس مرکز همکاری‌های علمی و بین‌المللی

اعلام فراخوان پنجمین کنگره بین المللی علوم انسانی اسلامی

هم آماده چاپ است و همزمان در حال انتشار مجله علوم انسانی اسلامی به زبان انگلیسی هستیم، در راستای اهداف کنگره دو نشست و هم‌اندیشی با حضور منتخبی از اساتید برجسته علوم انسانی اسلامی با گرایش اقتصاد اسلامی و فلسفه علوم انسانی اسلامی سال گذشته در مشهد مقدس برگزار شد و در حال آماده‌سازی برای برگزاری سومین و چهارمین نشست صاحب‌نظران علوم انسانی اسلامی با موضوع‌های فلسفه اسلامی - علوم انسانی و روانشناسی اسلامی هستیم.

رئیس دبیرخانه دائمی کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی ابراز داشت: اولین نشست تخصصی نخبگان جوان علمی حوزه علوم انسانی اسلامی هم در تهران برگزار می‌شود. همچنین برگزاری کرسی‌های نظریه‌پردازی را با هماهنگی دبیرخانه حمایت از کرسی‌های نظریه‌پردازی، نقد و مناظره ادامه خواهیم داد.

وی درباره دستاوردهای چهار دوره گذشته کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی گفت: اولین دستاورد برگزاری کنگره، تولید دانش است که برای بهره‌برداری در دسترس قرار دارد. بهره‌برداران

عطاءالله رفیعی آتانی دبیر علمی پنجمین کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی با اشاره به اعلام فراخوان این کنگره گفت: گفتمان‌سازی، نظریه‌پردازی، ارتباط سازمان‌یافته با شبکه جامعه فعال پژوهشی و آموزشی در این قلمرو، تضارب آراء و اندیشه‌ها و کمک به سیاست‌گذاری و مدیریت علمی در حوزه علوم انسانی اسلامی، شناسایی و جذب جوانان و گمنام‌های علمی از اهداف برگزاری این کنگره است.

وی افزود: با توجه به برگزاری پنجمین دوره کنگره می‌خواهیم فضای کنگره به سمت تولید علم با رویکرد پژوهش و نوآوری و ارتقای آن به سوی نظریه‌پردازی و در نهایت حل مسائل کشور باشد. رفیعی آتانی با اشاره به انتشار مجله و فصلنامه‌های مرتبط با کنگره بیان داشت: فصلنامه تحقیقات بنیادین علوم انسانی و فصلنامه تحقیقات کاربردی علوم انسانی در حال انتشار هستند و به دنبال دریافت مجوز درجه علمی پژوهشی برای آن هستیم تا اساتیدی که آثار خود را در آنجا منتشر می‌کنند از مزایای انتشار اثر بهره ببرند.

وی ادامه داد: سومین شماره مجله «کتاب نظریه»

را به دبیرخانه دائمی کنگره که کمیته اعطای جایزه جهانی علوم انسانی اسلامی هم در آنجا قرار دارد، معرفی کنند.

رفیعی آتانی در پایان درباره ارگان‌ها و سازمان‌های مشارکت‌کننده در برگزاری کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی گفت: مرکز پژوهش‌های علوم انسانی اسلامی صدرا، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها، سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، دانشگاه امام صادق(ع)، دانشگاه علامه طباطبائی، دانشگاه شاهد، دانشگاه شیراز، دانشگاه تبریز، دانشگاه اصفهان، دانشگاه آزاد اسلامی، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، پژوهشگاه علوم و معارف اسلامی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، مرکز مطالعات علم و دین در آمریکا و کانادا و دیگر سازمان‌ها و ارگان‌ها با این کنگره همکاری می‌کنند.

می‌توانند تصمیم‌گیران در سطح ملی باشند و یا کسانی که در زندگی شخصی‌شان به دنبال پیاده کردن این دانش هستند.

استاد دانشگاه علم و صنعت اظهار داشت: رسانه‌ها و دستگاه‌های فرهنگی می‌توانند از این دانش گفتمان‌سازی کنند و دانشگاه‌ها و حوزه‌های علمیه در متون درسی خود از آن استفاده کنند و اساتید از این منابع به عنوان منابع مکمل درسی بهره ببرند. رفیعی آتانی با بیان اینکه از هر دستاورد علمی می‌توان به دو روش علمی و کاربردی بهره برد، گفت: تداوم پژوهش و آموزش از دستاوردهای علمی و بهره‌گیری افراد و دستگاه‌های ذی‌ربطی که از دانش علوم انسانی اسلامی بهره می‌برند، از دستاوردهای کاربردی این دانش محسوب می‌شود. وی افزود: یکی از مهم‌ترین دستاوردهای کنگره تعامل با جامعه علمی با بیش از ۲ هزار نفر عضو است. با وجود تداوم ارتباط کنگره به تعداد افرادی که با آن‌ها در ارتباط هستیم اضافه شده است. این افراد شامل اساتید دانشگاه و دانشجویان دوره دکتری هستند.

دبیر علمی کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی خاطرنشان کرد: مرکز نوآوری و ایده‌پردازی علوم انسانی اسلامی (منا) هم در راستای اهداف کنگره تأسیس شده است. به دلیل سخت‌گیری در ارزیابی مقالات، اکثراً اساتید حوزوی و دانشگاهی با ما در ارتباط قرار گرفته بودند و ارتباطمان با جوانان ضعیف شده بود. منا، نهادی بود که از طریق آن ارتباط خود را با جوانان بیشتر کردیم.

وی با اشاره به برگزاری چهارمین دوره جایزه جهانی علوم انسانی اسلامی در خلال برگزاری کنگره گفت: صاحب‌نظران حوزه علوم انسانی اسلامی می‌توانند خود را برای شرکت در این جایزه کاندید کنند و یا افرادی را که شایسته دریافت این جایزه هستند

آشنایی با رؤسای کمیسیون‌های پنجمین کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی

- رئیس هیئت داوران بخش اقتصاد و مدیریت کتاب سال حوزه با حکم مدیر حوزه علمیه قم از سال ۱۳۹۰.
- عضو شورای علمی گروه فلسفه علوم انسانی و گروه الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت در پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- مدیر گروه اقتصاد دانشگاه بین‌المللی المصطفی (ص).
- سردبیر مجله «کتاب نقد» (هم‌اکنون)
- عضو هیئت علمی فلسفه علم و فناوری دانشگاه علم و صنعت ایران

دکتر عطاءالله رفیعی آتانی: رئیس کمیسیون فلسفه و روش‌شناسی علوم انسانی اسلامی

- دکتر عطاءالله رفیعی آتانی عضو هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت ایران، دارای دکترای اقتصاد از دانشگاه تهران می‌باشد. بخشی از سوابق اجرایی دبیر علمی کنگره علوم انسانی اسلامی بدین شرح است:
- بنیان‌گذاری دبیرخانه جنبش نرم‌افزاری در معاونت پژوهشی حوزه علمیه قم، ۱۳۸۳
- سردبیر ماهنامه پویا برای مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره) ۱۳۸۲.
- سردبیر فصلنامه پژوهش و حوزه متعلق به مرکز مدیریت حوزه علمیه قم از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۸.
- سردبیر فصلنامه علوم انسانی اسلامی صدا.
- رئیس پژوهشکده بین‌المللی مطالعات اسلامی وابسته به سازمان حوزه‌ها و مدارس علمیه خارج از کشور، از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۷.
- دبیر اولین و دومین همایش ملی الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت در سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰.
- مدیر بنیاد پژوهشی الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت از سال ۱۳۸۸.
- دبیر علمی کنگره‌های بین‌المللی علوم انسانی اسلامی در جمهوری اسلامی ایران از سال ۱۳۹۰ تاکنون.

دکتر مصباح‌الهدی باقری کنی: رئیس کمیسیون مدیریت اسلامی

- دکتر مصباح‌الهدی باقری، عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع) دارای دکترای مدیریت بازاریابی بین‌المللی از دانشگاه تربیت مدرس می‌باشد. بخشی از سوابق اجرایی مدیرمسئول فصلنامه اندیشه مدیریت بدین شرح است:
- معاون طرح و برنامه دانشگاه امام صادق (ع) ۱۳۸۵ - ۱۳۸۷
- قائم‌مقام رییس دانشکده معارف اسلامی و

- عضو کارگروه اقتصاد شورای عالی انقلاب فرهنگی
- عضو کمیته مصاحبه‌کننده از پذیرفته‌شدگان مرحله اول آزمون دکتری سال ۱۳۹۱ برای ۳ رشته
- رئیس پژوهشکده علوم اقتصادی
- رئیس و عضو شورای پژوهشی پژوهشکده علوم اقتصادی دانشگاه علامه
- مدیر گروه مدیریت قراردادهای نفت و گاز
- مدیر گروه حقوق قراردادهای نفت و گاز
- عضو کمیته امتحان جامع خرداد ۱۳۹۳
- رئیس کارگروه تخصصی بازنگری اقتصاد انرژی، منابع و محیط زیست شورای سیاست‌گذاری بازنگری رشته‌های علوم انسانی
- عضو ثابت شورای آموزشی، پژوهشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده اقتصاد
- رییس دانشکده اقتصاد و معارف اسلامی، ۱۳۶۱، ۱۳۷۲، ایران، تهران
- مشاور عالی در امور پژوهشی، ۱۳۸۳، ایران، تهران
- مدیریت دانشگاه امام صادق (ع) ۱۳۸۵ - ۱۳۸۴
- مدیر دفتر برنامه‌ریزی آموزشی دانشگاه امام صادق (ع) ۱۳۷۸ - ۱۳۷۸
- کارشناس IT در بنیاد مستضعفان و جانبازان ۱۳۷۶
- کارشناس دفتر ویژه در حوزه ریاست سازمان صداوسیما ۱۳۷۷
- کارشناس امور طرح‌های سازمان بازرسی و نظارت (وزارت بازرگانی) ۱۳۷۶ - ۱۳۷۸
- قائم‌مقام رییس دانشکده معارف اسلامی و مدیریت دانشگاه امام صادق (ع) ۱۳۸۹ - ۱۳۸۸

دکتر مسعود درخشان: رئیس کمیسیون «الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت»

- دکتر مسعود درخشان، عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی دارای دکترای اقتصاد از دانشگاه آکسفورد می‌باشد. بخشی از سوابق اجرایی استاد دانشگاه علامه طباطبائی بدین شرح است:
- عضو کمیته تخصصی اقتصاد گروه علوم انسانی، ۱۳۷۰، ایران، تهران
  - رییس مرکز تحقیقات اقتصاد ایران، ۱۳۸۳، ایران، تهران
  - مدیر گروه پژوهشی اقتصاد انرژی، ایران، تهران
  - مشاور رئیس پژوهشکده بیمه
  - مدیر گروه رشته دکتری اقتصاد نفت و گاز، ایران، تهران
  - عضو کمیته کرسی‌های نظریه‌پردازی دانشکده اقتصاد
  - عضو شورای پژوهشی پژوهشکده بیمه، ۱۳۸۸، ۱۳۹۰
  - رئیس مرکز تحقیقات اقتصاد ایران
  - مدیر قطب علمی اقتصاد توسعه با تأکید بر الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت
  - مدیر گروه اقتصاد انرژی دانشکده اقتصاد علامه

دکتر محمد نعمتی: قائم‌مقام رئیس کمیسیون «الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت»

- دکتر محمد نعمتی عضو هیئت علمی گروه اقتصاد دانشگاه امام صادق علیه‌السلام دارای دکترای اقتصاد از دانشگاه تهران می‌باشد. بخشی از سوابق اجرایی رئیس مرکز نوآوری و ایده‌پردازی علوم انسانی اسلامی (منا) بدین شرح است:
- رئیس مرکز نوآوری و ایده‌پردازی علوم انسانی اسلامی (منا) (از آذر ۹۵ تاکنون)
  - دبیر کمیته تخصصی آیین‌نامه حمایت از دانشجویان دوره دکتری گرایش اقتصاد اسلامی دانشکده معارف اسلامی و اقتصاد دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) از شهریور ۱۳۸۹ تاکنون
  - معاون پژوهشی برتر در دانشگاه امام صادق

دکتر سید سعید زاهد زاهدانی عضو هیئت علمی دانشگاه شیراز، دارای دکترای جامعه‌شناسی از دانشگاه لیدز انگلستان می‌باشد. بخشی از سوابق اجرایی وی بدین شرح است:

- مدیر مرکز اسناد و کتابخانه ملی استان فارس، از شهریور ۱۳۸۵ تا آخر شهریور ۱۳۸۶.
- مدیر انجمن جامعه‌شناسی ایران، استان فارس، از بهمن ۱۳۸۷ تا مرداد ۱۳۹۰.
- رئیس بخش جامعه‌شناسی و برنامه‌ریزی اجتماعی، دانشگاه شیراز، از دی‌ماه ۱۳۸۸ تا ۲۳ مهر ۱۳۹۰.
- مدیر پروژه ملی صندوق جمعیت سازمان ملل در دانشگاه شیراز، از اسفند ۱۳۸۸.
- مشاور و رئیس دفتر ریاست دانشگاه شیراز، از ۱۰ مهر ۱۳۸۹ تا اول اسفند ۹۲.
- دبیر مرکز هم‌اندیشی اساتید دانشگاه شیراز، از ۳ آذر ۱۳۸۹.
- مدیر امور بین‌الملل دانشگاه شیراز، از یکم آبان ماه ۱۳۹۰ تا اول اسفند ۹۲.
- مسئول راه‌اندازی پژوهشکده تحول و ارتقاء علوم انسانی و اجتماعی دانشگاه شیراز از آبان ماه ۱۳۹۱.
- رئیس کمیسیون جامعه‌شناسی اسلامی کنگره دائمی بین‌المللی علوم انسانی اسلامی از ۱۱ خرداد ۱۳۹۲.

دکتر محمدعلی متفکر آزاد: رئیس کمیسیون «اقتصاد اسلامی»

دکتر محمدعلی متفکر آزاد عضو هیئت علمی دانشگاه تبریز، دارای دکترای تخصصی علوم اقتصادی می‌باشد. بخشی از سوابق اجرایی وی بدین شرح است:

- رییس دانشگاه زنجان
- رییس دانشگاه شهید مدنی (تربیت معلم سابق) آذربایجان

(علیه‌السلام) در چهار سال پیاپی (از آذر ۱۳۸۶ - مهر ۱۳۹۵)

حجت‌الاسلام علیرضا پیروزمند: رئیس کمیسیون «مدیریت تحول علوم انسانی»

حجت‌الاسلام والمسلمین آقای علیرضا پیروزمند پس از اخذ دیپلم در سال ۱۳۶۲ با وجود قبولی در رشته فنی دانشگاه برای ادامه تحصیل به قم رفته و به موازات فراگیری دروس حوزوی در دفتر فرهنگستان علوم اسلامی قم به پژوهش مشغول شد. دروس سطح را خدمت اساتید همچون آیات و حجج اسلام آقایان راستی کاشانی، وجدانی فخر، پایانی، ستوده، احمدی میانجی، حسینی بوشهری، موسوی، اعتمادی و گنجی فراگرفته و از سال ۱۳۷۳ در درس خارج فقه آیت‌الله تبریزی و خارج اصول آیت‌الله وحید خراسانی شرکت کرد. بخشی از سوابق اجرایی عضو هیئت علمی دفتر فرهنگستان علوم اسلامی، بدین شرح است:

- عضو هیئت علمی و قائم‌مقام دفتر فرهنگستان علوم اسلامی
- مسئول گروه روش و عضو گروه علم اصول احکام حکومتی دفتر فرهنگستان علوم اسلامی
- کارشناس مسائل علمی، فرهنگی و اجتماعی در دبیرخانه مجمع تشخیص مصلحت نظام
- کارشناس مسائل فرهنگی دبیرخانه شورای انقلاب فرهنگی

دکتر سید سعید زاهد زاهدانی: رئیس کمیسیون «جامعه‌شناسی اسلامی»

- عضو شورای برنامه‌ریزی مرکزی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از سال ۱۳۹۱.
- سردبیر نشریه طرح و نماد دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه علم و صنعت ایران ۱۳۹۱.

دکتر محسن فرمهینی فراهانی: رئیس کمیسیون «تعلیم و تربیت اسلامی»

دکتر محسن فرمهینی فراهانی عضو هیئت‌علمی دانشگاه شاهد، دارای دکتری فلسفه تعلیم و تربیت می‌باشد. بخشی از سوابق اجرایی معاون فرهنگی دانشگاه شاهد بدین شرح است:

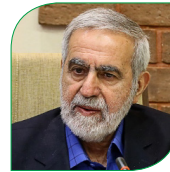
- معاون فرهنگی دانشگاه شاهد از تیرماه ۹۱ (ادامه دارد).
- مدیرکل دفتر نظارت و ارزشیابی دانشگاه شاهد از ۳۰ مرداد ۸۷ (ادامه دارد).
- معاون آموزشی تحصیلات تکمیلی دانشکده علوم انسانی ۲۸ بهمن ۸۶.
- قائم‌مقام معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه شاهد ۲۰ اردیبهشت ۸۵.
- مدیرکل امور خدمات آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه شاهد ۳۰ خرداد ۸۳.
- رابط دانشگاه شاهد و وزارت علوم دانشگاه شاهد ۱۱ بهمن ۸۲.
- مشاور معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه شاهد ۸ شهریور ۸۲.

دکتر محمود حکمت‌نیا: رئیس کمیسیون «فقه و حقوق اسلامی»

دکتر محمود حکمت‌نیا عضو هیئت‌علمی گروه فقه

- رییس دانشگاه پیام نور منطقه ۲ کشوری (استان‌های آذربایجان شرقی و غربی)
- نماینده وزیر علوم، تحقیقات و فناوری در هیئت‌امناي مؤسسه آموزش عالی روزه
- نماینده وزیر علوم، تحقیقات و فناوری در هیئت‌امناي مؤسسه آموزش عالی عبدالرحمان صوفی رازی
- نماینده وزیر علوم، تحقیقات و فناوری در هیئت سه‌نفره نظارت بر فعالیت تشکل‌های اسلامی دانشگاهیان در دانشگاه شهید مدنی (تربیت معلم سابق) آذربایجان
- عضو شورای برنامه‌ریزی راهبردی دانشگاه تبریز
- عضو شورای فرهنگی دانشگاه تبریز
- رئیس دانشکده اقتصاد، مدیریت و بازرگانی دانشگاه تبریز

مهندس عبدالحمید نقره‌کار: رئیس کمیسیون «هنر و معماری اسلامی»

- مهندس عبدالحمید نقره‌کار دانشیار دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه علم و صنعت ایران می‌باشد. بخشی از سوابق اجرایی مدیر قطب علمی (معماری اسلامی) بدین شرح است:
- مدیر قطب علمی (معماری اسلامی) - از سال ۱۳۹۱.
- ریاست کرسی نظریه‌پردازی معماری و شهرسازی حدود ۱۴ سال.
- رئیس کارگروه معماری و شهرسازی، شورای عالی تحول و ارتقای علوم انسانی از سال ۱۳۹۱.
- ریاست دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه علم و صنعت ایران حدود ۱۴ سال (سه دوره).
- ریاست مرکز تحقیقات معماری و شهرسازی دانشگاه علم و صنعت ایران حدود ۱۸ سال.
- مشاور فرهنگی ریاست دانشگاه علم و صنعت ایران حدود ۱۵ سال در سه دوره.

مدیر گروه روانشناسی دانشگاه اصفهان از ۷ تیر ۱۳۹۱

- همکاری در امور اجرایی دانشگاه معاونت دانشجویی و فرهنگی دانشکده علوم تربیتی دانشکده علوم تربیتی ۲۶ آبان ۸۷
- تألیف کتب و مقالات متعدد علمی

حجت‌الاسلام دکتر نجف لکزایی: رئیس کمیسیون «علوم سیاسی اسلامی»

دکتر نجف لکزایی رئیس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، دارای دکترای علوم سیاسی می‌باشد. بخشی از سوابق اجرایی استاد تمام علوم سیاسی دانشگاه باقرالعلوم علیه‌السلام بدین شرح است:

- رئیس پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی از ۱۳۹۳
- معاون پژوهشی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم از ۱۳۹۳
- سردبیر فصلنامه سیاست متعالیه
- رئیس پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی / پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی از: ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۳
- معاون فرهنگی مجمع جهانی اهل‌البیت علیهم‌السلام
- عضو اتاق فکر و شورای راهبردی رادیو معارف
- مدیر گروه معارف اسلامی دانشگاه باقرالعلوم (ع)
- معاون آموزشی و پژوهشی / مؤسسه آموزش عالی باقرالعلوم (ع) / ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۴
- سردبیر فصلنامه علوم سیاسی / مؤسسه آموزش عالی باقرالعلوم (ع) / ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۶
- رئیس مرکز تحقیقات حکومت اسلامی / دبیرخانه مجلس خبرگان / ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۶

و حقوق پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، دارای دکترای از دانشگاه تربیت مدرس می‌باشد. بخشی از سوابق اجرایی عضو هیئت‌امنای پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی بدین شرح است:

- عضو کمیسیون فرهنگی هیئت ممیزه مشترک پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی / پاییز ۱۳۹۰
- صاحب‌امتیاز دو فصلنامه «حقوق مالکیت فکری» - دی‌ماه ۱۳۹۱ تاکنون
- هیئت‌امنای پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی بهمن ۱۳۹۲ تاکنون
- دبیر جشنواره علاوه استاد مطهری شورای فرهنگی بهمن ۱۳۹۱
- عضو کرسی علوم نقلی کرسی‌های نظریه‌پردازی نقد و مناظره دی‌ماه ۱۳۹۲ تاکنون
- کارگروه علوم انسانی صندوق حمایت از پژوهشگران معاونت علمی فناوری ریاست جمهوری بهمن‌ماه ۱۳۹۲ تاکنون
- هیئت اجرایی جذب واحدهای پژوهشی شورای عالی انقلاب فرهنگی تیر ۱۳۹۲ تاکنون
- هیئت تحریریه کتاب نقد پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی شهریور ۱۳۹۲ تاکنون
- ریاست کمیسیون فقه و حقوق اسلامی کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی از سال ۱۳۹۱ تا کنون
- عضو هیئت‌امنای پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی ۱۳۹۲ تاکنون
- معاون حقوق مالکیت معنوی وزیر دادگستری

دکتر مهرداد کلاتری: رئیس کمیسیون «روانشناسی اسلامی»

دکتر مهرداد کلاتری عضو هیئت‌علمی دانشگاه اصفهان، دارای دکترای روانشناسی از لندن می‌باشد. بخشی از سوابق اجرایی وی بدین شرح است:

- فعالیت در کمیته‌ها و شوراهای داخل دانشگاه،

برگزاری جلسه مشترک مسئولان دبیرخانه کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی با مراکز علمی مختلف

دبیرخانه کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی به منظور شبکه‌سازی و ارتباط با نهادهای مختلف دانشگاهی و حوزوی اقدام به برگزاری جلسات مشترکی نموده که شرح آن‌ها در ادامه می‌آید:

همچنین حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر میرمعزی با تبیین رویکرد مرکز مدیریت حوزه‌ها در مواجهه با علوم انسانی و جدیت حوزه برای سرمایه‌گذاری در این ساحت، فعال‌سازی انجمن‌های علمی حوزه، راه‌اندازی صندوق حمایت از پژوهشگران حوزه در زمینه علوم انسانی اسلامی و گسترش رشته‌های تخصصی در موضوع علوم انسانی را جزو اولویت‌های مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه در این عرصه معرفی نمود.

۲. برگزاری جلسه مشترک مسئولان دبیرخانه کنگره و مجمع عالی حکمت اسلامی

جلسه مشترک مسئولان دبیرخانه دائمی کنگره و مجمع عالی حکمت اسلامی، پنج‌شنبه ۱۳۹۷/۴/۷ در مجمع عالی حکمت اسلامی برگزار شد. حضرت آیت‌الله فیاضی رئیس هیئت‌مدیره مجمع عالی حکمت اسلامی، دکتر عطاءالله رفیعی آتانی رئیس دبیرخانه و دبیر علمی کنگره و دکتر امیر سیاهپوش قائم‌مقام رئیس دبیرخانه از اعضای حاضر در این جلسه بودند. در ابتدای این جلسه دکتر رفیعی گزارشی مفصلی از اهداف و رویکردهای کنگره، برنامه‌های مختلف و

۱. جلسه مسئولان کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی با معاون پژوهشی مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

به‌منظور پیگیری طرح‌های مرتبط با شکل‌گیری و تداوم علوم انسانی اسلامی و استفاده مضاعف از ظرفیت‌های منحصربه‌فرد حوزه‌های علمیه در این عرصه، یکشنبه مورخ ۹۷/۰۱/۲۶ طی جلسه‌ای در مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه و با حضور مسئولان کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی و جناب حجت‌الاسلام دکتر سید حسین میرمعزی معاون پژوهشی مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه، در خصوص اقدامات عملی و برگزاری زمینه‌همکاری و هم‌افزایی دبیرخانه دائمی کنگره با مرکز مدیریت حوزه علمیه قم بحث و تبادل نظر صورت گرفت. در این جلسه حجت‌الاسلام دکتر غلامی رئیس شورای سیاست‌گذاری کنگره ضمن تأکید بر نقش و رسالت تاریخی حوزه‌های علمیه در جهت شکل‌گیری و تقویت علوم انسانی اسلامی، اهمیت تبدیل علوم انسانی اسلامی به جریان پر قدرت در حوزه‌های علمیه سراسر کشور را یادآور شد و آمادگی دبیرخانه دائمی کنگره را برای هم‌افزایی در این عرصه اعلام کرد.

در پایان این جلسه توافق شد تا به منظور پیشبرد روند کار در کمیسیون علوم سیاسی اسلامی که در محل پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی تشکیل شده است، در معرفی اعضای کمیته علمی کمیسیون، تعیین محورهای اصلی فراخوان، تهیه متن فراخوان اختصاصی کمیسیون علوم سیاسی اسلامی و تعیین اساتید برجسته برای درخواست مقالات سفارشی تسریع شود.

همچنین پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی برای مشارکت در سایر کمیسیون‌های کنگره، از پژوهشکده‌ها و گروه‌های مختلف خود، نمایندگانی را به دبیرخانه کنگره معرفی کرده است.

۴. گسترش همکاری‌های دانشگاه قم با دبیرخانه دائمی کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی

جلسه مشترک مسئولان دبیرخانه دائمی کنگره و معاون پژوهشی دانشگاه قم، پنج‌شنبه ۱۳۹۷/۴/۷ در دبیرخانه دائمی کنگره در قم برگزار شد.

در این جلسه که با حضور دکتر عطاالله رفیعی آتانی دبیر علمی کنگره، دکتر امیر سیاهپوش قائم‌مقام رئیس دبیرخانه و حجت‌الاسلام دکتر سعید فراهانی فرد معاون پژوهشی دانشگاه قم برگزار شد، پس از ارائه گزارش اجمالی دبیر علمی کنگره، دو طرف بر روی موارد ذیل به توافق رسیدند:

استفاده از ظرفیت رساله‌های دکتری برای تولید مقالات علمی (جهت‌دهی به رساله‌های دکتری با نگرش اسلامی و دینی و تولید مقاله پژوهشی با حمایت کنگره)

دستاوردهای علمی و تولیدات کنگره ارائه کرد. وی بر اهمیت فلسفه به‌عنوان مبنای اصلی حرکت برای ایجاد تحول در علوم انسانی تأکید کرد و ظرفیت فلسفه صدرایی را برای رسیدن به این مقصود بسیار بالا دانست.

دکتر رفیعی گفت: با توجه به ظرفیت بالای فلسفه صدرایی و ذخیره عظیم در اختیار، انتظار می‌رود مجمع عالی حکمت اسلامی در این مقوله ورود جدی داشته و دبیرخانه را برای نیل به اهداف مدنظر کمک کند.

حضرت آیت‌الله فیاضی رئیس مجمع عالی حکمت اسلامی نیز با تأیید اهمیت موضوع و تأکید بر نقش مهم فلسفه در علوم انسانی اظهار امیدواری کرد که با طرح بحث در هیئت‌مدیره مجمع، تلاش خواهد شد حداکثر همکاری لازم با کنگره صورت گیرد.

۳. برگزاری جلسه هماهنگی مسئولان دبیرخانه کنگره و نماینده پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

جلسه هماهنگی مسئولان دبیرخانه دائمی کنگره و پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، پنج‌شنبه ۱۳۹۷/۴/۷ در قم برگزار شد.

در این جلسه که با حضور دکتر عطاالله رفیعی آتانی رئیس دبیرخانه و دبیر علمی کنگره، دکتر امیر سیاهپوش قائم‌مقام رئیس دبیرخانه و دکتر رجبعلی اسفندیار رئیس مرکز همکاری‌های علمی و بین‌المللی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی برگزار شد، دو طرف در مورد ابعاد مختلف همکاری‌های دو مجموعه به بحث و تبادل نظر پرداختند.

- همکاری در انتشار مجلات علمی فارسی و انگلیسی
- حمایت کنگره از نخبگان جوان دانشگاه از طریق
مرکز نوآوری و ایده‌پردازی علوم انسانی اسلامی
(منا)

- همکاری در برگزاری نشست‌های علمی داخلی،
نشست‌های بین‌المللی و کرسی‌های نظریه‌پردازی
- همکاری با بخش بین‌الملل کنگره و کمک به
شناسایی اساتید برتر خارجی در حوزه‌های مرتبط

۵. برگزاری جلسه مشترک مسئولان دبیرخانه کنگره و نمایندگان فرهنگستان علوم اسلامی

جلسه مشترک مسئولان دبیرخانه دائمی کنگره و نمایندگان فرهنگستان علوم اسلامی، پنج‌شنبه ۷ تیرماه در دبیرخانه دائمی کنگره در قم برگزار شد. در این جلسه که با حضور دکتر عطاءالله رفیعی آتانی دبیر علمی کنگره، دکتر امیر سیاهپوش قائم مقام رئیس دبیرخانه و حجج اسلام جمالی و غنایی از مسئولان فرهنگستان برگزار شد، دو طرف در مورد ابعاد مختلف همکاری‌های دو مجموعه به بحث و تبادل نظر پرداختند.

در این جلسه فرهنگستان آمادگی خود را برای مشارکت بیش‌تر در فرایند برگزاری کنگره و به‌خصوص در ارزیابی محتوای تولیدات کنگره و کارنامه علوم انسانی اسلامی پس از انقلاب اعلام کرد.

۶. جلسه مشترک مسئولان پژوهشگاه علوم و حیانی معارج با دبیر علمی کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی

جلسه مشترک مسئولان پژوهشگاه علوم و حیانی معارج با دبیر علمی کنگره بین‌المللی علوم انسانی

اسلامی، پنج‌شنبه ۱۴/۴/۱۳۹۷ در محل این پژوهشگاه برگزار شد.

دکتر عطاءالله رفیعی آتانی رئیس دبیرخانه دائمی و دبیر علمی کنگره، مدیر علمی - پژوهشی پژوهشگاه علوم و حیانی معارج اسراء، حجت‌الاسلام والمسلمین قاسم جعفرزاده، حجت‌الاسلام والمسلمین رضا ملائی رئیس پژوهشکده علوم عقلی و حجت‌الاسلام والمسلمین امامی رئیس پژوهشکده مطالعات اجتماعی اسلامی، از اعضای حاضر در این جلسه بودند.

در ابتدای این جلسه حجت‌الاسلام رضا ملائی رئیس پژوهشکده علوم عقلی و مدیر گروه فلسفه پژوهشگاه علوم و حیانی معارج، ضمن ارائه گزارشی از فعالیت‌های این مرکز، بر اهمیت فلسفه از نگاه آیت‌الله جوادی آملی تأکید کرد.

دکتر عطاءالله رفیعی آتانی، رئیس دبیرخانه دائمی و دبیر علمی کنگره نیز ضمن پاسخ به سؤالات اعضای حاضر در این جلسه، گفت: «با توجه به اهمیت دیدگاه‌های آیت‌الله جوادی آملی در حوزه مدیریت تحول علوم انسانی و فلسفه علوم انسانی اسلامی، نیاز است تا بیش از پیش همکاری‌های علمی دو مجموعه گسترش کمی و کیفی پیدا کند».

مدیر گروه فلسفه علم و فناوری دانشگاه علم و صنعت ایران در پایان سخنان خود، چگونگی همکاری اعضای هیئت علمی پژوهشگاه علوم و حیانی معارج در طرح‌ها و پروژه‌های دبیرخانه دائمی کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی از جمله برگزاری نشست‌های نظریه‌پردازی، ارائه مقاله در نشست فلسفه اسلامی و ارائه مقاله برای کنگره را تشریح کرد.

بحث و تبادل نظر در مورد «فلسفه اسلامی»، «فلسفه علوم انسانی اسلامی» و «رابطه بین فلسفه و علوم انسانی» از بخش‌های دیگر این جلسه بود.

شورای کمیته دستگای خود، مورد نقد و بررسی در نشست‌های تخصصی قرار دهد. مقالات پذیرفته شده در نشست‌های علمی کنگره، در «کتاب نظریه» منتشر خواهد شد.

حجت‌الاسلام دکتر رضا غلامی رئیس شورای سیاست‌گذاری کنگره و رئیس مرکز پژوهش‌های علوم انسانی اسلامی صدرا، در احکام جداگانه‌ای اعضای کمیته دستگای برگزاری کرسی‌های نظریه‌پردازی، نقد و مناظره دبیرخانه دائمی کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی را منصوب کرد. بر اساس این احکام، عطاءالله رفیعی آتانی دبیر علمی کنگره به عنوان دبیر کمیته دستگای (عضو حقوقی) و احمدحسین شریفی، محمود حکمت‌نیا، سید سعید زاهد زاهدانی، محمدعلی متفکر آزاد و عبدالحمید نقره‌کار به عنوان اعضای حقیقی این کمیته منصوب شدند.

علمی خود را با سخت‌گیری‌های علمی لازم و در سطح بالای نقد و ارزیابی، با حضور استادان برجسته در حوزه‌های مختلف علوم انسانی اسلامی برگزار می‌کرد که شیوه جدید برگزاری نشست‌های کنگره این امکان را به استادان می‌دهد که از امتیازهای علمی این نشست‌ها نیز برای ارتقای رتبه علمی خود در دانشگاه استفاده کنند.

دبیرخانه دائمی کنگره آمادگی دارد تا طرح‌های دریافتی استادان را در حوزه‌های مختلف علوم انسانی اسلامی از جمله: فلسفه و روش‌شناسی علوم انسانی اسلامی، مدیریت تحول علوم انسانی، الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، اقتصاد اسلامی، تعلیم و تربیت اسلامی، جامعه‌شناسی اسلامی، ارتباطات و رسانه اسلامی، روانشناسی اسلامی، علوم سیاسی اسلامی، فقه و حقوق اسلامی، مدیریت اسلامی، هنر و معماری اسلامی، دریافت و پس از تصویب در

اخبار مرکز نوآوری و ایده‌پردازی علوم انسانی اسلامی (منا)

گاهنامه
تحلیلی - خبری
کنگره بین‌المللی
علوم انسانی اسلامی
شماره ۹
فروردین ۱۳۹۸

تصویب نشر

تصویب دو طرح پژوهانه در قالب هسته‌های علمی

طرح پژوهانه با عنوان «منطق رئالیستی خانواده اسلامی (مبانی، مدل‌ها و کاربردها)»

- استاد راهنما: جناب حجت‌الاسلام والمسلمین عبدالکریم بهجت‌پور (عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی)
- دانش پژوه: جناب آقای رضا نظریان (پژوهشگر حوزه جامعه‌شناسی اسلامی)

طرح پژوهانه با عنوان «مطالعه تطبیقی آرمان‌شهرها»

- استاد راهنما: جناب حجت‌الاسلام والمسلمین عبدالحمید واسطی (عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی)
- دانش پژوه: جناب حجت‌الاسلام والمسلمین محمد سالم (طلبه درس خارج در مشهد مقدس)

پیگیری و برنامه‌ریزی جهت پرورش و جذب دانش پژوهان مستعد از طریق هسته‌های علمی و طرح‌های پژوهانه یکی از راهبردی‌ترین فعالیت‌های مرکز نوآوری و ایده‌پردازی علوم انسانی اسلامی (منا) در راستای تحقق علوم انسانی اسلامی است. تحقیق و پژوهش در حوزه علوم انسانی اسلامی کاری بس دشوار و بلندمدت است که بدون حمایت‌های مادی و معنوی، انتظار ورود جدی پژوهشگران به این حوزه را نمی‌توان داشت. لذا برای پیگیری مباحث علمی در این حوزه مقدس و حل مشکلات نظام اسلامی، منا در نظر دارد با ارائه پژوهانه به دانش پژوهان و تشکیل هسته‌های علمی (استاد راهنما و یک یا چند دانش پژوه)، پژوهشگرانی صاحب ایده و باسابقه علمی روشن، در حوزه‌های اولویت‌دار بر اساس برنامه مرکز، به جامعه تحویل دهد. در این راستا تاکنون دو طرح پژوهانه در سال ۱۳۹۶ به شرح ذیل تصویب گردیده است:

برگزاری دومین جلسه نمایندگان مرکز

دومین جلسه نمایندگان منا جهت همفکری در خصوص برنامه‌های توسعه‌ای مرکز با حضور دکتر مصباح‌الهدی باقری‌کنی، دکتر سید مجتبی امامی، دکتر روح‌الله ایزدخواه، دکتر حسن بوژمهرانی، دکتر مجتبی جاویدی، دکتر سید عقیل حسینی، دکتر محمدجواد رضایی، دکتر عطاءالله رفیعی آتانی، دکتر مهدی سپهری، دکتر علی اصغر سعیدآبادی، آقای قائدامینی، دکتر مهدی طغیانی، دکتر سجاد محمدفام، دکتر مرتضی مرتضوی کاخکی، دکتر حمیدرضا مقصودی، دکتر مهدی موحدی بکنظر و دکتر محمد نعمتی ۹۶/۱۱/۱۹ در دانشگاه امام صادق (ع) تشکیل گردید.

در ابتدای جلسه دکتر نعمتی (رئیس منا) ضمن تشکر و خوش‌آمدگویی به مهمانان گفت: همان‌طور که اساتید محترم مستحضر هستند، هدف اصلی مرکز شناسایی و حمایت از ایده‌پردازان جوان است و در همین راستا در بیشتر مناطق کشور نمایندگانی منصوب شده‌اند تا به یاری این افراد بتوانیم این هدف را محقق سازیم.

وی در ادامه افزود: با توجه به مأموریت مرکز در شناسایی و حمایت از ایده‌پردازان جوان، از میان نشست‌های ایده‌پردازی و نوآوری در علوم انسانی

اسلامی (نشان) که در شهرهای مختلف کشور برگزار گردیده، مقالاتی که صلاحیت لازم را داشتند و همچنین دیگر مقالات معرفی شده به مرکز پس از راهنمایی اساتید و ارزیابی به دبیرخانه چهارمین کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی معرفی گردید. پس از ارزیابی مقالات معرفی شده از سوی دبیرخانه کنگره، برخی از مقالات در سطح علمی پژوهشی تشخیص داده نشد. چند مقاله با اصلاحات در سطح علمی پژوهشی تشخیص داده شد و ۷ مقاله نیز علاوه بر اینکه در سطح علمی پژوهشی تشخیص داده شد، در روز افتتاحیه کنگره در کمیسیون‌های مختلفی ارائه گردید.

رئیس منا در ادامه به طرح‌های پژوهانه مرکز اشاره کرد و گفت: یکی از مأموریت‌های اصلی مرکز حمایت از ایده‌پردازان جوان در قالب طرح‌های پژوهانه است که با توجه به محدودیت‌های مالی، تاکنون دو طرح تصویب شده است. یکی دیگر از وظایف مرکز استخراج نظام مسائل مربوط به کمیسیون‌های کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی است و مرکز سعی دارد این کار را با همکاری شما اساتید محترم انجام دهد.

در ادامه جلسه دکتر سید عقیل حسینی (نماینده منا

خراسان جنوبی و سیستان و بلوچستان شناسایی شده و ان‌شالله امور مربوط به مَنّا از این طریق انجام خواهد شد.

دکتر حسن بوژمهرانی (نماینده مَنّا در استان گلستان و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی آزاد شهر)، در رابطه با عملکرد مرکز در این استان گفت: علاوه بر اینکه چند نفر از ایده‌پردازان جوان در حوزه علوم انسانی اسلامی شناسایی شده و به‌زودی نشست‌های علمی برای آن‌ها برگزار می‌شود، هسته علمی نیز در حال شکل‌گیری است.

پس از دکتر بوژمهرانی، دکتر مهدی طغیانی (نماینده مَنّا در استان‌های اصفهان و چهارمحال و بختیاری و عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان)، گفت: جهت شناسایی ایده‌پردازان جوان در حوزه علوم انسانی اسلامی نیاز به مقدماتی از جمله دوره‌های مطالعاتی دارد.

این استاد دانشگاه در ادامه افزود: حدود دو ماه پیش از اساتید برجسته علوم انسانی دانشگاه اصفهان دعوت و مرکز نوآوری و ایده‌پردازی علوم انسانی اسلامی (مَنّا) معرفی شد و مقرر گردید اساتید، ایده‌پردازان جوان را معرفی کنند. به نظر می‌رسد یکی از مهم‌ترین کارهایی که باید در زمینه علوم انسانی اسلامی انجام شود تربیت افراد مستعد در این زمینه است و تمام برنامه‌ریزی‌ها و هزینه‌ها بایستی به این سمت باشد.

در استان‌های کهگیلویه و بویراحمد، خوزستان و بوشهر و عضو هیئت علمی دانشگاه یاسوج) ضمن تشکر از مرکز به مزیت‌های نشان اشاره کرد و گفت: ترغیب دانشجویان به ایده‌پردازی و راهنمایی آن‌ها توسط اساتید مجرب و گفتمان‌سازی علوم انسانی اسلامی در دانشگاه‌ها از جمله مزایای نشست‌های ایده‌پردازی و نوآوری (نشان) است.

عضو هیئت علمی دانشگاه یاسوج تصریح کرد: جهت شناسایی ایده‌پردازان جوان لازم است دوره‌های مطالعاتی برگزار شود و از این طریق افراد مستعد در حوزه علوم انسانی اسلامی شناسایی و حمایت شوند.

دکتر مجتبی جاویدی (نماینده مَنّا در استان‌های فارس و هرمزگان و عضو هیئت علمی دانشگاه شیراز)، دیگر استاد حاضر در این نشست ضمن تشکر از مرکز گفت: سعی شده کارهای مرکز با همکاری دکتر حسینی و دیگر مراکز علوم انسانی در شیراز مانند: مؤسسه علوم انسانی مهر و مؤسسه تخصصی دین و علوم انسانی انجام شود.

در ادامه نماینده مَنّا در استان‌های خراسان جنوبی و سیستان و بلوچستان، دکتر روح‌الله ایزدخواه، که به‌تازگی مسئولیت نمایندگی را پذیرفته، بیان کرد از سال ۱۳۸۵ "انديشگاه توسعه منطقه‌ای فناوران" تأسیس و از چند سال پیش در خراسان جنوبی کار خود را آغاز کرد. حدود ۱۰ دانشگاه در استان‌های

صادق (ع) نیز تربیت نیرو در حوزه علوم انسانی اسلامی است.

عضو شورای راهبری منا تصریح کرد: با توجه به عملکرد منا، به نظر می‌رسد این مرکز از مأموریت اصلی خود فاصله گرفته و مسئولان مربوطه باید سعی نمایند تربیت نیرو را سرلوحه کار خود قرار دهند.

دکتر مرتضی مرتضوی کاخکی (نماینده منا در استان‌های خراسان رضوی و خراسان شمالی و عضو هیئت علمی دانشگاه علوم اسلامی رضوی) به‌عنوان دیگر نماینده منا گفت: با همکاری دکتر ارشدی در دانشگاه فردوسی مشهد ۸۰ نفر از افراد مستعد شناسایی شده و دوره‌های مطالعاتی برگزار خواهد شد.

در ادامه دومین جلسه نمایندگان مرکز، دکتر سید مجتبی امامی (عضو شورای راهبری منا) گفت: مهم‌ترین مأموریت منا، تربیت نیرو است. منا شبکه است و کار ما بایستی تعامل و ارتباط با افراد باشد. وی در ادامه به شرح مهم‌ترین وظیفه مرکز رشد دانشگاه امام صادق (ع) یعنی تربیت نیرو پرداخت و اشاره کرد که هسته‌های علمی مرکز رشد از طریق همکاری اعضای مرکز رشد به وجود آمده نه اینکه مرکز به صورت سیستمی ایجاد کرده باشد.

دکتر عطاءالله رفیعی آتانی (عضو شورای راهبری منا) به چهار گام اساسی برای علوم انسانی اسلامی اشاره کرد و گفت این چهار گام عبارت‌اند از:

کار تربیتی: به نظر می‌رسد اگر بخواهیم هر نظامی را به وجود بیاوریم، پایه آن نظام تعلیم و تربیت است و

در ادامه دومین جلسه نمایندگان منا دکتر سجاد محمدفام (نماینده منا در استان‌های آذربایجان و اردبیل و مدرس دانشگاه شهید مدنی آذربایجان) در رابطه با عملکرد مرکز گفت: با اساتید و معاونت‌های پژوهشی حوزه و دانشگاه منطقه جلساتی گرفته شده و مرکز معرفی گردیده است. همچنین برای شناسایی هسته‌های علمی تا حدی کار شده است.

دکتر حمیدرضا مقصودی (نماینده منا در استان قم و مدرس دانشگاه)، این چنین به شرح عملکرد منا در قم پرداخت: تمرکز ما بر جوانان است و در همین راستا هسته‌های علمی به وجود آمده است. همچنین یک نشست علمی در حوزه اقتصاد اسلامی در دانشگاه قم برگزار گردید که مورد توجه دانشجویان و اساتید قرار گرفت.

دکتر علی اصغر سعدآبادی (رئیس مرکز نوآوری و کارآفرینی اجتماعی دانشگاه امام صادق (ع)) در این جلسه به معرفی مرکز نوآوری و کارآفرینی اجتماعی دانشگاه امام صادق (ع) پرداخت و بیان کرد: یکی از کارهایی که برای ایده‌پردازان در کنار بحث‌های نظری مهم است، آشنایی با فضای کسب‌وکار در آن زمینه است و در مرکز سعی شده دانشجویان با فضای کسب‌وکار به‌صورت ملموس آشنا شوند.

پس از دکتر سعدآبادی، دکتر باقری (عضو شورای راهبری منا) به مأموریت اساسی منا اشاره کرد و گفت: مهم‌ترین مأموریت منا تربیت نیرو در حوزه علوم انسانی اسلامی است و این کار زمان‌بر است و تمام تلاش‌های مرکز باید به این سمت سوق پیدا کند. چنان‌که مأموریت اصلی مرکز رشد دانشگاه امام

می‌نماید. مراد از نهاد مالکیت در مورد هر مقوله و هر موهبتی بسته‌هایی از حقوق است که در جامعه افراد برای رفع نیازهای خود اقدام به مبادله آن‌ها باهم می‌کنند.

به‌عنوان مثال فضای کالاها و خدمات خصوصی را در نظر بگیرید:

- چه فرد یا افرادی حق تولید این کالاها را دارند؟
- حق چقدر تولید را دارند؟ در کجا حق این تولید را دارند؟
- برای چه زمانی این حق به آن‌ها داده می‌شود؟
- ماحصل تولید به چه افرادی تعلق دارد؟
- و ....

همه این نوع سؤالات را می‌توان به سه حق (یک بسته حقوقی) تحویل داد: حق تولید (دسترس)، حق مدیریت و حق بهره‌مندی (مصرف).

وی در پایان به طبقه‌بندی مشاغل برحسب ماهیت فعالیت اجتماعی اشاره کرد و گفت: این طبقه‌بندی شامل موارد ذیل می‌شود:

۱) فضای کسب‌وکار (تولید و توزیع و مصرف

خیرات و مواهب): کالاها و خدمات خصوصی، آموزش، سلامت، قضاوت، امنیت، منابع طبیعی، زمین، آب، پول

۲) فضای حکمرانی فضای کسب‌وکار: وزارت

صنعت، وزارت کشاورزی، وزارت خدمات، وزارت دفاع، وزارت سلامت، وزارت قضاوت، وزارت پول، وزارت منابع طبیعی و ...

۳) فضای حکمرانی فضای کسب‌وکار: رهبر،

مجمع تشخیص مصلحت، مجلس و ...

خروجی فلسفه اسلامی، تعلیم و تربیت است. تولید دانش: کار تربیتی در حوزه علوم انسانی اسلامی بایستی منجر به تولید دانش شود. گفتمان‌سازی: پس از کار تربیتی و تولید دانش، بایستی گفتمان‌سازی کرد.

کنش: مرحله آخر کنش یا عمل است. یعنی گام‌های قبلی باید به عمل بینجامد.

در ادامه جلسه، رئیس‌منا به جمع‌بندی جلسه پرداخت و گفت:

۱) نمایندگان محترم ظرفیت نشان‌ها، طرح‌های پژوهانه و به عبارتی چشم‌انداز برنامه‌های سال آینده را ارائه دهند.

۲) نمایندگان محترم سعی کنند با همفکری اساتید و صاحب‌نظران، نظام مسائل حوزه‌های مختلف را استخراج نمایند.

۳) هر مرکز کمیته علمی از رشته‌های مختلف تشکیل دهد.

۴) هسته‌های علمی، اساتید و افراد مستعد شناسایی و معرفی گردد.

در پایان جلسه، دکتر نعمتی به ارائه نمونه‌ای از نظام مسائل در حوزه اقتصاد اسلامی با عنوان «ارائه سازوکارهای بهره‌مندی جامعه از مواهب و خیرات» پرداخت و اساتید نیز نظر خود را بیان کردند. عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع) گفت: مواهب یعنی هرآن چه ابناء بشر برای رفع نیازهای خود در پی تدارک و تهیه آن هستند.

وی تصریح کرد: بهره‌مندی یعنی نهاد مالکیت بهره‌مندی افراد از خیرات در جامعه را مشخص

شبکه پژوهشگران و محققان علوم انسانی اسلامی

خانه اقتصاد اسلامی - تعلیم و تربیت اسلامی - تمدن اسلامی - جامعه‌شناسی اسلامی - روانشناسی اسلامی
 علوم سیاسی اسلامی - فقه و حقوق اسلامی - فلسفه و روش‌شناسی اسلامی - مدیریت اسلامی - دین‌پژوهی اسلامی - ارتباط با ما

20 19 18 17 16 15 14 13 12 11 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

21

جستجو

Search Search

راه‌اندازی سایت شبکه پژوهشگران و محققان علوم انسانی اسلامی

و کانال‌های مرتبط با رشته‌های (اقتصاد اسلامی، تعلیم و تربیت اسلامی، تمدن اسلامی، جامعه‌شناسی اسلامی، روانشناسی اسلامی، علوم سیاسی اسلامی، فقه و حقوق اسلامی، فلسفه و روش‌شناسی اسلامی، مدیریت اسلامی) می‌توانند به این سایت به آدرس nokhbeh.manā.sccsr.ac.ir مراجعه نمایند.

یکی از اهداف منّا ایجاد شبکه ارتباطی بین نخبگان و محققان علوم انسانی اسلامی است. در این راستا سایت «شبکه پژوهشگران و محققان علوم انسانی اسلامی» توسط منّا تأسیس شده است و علاقه‌مندان جهت آشنایی با هسته‌های علمی، ایده‌پردازان جوان، اساتید متخصص، پایگاه‌های مرتبط، مجلات

گاهنامه
 تحلیلی - خبری
 کنفره بین‌المللی
 علوم انسانی اسلامی
 شماره ۹
 فروردین ۱۳۹۸

جلسه رئیس مَنا با هسته‌های علمی مناطق مختلف کشور

۱. جلسه با هسته‌های علمی شیراز

جلسه دکتر محمد نعمتی (رئیس مَنا و عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق «علیه‌السلام») با هسته‌های علمی شیراز (هسته‌های اقتصاد، حقوق و علوم اجتماعی)، چهارشنبه ۱۳۹۷/۴/۱۳ در دانشگاه شیراز برگزار شد.

در ابتدا دکتر نعمتی به تشریح اهداف و راهبردهای مرکز نوآوری و ایده‌پردازی علوم انسانی اسلامی (مَنا) پرداخت و حمایت ویژه از ایده‌پردازان جوان را از اهداف اصلی این مرکز برشمرد.

رئیس مَنا افزود: مرکز نوآوری و ایده‌پردازی علوم انسانی اسلامی با هدف حمایت از ایده‌پردازان جوان، طرح‌های پژوهانه را در حوزه علوم انسانی اسلامی در قالب هسته‌های علمی به این افراد اختصاص می‌دهد. هسته علمی از تعدادی دانشجو یا طلبة یا دانش‌آموخته دانشگاه یا حوزه (حداقل یک نفر) و استاد راهنما تشکیل می‌گردد و اولویت مرکز حمایت از هسته‌هایی است که به حل مسائل کشور کمک می‌کنند.

در ادامه جلسه، دکتر سید عقیل حسینی (عضو هیئت علمی گروه اقتصاد دانشگاه یاسوج) به عنوان مسئول هسته علمی اقتصاد به شرح اهداف هسته

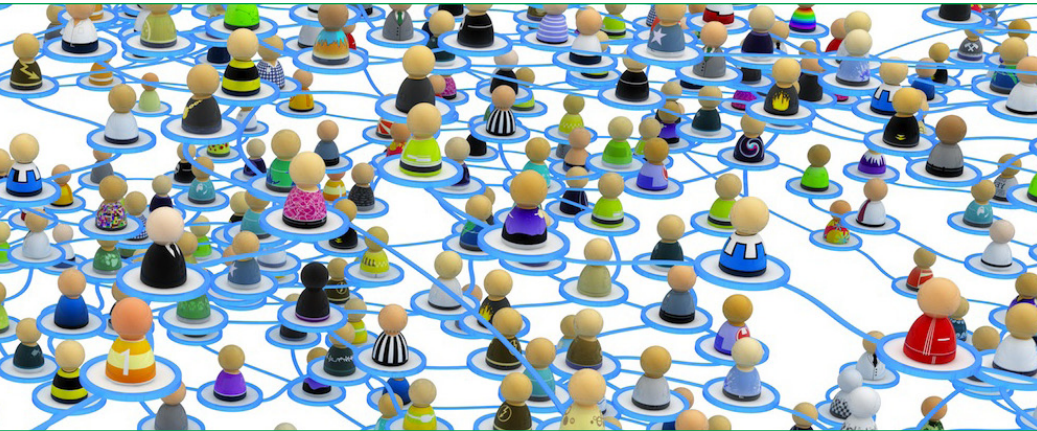
علمی اقتصاد پرداخت و گفت: موضوع اصلی این هسته «الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت» است. تمرکز این «هسته پژوهشی» بر ابعاد اقتصادی «الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت» است، ولی به دلیل پیچیدگی و تعاملات ابعاد گوناگون حیات انسانی، اتخاذ رویکرد بین‌رشته‌ای ضروری می‌نماید. از این رو با اتخاذ چنین رویکردی، به تعاملات ابعاد اقتصادی، سیاسی و اجتماعی با یکدیگر و با ابعاد مبنایی‌تر فرهنگی و فکری در تمدن مدرن و همچنین سنت اسلامی پرداخته خواهد شد.

پس از دکتر حسینی، آقای سید اسماعیل مسعودی (مدیر هسته علمی علوم اجتماعی) و آقای سید سعید موسوی اصل (مدیر هسته علمی حقوق) به شرح اهداف و وظایف هسته‌های علمی خود پرداختند. جهت آشنایی با هسته‌های علمی شیراز، معرفی مختصری از آن‌ها در ذیل می‌آید:

• هسته علمی اقتصاد:

- موضوع «الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت»
- مدیر هسته: دکتر سید عقیل حسینی (نماینده مَنا و عضو هیئت علمی گروه اقتصاد دانشگاه یاسوج)
- اعضای هسته: آقای علیرضا رعنائی (دانش‌آموخته

۲. جلسه با هسته‌های علمی مشهد مقدس

دکتر نعمتی (رئیس منا) با هسته‌های علمی «تمدن نوین اسلامی» و «خانواده اسلامی» در مشهد مقدس دیدار و گفت‌وگو کرد.

جلسه دکتر محمد نعمتی (عضو هیئت علمی دانشکده معارف اسلامی و اقتصاد دانشگاه امام صادق علیه‌السلام) و جناب حجت‌الاسلام والمسلمین محمد سالم (عضو هسته علمی تمدن اسلامی)، در روز ولادت امام رئوف حضرت علی بن موسی‌الرضا علیه‌السلام مورخ ۹۷/۵/۳ در مسجد گوهرشاد حرم رضوی برگزار شد.

در این جلسه دکتر محمد نعمتی از ضرورت تشکیل هسته‌های علمی با محوریت حل مسائل نظام اسلامی سخن گفت و بیان کرد منا از هسته‌هایی که با این رویکرد تشکیل شود حمایت می‌کند.

وی در ادامه به ضرورت علوم اجتماعی و ماهیت آن که تنظیم روابط میان انسان‌ها برای بهره‌مندی در مقوله‌های مختلف است و اینکه ملاک تنظیم این روابط بر چه اساسی است، اشاره کرد.

در پایان این نشست صمیمانه، جناب الاسلام محمد سالم، که با استاد راهنمایی حجت‌الاسلام عبدالحمید واسطی (عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی) هسته علمی «تمدن اسلامی» را با موضوع «مطالعه تطبیقی آرمان‌شهرها» در مشهد مقدس تشکیل داده‌اند، به توضیحاتی در رابطه با هسته علمی خود پرداخت.

لازم به ذکر است هسته علمی تمدن اسلامی با

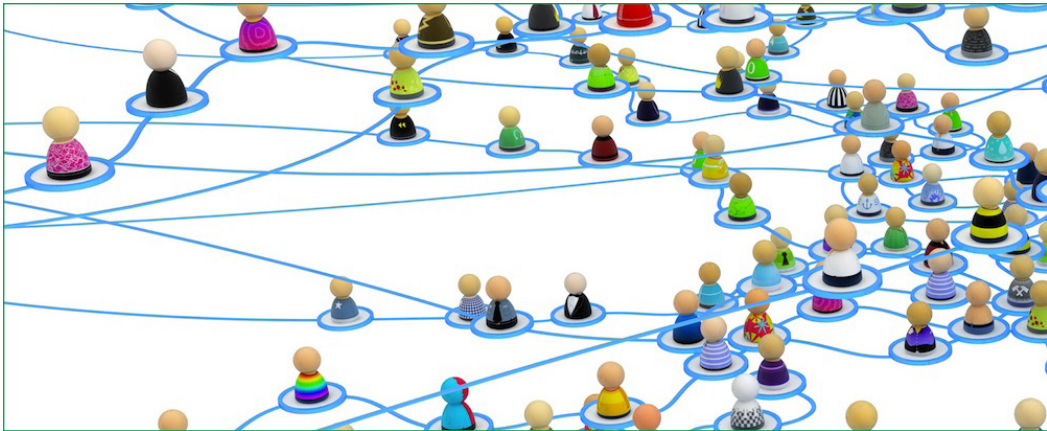
کارشناسی ارشد اقتصاد انرژی دانشگاه علامه طباطبائی (ره)، آقای مجتبی پناهی (دانش‌آموخته کارشناسی ارشد اقتصاد اسلامی دانشگاه شیراز)، آقای علی شهیدی (دانش‌آموخته کارشناسی ارشد پیوسته اقتصاد اسلامی دانشگاه امام صادق علیه‌السلام) و آقای نسیم قباشی (دانشجوی دکتری علوم اقتصادی دانشگاه شهید چمران اهواز).

• هسته علمی حقوق:

○ مدیر هسته: آقای سید سعید موسوی اصل (معاون گروه فلسفه مضاف دانشگاه باقرالعلوم علیه‌السلام)
○ بعضی از اعضای هسته: دکتر مجتبی جاویدی (عضو هیئت علمی دانشگاه شیراز)، آقای کریم حقیقی (دانش‌آموخته کارشناسی ارشد حقوق)، خانم ملیحه مسعودی (دانشجوی دکتری حقوق عمومی دانشگاه شیراز)، خانم زهرا مرادی (کارشناس ارشد حقوق عمومی دانشگاه تهران) و ...

• هسته علمی علوم اجتماعی:

○ مدیر هسته: آقای سید اسماعیل مسعودی (دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه شیراز)
○ اعضای هسته: آقای علی فتوتیان (دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه شیراز و عضو کمیته علمی منا)، آقای محمدرضا اشراقی (دانشجوی کارشناسی ارشد فلسفه علوم اجتماعی دانشگاه تهران)، آقای غریب‌زاده (دانش‌آموخته کارشناسی ارشد فلسفه غرب تهران).

اقتصاد، سیاست، فرهنگ و...) ارتباط پیدا می‌کند. در پایان جلسه، رضا نظریان (پژوهشگر طرح پژوهانه منطق رئالیستی خانواده اسلامی) به ارائه توضیحاتی درباره فرایند پژوهش خود پرداخت. وی متذکر شد که پژوهش یادشده بر طبق طرح‌نامه مصوب منّا و به استاد راهنمایی حجت‌الاسلام والمسلمین عبدالکریم بهجت‌پور، قرار است خانواده از منظر اسلام در سه سطح مبانی، مدل‌ها و کاربردها را پژوهش نماید. وی یادآور شد که سطح اول یعنی مبانی خانواده از منظر اسلام، تکمیل شده است و در حال تدوین سطح مدل‌ها است. در سطح مبانی هدف این بوده است که به طور تفصیلی نگاه اسلام به خانواده به صورت روش‌مند - روش ترتیب نزول - مورد کاوش قرار گیرد.

در سطح مدل‌ها - که محقق در حال تدوین آن است - هدف این است که تمامی نظریات مؤثر جامعه‌شناسان خانواده و نحله‌های مختلف فمینیستی، از دوره کلاسیک تا معاصر احصاء شده و مدل‌سازی شوند و در نهایت با مدل خانواده اسلامی - که از بخش مبانی گرفته شده است - مقایسه تطبیقی شوند. در نهایت در سطح کاربردها، محقق وارد بررسی‌های تفصیلی تجربی می‌شود و به صورت مطالعه موردی، آسیب‌های خانواده در ایران را شناسایی کرده و با توجه به مدل مختار، راهکار ارائه می‌دهد.

محوریت «مطالعه تطبیقی آرمان‌شهرها» در دی‌ماه ۱۳۹۶ توسط مرکز نوآوری و ایده‌پردازی علوم انسانی اسلامی مورد تأیید قرار گرفت.

دکتر نعمتی در ادامه دیدار با هسته‌های علمی در مشهد، با هسته علمی «خانواده اسلامی» دیدار کرد. در این جلسه ابتدا دکتر محمد نعمتی توضیحات مختصری درباره اهداف اعطای طرح‌های پژوهانه ارائه کرد. وی هدف از اعطای این طرح‌ها به پژوهشگران جوان را تشکیل هسته‌های علمی دانست که شامل مطالعه، شبکه‌سازی (هسته‌های مطالعاتی، هسته‌های پژوهشی، تدریس)، ارتباط با رسانه‌ها و ارتباط با سیاست‌گذاران می‌شود.

در ادامه رئیس منّا توضیحاتی درباره نحوه نگرش به خانواده از منظر اسلامی، بیان کرد. وی با بیان اینکه در دو سطح علمی و ساختاری می‌توان به بررسی خانواده پرداخت، افزود: سطح ساختاری یعنی (قواعد تعامل انسان‌ها) بیشتر مورد نظر است. در صورت روشن شدن سطح ساختاری خانواده است که می‌توانیم در سطح علمی (یعنی سطح متغیرها) نیز تبیین‌های ثمربخشی ارائه کنیم.

عضو هیئت علمی دانشکده معارف اسلامی و اقتصاد دانشگاه امام صادق علیه‌السلام در بخش پایانی سخنانش، به توضیح مختصری درباره رابطه خانواده و اقتصاد (سطح ساختاری) اشاره کرد و گفت: پژوهشگر در عین بررسی خرد موضوع می‌بایست نگاه کلان هم به موضوع داشته باشد که عبارت است از اینکه پژوهش چگونه به حوزه‌های دیگر (مانند

گاهنامه

تحلیلی - خبری

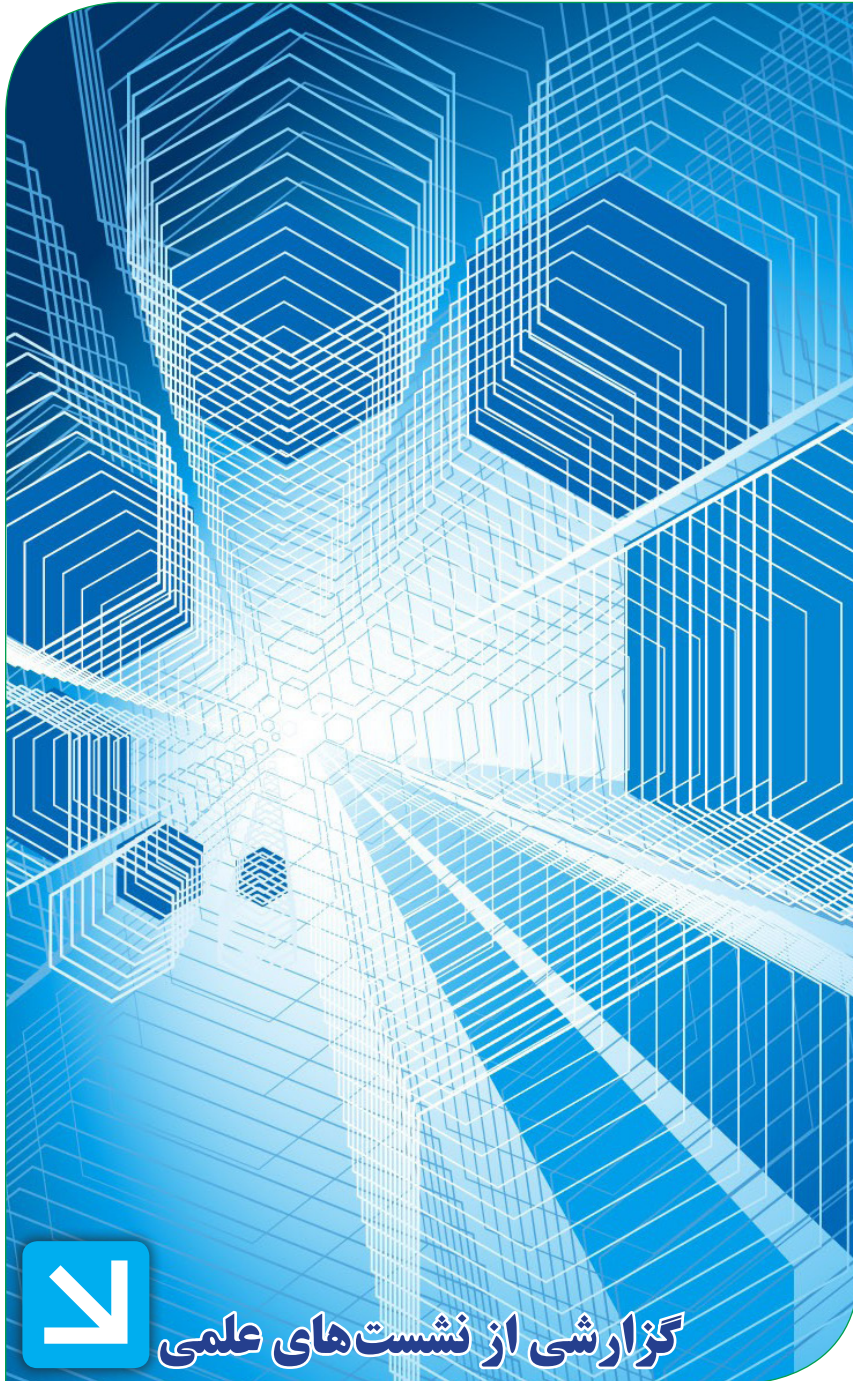
کنگره بین‌المللی

علوم انسانی اسلامی

شماره ۹

فروردین ۱۳۹۸

گزارشی از نشست‌های علمی

گاهنامه
تحلیلی - خبری
کنگره بین‌المللی
علوم انسانی اسلامی
شماره ۹
فروردین ۱۳۹۸

برگزاری سومین نشست اساتید منتخب علوم انسانی اسلامی با موضوع «فلسفه اسلامی و علوم انسانی اسلامی» در مشهد مقدس

قلمرو محدود و انحصاری توسعه و بهبود کیفیت زندگی دنیوی، آن‌هم در چارچوب محاسبات مادی خارج شود، و این علوم رسالت خود را در ارتقاء و کمال بخشی زیست فردی و جمعی انسان در مسیر نظام احسن خلقت و معنادار کردن حیات انسان معین کند، نقش آفرینی فلسفه اسلامی در ساخت و رشدهای به علوم انسانی اسلامی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند.

دکتر رفیعی آتانی، رئیس دبیرخانه دائمی کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی به‌عنوان دیگر سخنران نشست به ارائه دیدگاه خود پرداخت و گفت: موضوع علوم انسانی و اجتماعی، کنش فردی و پدیده‌های فردی و اجتماعی است. اگر این نکته را بپذیریم مهم‌ترین بحث فلسفی که ایجاد می‌شود

سومین نشست اساتید منتخب علوم انسانی اسلامی با موضوع «فلسفه اسلامی و علوم انسانی اسلامی» در بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی در مشهد مقدس با حضور کارشناسان و اساتید منتخب برگزار شد.

در ابتدای این نشست حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر رضا غلامی، رئیس مرکز پژوهش‌های علوم انسانی اسلامی صدرا طی سخنانی ضمن خیر مقدم به اساتید شرکت‌کننده گفت: شاید اساتید محترم تأیید کنند که میراث گرانقدر فلسفه اسلامی، با همه تنوع و تکثری که می‌توان در نحله‌ها و مشرب‌های اصلی و فرعی آن جستجو کرد، همواره مهم‌ترین نقطه اتکاء علوم انسانی اسلامی محسوب می‌شود.

وی افزود: هر قدر کارکرد علوم انسانی اسلامی از

نحوه «وجود جامعه» است. ما از منظر فلسفی حق داریم این مسئله را به لحاظ نحوه وجود جامعه تجزیه و تحلیل کنیم.

استاد دانشگاه علم و صنعت افزود: ما باید برای اثبات نحوه وجود جامعه از احکام عام وجود هستی استفاده کنیم. در حال حاضر، در جامعه‌شناسی کشورهای مختلف، علم به هویت جمعی و خصوصیات جامعه قابل انتصاب است. از بنیادهای فلسفی می‌توانیم کمک بگیریم و معارف فلسفی خودمان را از این منظر بررسی کنیم.

یکی دیگر از سخنرانان نشست، حجت‌الاسلام و المسلمین حمید پارسانیا (عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی) بود که به موضوع «تقسیم‌بندی علوم» اشاره و عنوان کرد: علوم را بر اساس موضوعات و نظریه تکاملی که وجود دارد به علومی همچون طبیعی، گیاه‌شناسی، کیهان‌شناسی و... تقسیم می‌کنیم.

وی گفت: با توجه به ارتباط میان طبقه‌بندی علوم مدرن با معرفت‌شناسی‌های خاص دنیای مدرن، انتقال این علوم به جامعه ایران که متأثر از نظام معرفتی متمایزی بوده است، منجر به تحولات جدیدی شد. به‌عنوان مثال تحولاتی که در دانشگاه‌های ایران و تفکیک علوم و دانشکده‌ها بر اساس طبقه‌بندی مدرن از علم شکل گرفت، با طبقه‌بندی جهان سنتی ایرانی متمایز بود و این تمایز خودش را در تفکیک دانشکده‌الهیات یا ادبیات و علوم انسانی از علوم طبیعی و پایه نشان داده است.

عضو هیئت‌علمی دانشگاه باقرالعلوم (ع) با اشاره به طبقه‌بندی علوم بر اساس تمایز میان علوم انسانی و علوم اجتماعی، خاطر نشان کرد: حیات انسانی موضوعی بود که نوکانتی‌ها به آن توجه داشتند. نتیجه آن ادامه کار بر تفکیک علوم به لحاظ موضوع بود. موضوع علوم انسانی با سایر علوم متفاوت است و این مبحث دیدنی نیست بلکه فهمیدنی است. یعنی کنش است و با بقیه فرق دارد. این بود که تفکیکی بین علوم طبیعی با علوم اجتماعی به وجود آمد.

استاد دانشگاه تهران افزود: با طبقه‌بندی علوم طبیعی - اجتماعی - انسان‌شناسی و علوم پایه و کاربردی، علوم چهارگانه شکل می‌گیرد که نظام آموزشی ما بر اساس همین تقسیم‌بندی به وجود آمده است.

وی بیان کرد: حوادثی که در حوزه فلسفه علم رخ داد معلوم شد که علم ساختار درونی‌اش معلوم نیست. از این‌رو رویکرد تفهیمی رویکرد تفسیری را از بین برد.

حجت‌الاسلام پارسانیا با بیان اینکه فرهنگ، مادر علوم و دانش هم هست، گفت: از این منظر تقسیم‌بندی علم باید قاره‌ای باشد و در حال حاضر این تقسیم‌بندی در حال رواج است.

وی اضافه کرد: در جهان اسلام به خاطر مسائلی که داریم مدل تقسیم‌بندی به مبانی بر می‌گردد. فارابی تقسیم‌بندی منسجمی دارد و کلام را در علم مدنی می‌برد و همچنین علم انسانی که موضوعش انسان است را حکمت مدنی و فقه و علوم نقلی را هم در همین تقسیم‌بندی می‌داند.

حجت‌الاسلام و المسلمین دکتر عبدالحسین خسروپناه به عنوان دیگر سخنران نشست به تبیین موضوع «کاربست فلسفه اسلامی در ساحت‌های علوم اجتماعی» پرداخت و عنوان کرد: علوم اجتماعی بخشی از علوم انسانی است و باید علوم اجتماعی مدرن شناخته شود.

وی تصریح کرد: شناخت علوم اجتماعی مدرن از این جهت اهمیت دارد که متوجه شویم آیا فلسفه اسلامی باید به تولید علوم اجتماعی پردازد و این علوم اجتماعی مدرن نمی‌تواند فلسفه اسلامی شود. خسروپناه ادامه داد: علوم اجتماعی کارش تنها کنش فردی و اجتماعی نیست بلکه در حوزه روانشناسی نیز بحث می‌شود. علوم اجتماعی مدرن گستره فعالیت وسیعی دارد.

وی در ادامه به فعالیت‌های مهم در حوزه علوم اجتماعی اشاره کرد و گفت: توصیف انسان مطلوب متعارف نه انسان ایده آل اخلاقی بلکه انسان سالم هنجاری، انسان تحقق‌یافته، نقد و ارزیابی انسان تحقق‌یافته و تغییر انسان محقق و مطلوب از طریق احکام راهبردی و حقوقی از جمله کارهای مهم در حوزه علوم اجتماعی است.

این استاد حوزه و دانشگاه، علوم اجتماعی مدرن را مبتنی بر دو نظام معرفتی و یک گوهر مدرن دانست و افزود: این مباحث ۴ ساحت را معنا می‌کند. نظام ایدئولوژی که به اصول نظام اجتماعی می‌پردازد،

فرهنگ و اندیشه اسلامی)، ارائه مقاله با موضوع «فلسفه انسان و منطق علوم انسانی - اسلامی»

- دکتر حسن عبدی (عضو هیئت علمی دانشگاه باقرالعلوم (ع))، ارائه مقاله با موضوع «تحلیل رابطه میان نظر و عمل بر اساس مبانی حکمت صدرایی با نگاهی به عوامل گسست نظر و عمل»
- حجت الاسلام والمسلمین دکتر مهدی عبدالهی (عضو هیئت علمی مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران)، ارائه مقاله با موضوع «تحلیل فلسفی کنش ارادی از منظر فلسفه اسلامی»
- حجت الاسلام والمسلمین دکتر علی مصباح (دانشیار مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره))، ارائه مقاله با موضوع «جایگاه اصل علیت در علوم انسانی»
- حجت الاسلام والمسلمین دکتر ابوالفضل ساجدی (عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره))، ارائه مقاله با موضوع «مناسبات علم و عمل انسانی در چارچوب مبانی اسلامی»
- دکتر ابراهیم دادجو (دانشیار پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی) ارائه مقاله با موضوع «مسیر بازسازی فلسفه اسلامی و استلزامات فلسفه علمی»
- دکتر مهدی عاشوری (استادیار فلسفه علم مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران)، ارائه مقاله با موضوع «نقش علمی نفس در تعیین حیثیت طبیعی پدیده‌های اجتماعی».

لازم به ذکر است در این نشست اساتید محترم آیت الله غلامرضا فیاضی (رئیس هیئت مدیره مجمع عالی حکمت اسلامی)، دکتر مهدی حسین زاده یزدی (عضو هیئت علمی دانشگاه تهران)، دکتر حسین کلباسی اشتری (عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی (ره))، حجت الاسلام والمسلمین علیرضا پیروزمند (عضو هیئت علمی فرهنگستان علوم اسلامی و مدرس دانشگاه دفاع ملی)، حجت الاسلام والمسلمین عبدالحمید واسطی (عضو هیئت علمی فرهنگ و اندیشه اسلامی)، حجت الاسلام دکتر علی شیروانی هرنندی حضور داشتند و در نقد و بررسی مقالات مشارکت داشتند.

نظام فلسفی که مبانی این علوم را تبیین می کند، دو نظام معرفتی ایدئولوژیک و فلسفی که تأمین کننده نظام علوم اجتماعی مدرن هستند، از جمله آن هاست. وی با بیان اینکه گوهر مدرن بر فلسفه حاکم است، تصریح کرد: فلسفه مدرن اعم از تجربه گرا، عقل گرا و... آغازگر علوم اجتماعی نیستند، بلکه پیش از آن یک گوهری است که بر فلسفه های غائی و تحلیلی حاکم است. اگر این مسئله پذیرفته شود به عنوان یک نتیجه، گوهر مدرن و مبانی و اصول به عالم اجتماعی یک متدولوژی خاصی می دهد. این روش ها متأثر از ایدئولوژی است. این مباحث روش شناسی را شکل می دهد و متأخر از آن مبانی است.

معاون علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی با اشاره به تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم مبانی و اصول ایدئولوژی بر فعالیت های علوم اجتماعی، عنوان کرد: فلسفه اسلامی شامل بخش هایی همچون هستی شناسی عام، نفس، عالم معرفت و... است که این مباحث ساختار اصلی حکمت اسلامی را تشکیل می دهد و بحث های معرفت شناسی و فلسفه اخلاق هم از این معارف قابل استخراج است.

وی تصریح کرد: اگر این نگاه به فلسفه اسلامی را بپذیریم با سؤالاتی از جمله، رابطه فلسفه اسلامی با موضوعاتی همچون علوم اجتماعی، گوهر مدرن مثلث، مبانی علوم اجتماعی مدرن، اصول علوم اجتماعی، روش علوم اجتماعی، توصیف انسان مطلوب، توصیف انسان محقق، نقد و ارزیابی انسان محقق و تغییر سه بعدی انسان محقق مواجه می شویم که طرح این پرسش ها به فهم دقیق سؤال کمک می کند.

در این نشست، دیگر اساتید با موضوعات ذیل به ارائه دیدگاه خود پرداختند:

- حجت الاسلام والمسلمین علی امینی نژاد، ارائه مقاله با موضوع «فلسفه اسلامی نمونه ای از دانش دین بنیان»
- حجت الاسلام والمسلمین دکتر قاسم ترخان (مدیر گروه و عضو هیئت علمی گروه کلام و دین پژوهی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی)، ارائه مقاله با موضوع «ماهیت علوم انسانی و گزاره های کلامی»
- دکتر رمضان علی تبار (عضو هیئت علمی پژوهشگاه

برگزاری چهارمین نشست اساتید منتخب علوم انسانی اسلامی با موضوع «روان‌شناسی اسلامی» در مشهد مقدس

چهارمین نشست اساتید منتخب علوم انسانی اسلامی با موضوع «روانشناسی اسلامی» در ۱۳۹۷/۹/۲۹ در بنیاد پژوهش‌های آستان قدس رضوی در مشهد مقدس با حضور اساتید حوزوی و دانشگاهی برگزار شد.

دکتر رضا غلامی، رئیس مرکز پژوهش‌های علوم انسانی اسلامی صدرا اظهار کرد: رشته روان‌شناسی اسلامی جزو رشته‌های باسابقه علوم انسانی اسلامی و در حال گسترش است. این رشته سهل‌تر از سایر رشته‌ها راه خودش را برای بهره‌گیری روشنند از منابع دینی پیدا کرده و نقش منحصر به فردی در زندگی اجتماعی انسان مسلمان دارد. لذا برای توجه و سرمایه‌گذاری، از اولویت برخوردار است. رئیس مرکز پژوهش‌های صدرا افزود: روان‌شناسی

رشته روان‌شناسی اسلامی جزو رشته‌های باسابقه علوم انسانی اسلامی است

در ابتدای این نشست، حجت‌الاسلام والمسلمین

گاهنامه
تحلیلی - خیری
کنگره بین‌المللی
علوم انسانی اسلامی
شماره ۹
فروردین ۱۳۹۸

اسلامی در کنار رشته تعلیم و تربیت اسلامی، در سال‌های گذشته بیش از سایر رشته‌ها به میدان عمل وارد شده و فرصت ظهور و بروز پیدا کرده است.

حضور جدی روان‌شناسی اسلامی در میدان عمل، علاوه بر اینکه می‌تواند ظرفیت‌های منحصر به فرد روان‌شناسی اسلامی برای حل مسائل فردی و اجتماعی را نشان دهد، به شناسایی و رفع ضعف‌ها و خلأهای نظری و کاربردی روان‌شناسی اسلامی هم کمک مؤثری می‌کند.

وی در پایان تأکید کرد: «نفس»، تمام عرصه‌های ذهنی، روانی، انگیزشی، رفتاری و... را پوشش می‌دهد و در نتیجه به نظر می‌رسد موضوع روان‌شناسی اسلامی نیز «نفس» است.

در این نشست، اساتید مراکز مختلف حوزوی و دانشگاهی حضور داشتند که برخی از آن‌ها به ارائه دیدگاه خود پرداختند:

- حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر مسعود آذربایجانی (عضو هیئت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه)، ارائه مقاله با عنوان «مقایسه کلی بین روان‌شناسی اسلامی در ایران و کشورهای دیگر»
- حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر عباسعلی شاملی (رئیس انجمن روان‌شناسی اسلامی حوزه علمیه قم و عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره))، ارائه مقاله با عنوان «نگاهی به گوشه‌ای از پیش نیازها و چالش‌های اسلامی سازی دانش روان‌شناسی»
- دکتر سید محمدرضا تقوی (عضو هیئت علمی دانشگاه شیراز)، ارائه مقاله با عنوان «تعلقات دنیوی: مفهومی کلیدی برای تبیین سلامت و اختلال‌های روان‌شناختی»
- حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمد کاویانی (عضو هیئت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه)، ارائه مقاله با عنوان «دورنمایی از روان‌شناسی اسلامی به عنوان یک مکتب»
- حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر ابوالقاسم بشیری (عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره))، ارائه مقاله با عنوان «نقش فطرت در ساختار شخصیت»
- دکتر محمدباقر کجباف (عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان)، ارائه مقاله با عنوان «مقایسه مفاهیم رویکرد درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد با

اسلامی در کنار رشته تعلیم و تربیت اسلامی، در سال‌های گذشته بیش از سایر رشته‌ها به میدان عمل وارد شده و فرصت ظهور و بروز پیدا کرده است. حضور جدی روان‌شناسی اسلامی در میدان عمل، علاوه بر اینکه می‌تواند ظرفیت‌های منحصر به فرد روان‌شناسی اسلامی برای حل مسائل فردی و اجتماعی را نشان دهد، به شناسایی و رفع ضعف‌ها و خلأهای نظری و کاربردی روان‌شناسی اسلامی هم کمک مؤثری می‌کند.

نفس انسان، تمام عرصه‌های ذهنی، روانی و رفتاری را پوشش می‌دهد

آیت‌الله سیدمحمد غروری، عضو شورای عالی حوزه‌های علمیه کشور، به عنوان یکی از سخنرانان این نشست اظهار کرد: روان‌شناسی اسلامی، تلفیقی، تطبیقی و تأسیسی است و ضرورت دارد مکاتب و نظریه‌ها بر اساس متون فلسفی و جهان‌شناختی، نقد و بررسی شوند.

مفاهیم تلفیقی، تبلیغی و تکمیلی باید قبل از مفاهیم تأسیسی قرار گیرند؛ به این معنا که مفاهیم روان‌شناسی که جنبه روان‌شناختی دارند، از آیات و روایات به دست می‌آیند و درعین حال این مفاهیم می‌توانند زمینه تدریس در زمینه‌های مختلف را فراهم آورند.

در حوزه روان‌شناسی گاهی مسائل همان است که دیگران مطرح کرده‌اند و گاهی نیز بیش از آن است و این خود می‌تواند ایده‌ای برای تأسیس روان‌شناسی اسلامی باشد.

روان‌شناسی اسلامی بدین معنا نیست که تنها به یک راه شناخت بسنده کنیم و سایر روش‌ها را کنار بگذاریم، بلکه هر کدام از راه‌ها می‌تواند پیش‌برنده و کامل‌کننده باشند. همچنین معنای روان‌شناسی اسلامی این نیست که تنها از مفاهیم دینی استفاده کنیم؛ بلکه اگر بخواهیم در عرصه روان‌شناسی

مفاهیم اسلامی و ارائه الگوی مقدماتی پذیرش و تعهد براساس مفاهیم اسلامی»

- دکتر مهرداد کلاتری (عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان)، ارائه مقاله با عنوان «سوگ و داغیدگی در کودکان و نوجوانان در اسلام و روان‌شناسی»
- دکتر خسرو باقری (عضو هیئت علمی دانشگاه تهران)، ارائه مقاله با عنوان «راه و چاه در روانشناسی اسلامی»
- دکتر اصغری نکاح (رئیس مرکز مشاوره، رشد و توانمندسازی آستان قدس رضوی)، سخنرانی با عنوان «آشنایی با مرکز مشاوره، رشد و توانمندسازی آستان قدس و فرصت‌های خادمیاری علمی در حوزه مشاوره»
- دکتر باقر غباری بناب (عضو هیئت علمی دانشگاه تهران)، ارائه مقاله با عنوان «بازخوانی روان‌شناختی سفر معنوی معراج حضرت نبی اکرم (ص)»
- حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر حمید رفیعی هنر (قائم مقام انجمن روانشناسی اسلامی حوزه علمیه قم و عضو هیئت علمی دانشگاه قرآن و حدیث)، ارائه مقاله با عنوان «امکان‌سنجی تأثیر «خودنظم‌جویی اسلامی» در کاهش علائم افسردگی: مطالعه تک آزمودنی خط پایه چندگانه»

مشکل اصلی روان‌شناسی اسلامی در سازمان روش‌شناسی آن است

دکتر عطاءالله رفیعی آتانی (دبیر علمی نشست و دبیر علمی کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی) به جمع‌بندی این نشست پرداخت و گفت: به نظر من، ما در اینجا با چهار نوع رویکرد در روانشناسی روبرو بودیم.

رویکرد اول، روانشناسی دینی است یعنی دانشی که به نحو ارزشمندی از منابع معتبر شناخت اسلامی بدست بیاید. این، همان چیزی است که ما به دنبال

آن هستیم.

رویکرد دوم، روانشناسی دین است که به نظر می‌رسد غلبه دارد؛ یعنی همچنان با روش‌شناسی روانشناسی تلاش می‌کنیم که آموزه‌های دینی را تبدیل به روانشناختی بکنیم.

رویکرد سوم، روانشناسی دینداران است یعنی یک حوزه هم این است که ما فرآیندهای ذهنی و رفتارهای دیندارهایمان را با روش‌شناسی روانشناختی تحدید می‌کنیم و این‌ها را هم یک پارچه به نام دین جمع‌بندی می‌کنیم.

رویکرد چهارم، کاربردهای دینی از روانشناسی است یعنی فرض کنیم یک دانش روانشناسی وجود دارد و ما یک نگاه کلینیکی یا تربیتی داریم و از این دانش می‌خواهیم برای آن هدف استفاده کنیم.

باید تکلیف‌مان را در این جبهه‌بندی روشن کنیم. قاعدتاً ما دوست داریم یا علاقه‌مندیم یا صحیح می‌دانیم که رویکرد اول باشد. قاعدتاً بقیه باید در دل آن قرار بگیرد. و اگر این اتفاق نیفتد، ما این فرآیند رشد یا تکامل این مسیر را هم درست نمی‌توانیم ببینیم. آن رویکرد خود روانشناسی دینی هم از یک کف که فرض کردیم مثل آقای دکتر باقری که این طوری می‌بیند که فقط مفروضات را از مبانی دینی بگیرند تا یک سقفی که فرض کنیم کسانی باشند که بگویند فقط با روش‌های نقدی باید نظریه‌پردازی بکنیم؛ آن هم قابل رتبه‌بندی است. بنابراین، یک دسته‌بندی این طوری ما می‌خواهیم برای آنچه که امروز ما می‌خواهیم بعنوان روانشناسی اسلامی با آن روبرو هستیم.

یک بحثی هم که در فرمایش دوستان بود، این که تدوین نقشه راه برای نیل به روانشناسی اسلامی با معنای کاملش. که اگر هست که چه بهتر و اگر نیست، باید برای آن فکری کنیم.

گام بعدی، همان اغتشاش مفهومی است که اینجا داریم. هم مفاهیم روش‌شناسانه این بحث مثل مکتب، نظام، پارادایم، این‌هایی که در مقالات به نحو مختلفی به کار می‌رود بدون تعیین تکلیف! بعد هر کدام هم بار معنایی خود را دارند چون پایگاه تولد خاصی دارند و در یک فضای خاصی هر کدام بوجود آمدند، این را هم ما باید یک طوری واضح

بعد از این‌ها، معارف موجودی که در روانشناسی اسلامی است را سازماندهی کنیم. یعنی ببینیم آیا یک دستگاه سازگاری می‌توانیم ارائه کنیم از همین مقدار دستاوردهای روانشناسی اسلامی تا بتوانیم ارتباط این را با مجموعه علوم اسلامی موجود پیدا کنیم و بگوییم وقتی این به نحو درونی سازگار می‌شود، با مجموعه دانش‌های اسلامی چطور پیوند برقرار می‌کند.

بنابراین، مشکل اصلی، سازمان روش‌شناختی کار از مبتدا تا انتها است که بنده به عنوان یک نظاره‌گر بیان کردم. حال، از لحاظ اجرایی ما پیگیری خواهیم کرد و شما هم به ما کمک خواهید کرد و یا مراکز مختلفی که به هر نحو حضور دارید، برگزار کنید.

لازم به ذکر است در این نشست اساتید محترم حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمدرضا احمدی (عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره))، دکتر معصومه اسماعیلی (رئیس انجمن مشاوره ایران و عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبایی (ره))، حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر عباس پسندیده (عضو هیئت علمی دانشگاه قرآن و حدیث)، حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمدناصر سقایی بی‌ریا (عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره))، حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محمدصادق شجاعی (عضو هیئت علمی جامعه المصطفی‌العالمیه)، دکتر روح‌الله شهبابی (عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی)، دکتر حمید طاهر نشاط دوست (عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان) و دکتر فاطمه نصرتی (عضو هیئت علمی دانشگاه تهران) حضور داشتند و در نقد و بررسی مقالات مشارکت کردند.

بکار ببریم و الّا مفاهمه‌ای بین ما اتفاق نمی‌افتد. از حیث مفاهیم پایه بحث که خیلی اینجا بحث شد، مثل نفس و فطرت و اراده؛ همه این‌ها بدون اینکه تعاریف مشخصی بشود به کار می‌رود. اگر به یکی از این‌ها می‌پرداختیم، به هیچ جای بحث نمی‌رسیدیم! به نظر می‌آید برای این نوع مفاهیم اساسی باید پژوهش‌های عمیقی صورت بگیرد؛ مثل فطرت، یعنی فطرت در معارف ما این قدر مهم است، آیا می‌شود به اجمال از آن گذشت؟

من فکر می‌کنم که ما چون در دستگاه و متدولوژی علوم متعارف در حرکت هستیم، فکر می‌کنیم پیوند این‌ها را پیدا کردن خوب است چون آن دستگاه این را القاء می‌کند! در حالی که سنت علمی ما، تعمیق بوده، یعنی این‌ها را بکاویم و تا انتهایش برویم.

بحث بعدی که به نظر من مهم بود و در بحث دوستان بود، تعیین موضوع روانشناسی اسلام است. اینها به مفاهمه و تعارض نیاز دارد، یعنی باید با هم به تشخیص واحدی برسیم که گام بعدی را بتوانیم برداریم.

بحث بعدی، مفروضات اساسی یا مبانی‌ای که به کار می‌بریم، است. نقطه آغاز نظریه‌پردازی در هر حوزه و دانشی است. هر بار می‌گوییم هستی‌شناسی، انسان‌شناسی؛ باید بتوانیم که یک تصویر واضحی از این‌ها ارائه کنیم. به خصوص مضاف آن رشته که در آن کار می‌کنیم. زیرا این مفاهیم قابلیت دارند و برای رشته‌های مختلف، درست به کار می‌روند. ما تا چه زمانی می‌خواهیم از اینها بگوییم و تعیین تکلیفشان نکنیم؟ یعنی هر بار بنشینیم، بگوییم این‌ها مهم هستند، اندر فضائش می‌توانیم خطابه بخوانیم اما عملاً پژوهش در خوری که این‌ها را واضح کند، همچنان نداریم.

بحث مهم دیگر، بحث روش بود. ما حق داریم که با این روش‌ها برای روانشناسی اسلامی، نظریه‌پردازی کنیم؛ یعنی واقعاً ما این حق را داریم که با روش‌شناسی روانشناسی متعارف پایان‌نامه دفاع کنیم با عنوان روانشناسی اسلامی؟ آیا این احتمال را نمی‌دهیم که خود ما برای مشکلات قبلی، مشکلات دیگری را اضافه می‌کنیم؟ من از این‌ها صرف‌نظر می‌کنم.

برگزاری «هم‌اندیشی نخبگان جوان علوم انسانی اسلامی» در دانشگاه امام صادق (ع)

و دوستان ما در شهرها و مؤسسات مختلف پراکنده هستند و شناختی از یکدیگر ندارند. این نشست فرصتی را برای شناخت از یکدیگر فراهم می‌آورد. هدف از برگزاری این نشست آشنا شدن با یکدیگر و افزایش سرعت بیشتر در انجام امور و تقسیم کارهاست.

وی افزود: هدف دوم از برگزاری این نشست، ایجاد ارتباط مجموعه‌هایی که زحمات زیادی در زمینه علوم انسانی اسلامی کشیده‌اند با یکدیگر است و این جلسه آغاز این ارتباط است تا با یکدیگر اطلس علمی کشور طراحی شود و به تحقق تمدن نوین اسلامی که هدف انقلاب اسلامی بود و در این راه ۲۰۰ هزار شهید داده شد، برسیم و در پایان جزو شهدای این مسیر باشیم.

در ادامه این نشست حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر رضا غلامی (رئیس مرکز پژوهش‌های علوم انسانی اسلامی صدا)، دکتر عطاءالله رفیعی آتانی (رئیس دبیرخانه و دبیر علمی کنگره بین‌المللی علوم انسانی

نشست «هم‌اندیشی نخبگان جوان علوم انسانی اسلامی»، به همت مرکز نوآوری و ایده‌پردازی علوم انسانی اسلامی (منا) پنج‌شنبه ۱۹ مهرماه ۹۷ با حضور اساتید و پژوهشگران جوان عرصه علوم انسانی اسلامی در دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) برگزار شد.

دکتر محمد نعمتی دبیر نشست و رئیس مرکز نوآوری و ایده‌پردازی علوم انسانی اسلامی در مراسم افتتاحیه گفت:

طبق فرمایش مقام معظم رهبری، ما اکنون در مرحله دولت اسلامی قرار داریم و تشکیل آن بدون علوم اجتماعی و انسانی میسر نیست. تا زمانی که دولتمردان ما مقلد عالمان علوم اجتماعی و انسانی اسلامی باشند، دولت اسلامی شکل نمی‌گیرد. پاشنه آشیل ما در زمینه تمدنی، علوم انسانی و اجتماعی است.

وی با اشاره به هدف برگزاری نشست هم‌اندیشی نخبگان جوان علوم انسانی اسلامی، گفت: نخبگان

عملی و کاربردی است مانند اینکه در کشور ما در عرصه‌های اقتصاد، سیاست و اجتماع، معضلات و مشکلات مختلفی وجود دارد اما در نهایت به وجود پاک و مقدس مقام معظم رهبری است که پشتیبان کار ماست و همه امیدهای ما به وجود ایشان است. وی اضافه کرد: راهکار حل دغدغه‌های نظری، ریشه‌یابی منشأ و شکل‌گیری دانش تخصصی‌مان در هر رشته‌ای که تحصیل می‌کنیم، است. اینکه چه شرایطی باعث شده این دانش به وجود بیاید. باید در هر رشته تحصیلی به ریشه‌های آن توجه شود.

درخشان تصریح کرد: علاوه بر رشته تحصیلی باید به تاریخ شکل‌گیری اندیشه توجه کرد. زمانی که این موضوعات ریشه‌یابی شوند متوجه انحرافات در جریان‌های مختلف خواهیم شد. باید انحرافات استخراج شوند و برای همه جهان بیان شوند در این صورت تعلق خاطر اعتقادی در علوم شکسته می‌شود.

وی با بیان اینکه اولین گام ریشه‌یابی شکل‌گیری اندیشه‌هاست، گفت: باید زمان فرآیند شکل‌گیری اندیشه آغاز شود. همچنین باید بدانیم اطلاعات و دانش مخرب غرب برای ما چیست. در دنیا افرادی هستند که افکار را هدایت می‌کنند. نخبگان باید بدانند علوم مختلف چگونه افکار را هدایت می‌کند و این هم کار مشکلی است. من با توجه به رشته تخصصی خود در اقتصاد چنین پژوهشی را انجام داده‌ام و به حقایق دست یافته‌م که به کارگیری اندیشه‌های اسلامی در نظام کمک می‌کند.

استاد دانشگاه علامه طباطبایی با بیان اینکه در ایران کمتر تشکیلاتی برای توسعه اندیشه‌های اسلامی وجود دارد، گفت: دانشگاه امام صادق(ع) یکی از این تشکیلات است که تصمیم گرفته شد که در بین دانشگاه‌ها ناشناس باقی بماند. برای جنگ با غرب باید نهادسازی شود و دانشگاه امام صادق(ع) به مرجعیت علمی برای دنیا تبدیل شود.

درخشان ادامه داد: ما تاکنون چه نهادهای قوی در کشور ایجاد کرده‌ایم؟ نهادهای اسلامی ما چگونه در برابر نهادهای غربی عمل کرده‌اند؟ غرب تلاش می‌کند ما را به لحاظ افکار عمومی مجذوب و تسلیم کند. در مقابل این جریان و در زمینه مسائل

اسلامی) و دکتر مسعود درخشان (دریافت‌کننده سومین جایزه جهانی علوم انسانی اسلامی و سخنران ویژه نشست) به ایراد سخنرانی پرداختند.

در ادامه نشست، کمیسیون‌های تخصصی کار خود را شروع کردند که تفصیل آن در ادامه می‌آید. علاوه بر برگزاری کمیسیون‌ها، نمایشگاهی از مرکز رشد دانشگاه امام صادق(ع) برگزار شد تا شرکت‌کنندگان با فعالیت‌های هسته‌های علمی این مجموعه آشنا شوند.

پایان‌بخش نشست هم‌اندیشی نخبگان جوان علوم انسانی اسلامی، ارائه گزارش رئیس کمیسیون‌ها از کمیسیون‌های تخصصی و جمع‌بندی مطالب توسط دکتر محمد نعمتی، دبیر این نشست بود.

سخنرانی دکتر مسعود درخشان (دریافت‌کننده سومین جایزه جهانی علوم انسانی اسلامی و سخنران ویژه نشست)

پروفسور مسعود درخشان عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبایی در افتتاحیه هم‌اندیشی نخبگان جوان علوم انسانی اسلامی که در دانشگاه امام صادق(ع) برگزار شد، گفت: همه ما در زندگی دارای دغدغه‌های زیادی هستیم. یکی از این دغدغه‌ها نظری است. دغدغه نظری را به این شکل تشریح می‌کنم که اگر من در رشته خود اطلاعات محدودی داشته باشم، از دانسته‌های خود دفاع می‌کنم اما اگر مطالعات زیادی داشته باشم با ابهام و سردرگمی مواجه می‌شوم که بدانم نظریه کدام کارشناس علمی صحیح است. دانستن و مطالعه سخن همه کارشناسان در دنیا هم امکان‌پذیر نیست. این تحیر و سردرگمی زمینه را برای تسلیم انسان فراهم می‌کند زیرا در برابر حجم بالای تولیدات علمی قرار گرفته است.

وی افزود: نهادهای مختلفی در دنیا ایجاد شده‌اند که عظمت علمی را به رخ انسان می‌کنند و این مسئله هم باعث تضعیف روحیه انسان می‌شود. این موارد باعث می‌شود گروه عظیمی از متفکران در جهان تسلیم باشند.

برنده سومین دوره جایزه جهانی علوم انسانی اسلامی ادامه داد: دغدغه دیگر که وجود دارد، دغدغه

نظری، باید بدانیم دانش‌ها در دنیا چگونه شکل گرفته‌اند. نخبگان ما باید در جلسات مختلف درباره شکل‌گیری دانش‌های مختلف گفت‌وگو کنند.

وی با بیان اینکه ما در دانش اقتصاد به مسائل فرهنگی و اجتماعی و فلسفی توجهی نمی‌کنیم، گفت: در نشست‌های نقد و بررسی در زمینه اقتصاد متوجه خواهیم شد بعضی از نقاط مجهول در اقتصاد، توسط جامعه‌شناسی و یا سیاست پاسخ داده می‌شود. وجود چنین دیدگاه‌های چندبعدی واجب است.

این کارشناس اقتصادی افزود: امروز همه بحث اقتصاددانان ما حول محور تورم و نقدینگی است اما به مسائل اجتماعی و رویکردهای مردمی توجهی ندارند درحالی‌که چنین توجهی در غرب وجود داشته است. به‌عنوان مثال آدام اسمیت در زمان خود در باشگاه‌ها و کلوب‌های مختلف علمی که درباره موضوعات مختلف بحث و تبادل نظر می‌کردند، شرکت می‌کرد.

وی در پایان سخنانش گفت: ما باید به دیدگاه‌های چندبعدی در دانش رجعت کنیم تا بتوانیم اقتصاد اسلامی را تأسیس کنیم و در این زمینه شما بهترین نیروهایی هستید که می‌توانید به این هدف دست یابید.

گزارشی از کمیسیون «اقتصاد اسلامی»

ریاست این کمیسیون را دکتر حمیدرضا مقصودی (مدرس دانشگاه و نماینده منا در استان قم) و اعضای هیئت‌رئیس آن را آقایان: دکتر مهدی موحدی بک‌نظر (پژوهشگر اقتصاد اسلامی)، دکتر محمدجواد رضائی (پژوهشگر مرکز رشد دانشگاه امام صادق (ع)) و دکتر علی سعیدی (عضو هیئت‌علمی دانشگاه قم) بر عهده داشتند.

در این کمیسیون موضوعات ذیل مورد نقد و بررسی قرار گرفت:

- «فقه تعاملات اجتماعی»؛ نگاهی نو به روش، هدف و گستره موضوعی اقتصاد اسلامی با ارائه آقایان دکتر: موحدی بک‌نظر و رضائی
- «احیاء اقتصاد سیاسی و موج سوم اقتصاد اسلامی» با ارائه جناب حاجت‌الاسلام دکتر محسن خاکی (پژوهشگر اقتصاد اسلامی)

- «دلالت‌های مبانی هستی‌شناختی در تعیین اهداف علم اقتصاد، بررسی تطبیقی نظام اسلامی و سرمایه‌داری» با ارائه آقای دکتر مجتبی غفاری (دکترای اقتصاد اسلامی از پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی)

- «تجانس و اهمیت اقتصاد نهادی برای ساخت اقتصاد اسلامی در مقایسه با اقتصاد نئوکلاسیک» با ارائه آقای جواد اقدس طینت (دانشجوی دکتری اقتصاد اسلامی دانشگاه مازندران)

- «الگوی اقتصاد مردمی» با ارائه آقای دکتر روح‌الله ایزدخواه (پژوهشگر اقتصاد اسلامی)

- «اقتصاد اسلامی، نظریه حقوق طبیعی و مکتب اتریش» با ارائه جناب حاجت‌الاسلام علی نعمتی (پژوهشگر اقتصاد اسلامی)

گزارشی از کمیسیون «جامعه‌شناسی و ارتباطات اسلامی»

ریاست کمیسیون جامعه‌شناسی و ارتباطات اسلامی را دکتر امیر سیاه‌پوش (عضو هیئت‌علمی دانشگاه معارف اسلامی) و اعضای هیئت‌رئیس آن را آقایان: دکتر سید مجید امامی (عضو هیئت‌علمی دانشگاه امام صادق (ع)) و آقای علی فتوتیان (دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه شیراز) بر عهده داشتند. در این کمیسیون موضوعات ذیل مورد نقد و بررسی قرار گرفت:

- «مدلی برای تبیین کنش اجتماعی» با ارائه آقای سید علی سیدی‌فرد (دانشجوی دکتری فلسفه دانشگاه شهید بهشتی و پژوهشگر مرکز تحقیقات بسیج دانشجویی دانشگاه امام صادق (ع))

- «هستی‌شناسی اجتماعی» در حکمت صدرایی (بررسی «تکوین جامعه» و «هستی اجتماعی انسان» در حکمت متعالیه) با ارائه جناب حاجت‌الاسلام غلام‌حیدر کوشا (دانشجوی دکتری فلسفه علوم اجتماعی موسسه امام خمینی (ره))

- «عدم تقلیل کل‌گرایی به ساختارگرایی در روش‌شناسی علوم اجتماعی بر مبنای فلسفه و عرفان اسلامی و تبیین ذات‌گرایی اجتماعی بر اساس آن» با ارائه آقای دکتر ابراهیم خانی (عضو هیئت‌علمی دانشگاه امام صادق (ع))

از جلسات استمرار پیدا کند و ابعاد علوم سیاسی اسلامی مورد بررسی بیشتر قرار گیرد.

گزارشی از کمیسیون «فلسفه و روش‌شناسی علوم انسانی اسلامی»

یکی از کمیسیون‌های تخصصی نشست «هم‌اندیشی نخبگان جوان علوم انسانی اسلامی» کمیسیون «فلسفه و روش‌شناسی علوم انسانی اسلامی» بود که مورخ ۱۳۹۷/۷/۱۹ از ساعت ۱۰:۳۰ الی ۱۷:۰۰ با حضور اساتید و پژوهشگران جوان در دانشگاه امام صادق (ع) برگزار شد.

ریاست این کمیسیون را دکتر مالک شجاعی (عضو هیئت‌علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی) و اعضای هیئت‌رئیس آن را آقایان: دکتر علی‌اصغر خندان (عضو هیئت‌علمی دانشگاه امام صادق (ع)) و دکتر مهران رضایی (عضو هیئت‌علمی دانشگاه مازندران و نماینده منا در استان مازندران) بر عهده داشتند.

در این کمیسیون موضوعات ذیل مورد نقد و بررسی قرار گرفت:

- «روش‌شناسی حکمت عملی» با ارائه آقای دکتر یحیی بوذری‌نژاد (عضو هیئت‌علمی دانشگاه تهران)
- «تحلیلی جامعه‌شناختی از علت تداوم رویکرد پوزیتیویستی به علم و عدم شکل‌گیری علم دینی در ایران با بهره‌گیری از رویکرد ترکیبی ساخت و عامل» با ارائه آقای دکتر سید محمدتقی موحد ابطحی (پژوهشگر حوزه علوم انسانی اسلامی)
- «هویت فلسفه اسلامی، در زمانه انقلاب اسلامی» با ارائه جناب حجت‌الاسلام والمسلمین علی محمدی (مدیر گروه فلسفه فرهنگستان علوم اسلامی)
- «فلسفه علوم انسانی و مسئله روش؛ تأملی بر وضعیت ایران معاصر» با ارائه آقای دکتر مالک شجاعی (عضو هیئت‌علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی)

گزارشی از کمیسیون «مدیریت اسلامی»

ریاست این کمیسیون را دکتر مرتضی جوانعلی آذر

• «تحلیل معنای کنش مبتنی بر عرفان اجتماعی» با ارائه آقای دکتر محمدرضا روحانی (عضو هیئت‌علمی دانشگاه امام صادق (ع))

گزارشی از کمیسیون «علوم سیاسی اسلامی»

در کمیسیون «علوم سیاسی اسلامی» بیست نفر از دانشجویان دوره دکتری و اعضای هیئت‌علمی از استان‌های مختلف کشور شرکت کردند. پس از طرح بحث توسط رئیس محترم کمیسیون (دکتر اسماعیلی)، آقایان دکتر محمدمهدی اسماعیلی، سید محمد اکرمیان، مهدی خانعلی‌زاده و روح‌الله صفریان موضوعات خود را ارائه دادند.

دکتر اسماعیلی از «ناکارآمدی علم سیاست در ایران» صحبت کرد و این ناکارآمدی را مربوط به عوامل مختلفی نظیر «غیرمولد بودن علم سیاست در ایران و اسلام با ایستادن بر مبانی سنت افلاطونی»، «بحران کار»، «عدم کاربردسازی دانش سیاست و آشنایی دانشجویان با تحقیق‌های کاربردی» دانست و بر اهمیت «سیاست عملی» و یا «کارورزی سیاسی» تأکید کرد.

آقای اکرمیان «تبیین الگوی ایرانی اسلامی مدیریت مرزهای قومی با تأکید بر رویکرد هویتی» را مطرح کرده و محیط قومی ایران، وضعیت‌شناسی مرزهای پیرامونی و ضرورت تدوین سیاست‌های قومی صحیح در ایران اسلامی را مورد بررسی قرار داد. پس از آقای اکرمیان، آقای خانعلی‌زاده از ضرورت و مزیت «ورود نظریه روابط بین‌الملل قرآن‌بنیان» به مناظرات میان پارادایمی روابط بین‌الملل صحبت کرد و از دو ضرورت تاریخی و نظری در این‌باره سخن گفت.

آقای روح‌الله صفریان نیز با بیان این‌که یکی از مقولات مهم در عرصه مدیریت عمومی و توسعه، رابطه منطقی و دوجانبه سیاست و اداره است، درباره «آسیب‌ها و راهکارهای اصلاح نظام اداری در تحقق توسعه همه‌جانبه جمهوری اسلامی ایران» صحبت کرد.

در پایان هر ارائه، افراد حاضر به نقد و بررسی موضوعات و بیان دیدگاه‌های خود پرداخته و در پایان نشست ابراز امیدواری کردند تا این نوع

همکارانه برای حل مسائل انسانی-اجتماعی با بهره‌گیری از معارف اسلامی» با ارائه آقایان دکتر: مهدی احمدیان (دانش آموخته دکتری آینده‌پژوهی دانشگاه تهران) و محمدمهدی ذوالفقارزاده (عضو هیئت‌علمی دانشگاه تهران)

(عضو هیئت‌علمی دانشگاه امام صادق(ع)) و اعضای هیئت‌رئیس آن را آقای دکتر میثم لطیفی (عضو هیئت‌علمی دانشگاه امام صادق(ع)) بر عهده داشتند. در این کمیسیون علاوه بر موضوعات ذیل، «افق‌های پیش روی مدیریت اسلامی» نیز مورد نقد و بررسی قرار گرفت:

- «دین و مدیریت: مطالعه دامنه» با ارائه آقای پویا پیرملکی (دانشجوی دکترای مدیریت منابع انسانی دانشگاه خوارزمی)
- «روش‌شناسی پژوهش‌های میان‌رشته‌ای و

گاهنامه
تحلیلی - خیری
کنگره بین‌المللی
علوم انسانی اسلامی
شماره ۹
فروردین ۱۳۹۸

گاهنامه
تحلیلی - خبری
کنگره بین‌المللی
علوم انسانی اسلامی
شماره ۹
فروردین ۱۳۹۸

نشان

سلسله
نشست‌های
ایده‌پردازی و نوآوری
در علوم انسانی اسلامی

برگزاری نشست‌های ایده‌پردازی و نوآوری در علوم انسانی اسلامی (نشان)

مرکز نوآوری و ایده‌پردازی علوم انسانی اسلامی (منا) با هدف شناسایی و حمایت از ایده‌پردازان جوان در حوزه علوم انسانی اسلامی اقدام به برگزاری نشست‌های ایده‌پردازی و نوآوری در علوم انسانی اسلامی (نشان) در مناطق مختلف کشور می‌کند. در ذیل شرح نشست‌های علمی که از نیمه دوم سال ۹۶ تا آبان سال ۹۷ برگزار گردیده، آمده است:

در میان پیشگامان اقتصاد اسلامی (با تأکید بر آرای شهید صدر و شهید مطهری)»

- ایده‌پرداز: جناب آقای ایمان احمد زاده (دانشجوی کارشناسی ارشد اقتصاد دانشگاه سمنان)
- اساتید داور: دکتر رحمان سعادت (عضو هیئت علمی گروه اقتصاد دانشگاه سمنان)
- دکتر علی اسماعیلی ایولی (عضو هیئت علمی گروه معارف دانشگاه سمنان)
- دکتر علی‌رضا عرفانی (عضو هیئت علمی گروه اقتصاد دانشگاه سمنان)
- زمان و مکان: سه‌شنبه: ۱۳۹۶/۷/۲۲، تالار دانش دانشگاه سمنان

بیست و هفتمین نشان با عنوان «نظریه زیربنا-روینا: خاستگاه، اهمیت و بررسی ریشه خلأ نظریه پردازی»

گاهنامه
تحلیلی - خیری
کنگره بین‌المللی
علوم انسانی اسلامی
شماره ۹
فروردین ۱۳۹۸

خواستند که در ادامه بر این موضوع تمرکز نمایند. بعد از اظهارات دکتر عرفانی نوبت به دکتر سعادت (عضو هیئت علمی گروه اقتصاد دانشگاه سمنان) رسید. ایشان مهم ترین خلأ این نظریه را در توجه نکردن به ظرف مکان و ظرف زمان اندیشه مارکسیستی دانستند و ایده پرداز را به توجه داشتن به این نکته دعوت کردند.

در ادامه دکتر اسماعیلی عضو هیئت علمی گروه معارف دانشگاه سمنان به بررسی مقوله های شرعی این نظریه پرداختند و در ورود مبنایی این نظریه به اقتصاد اسلامی تردید کردند. باین حال ایشان بیان داشتند که بررسی آیات و روایات می تواند نشانه های دقیقی در شیوه های تأثیر گذاری داشته باشد.

در پایان جلسه دکتر کاشیان ضمن جمع بندی مطالب مطرح شده، با دعوت از دکتر دامغانیان (ریاست دانشکده اقتصاد و مدیریت سمنان) گواهی ایده پردازی و هدیه منا به ایده پرداز را تقدیم کردند و بدین ترتیب بیست و هفتمین نشست منا به کار خود پایان داد.

بیست و هشتمین نشان با عنوان « تحلیل و نقد نسبت قانون و شریعت در رساله « یک کلمه » از میرزا یوسف خان مستشار الدوله »

- ایده پرداز: خانم زینب محمدی پور (کارشناس ارشد حقوق عمومی از دانشگاه تهران)
- اساتید داور: دکتر محمد هادی صادقی (هیئت علمی دانشگاه شیراز)، آقای سید سعید موسوی اصل (مدیر گروه پژوهشگاه قوه قضائیه و معاون گروه فلسفه مضاف دانشگاه باقر العلوم «علیه السلام»)
- زمان و مکان: ۱۳۹۶/۸/۲۵ مرکز آموزش های

• برگزار کننده: نماینده مرکز در استان سمنان در ابتدای این جلسه دکتر عبدالمحمد کاشیان (عضو هیئت علمی گروه اقتصاد دانشگاه سمنان و نماینده منا در استان سمنان) ضمن خیر مقدم به مهمانان، به تشریح اهداف و راهبردهای منا در استان سمنان پرداخت و حمایت ویژه از ایده پردازان جوان را از اهداف اصلی منا برشمرد. در ادامه آقای ایمان احمد زاده (دانشجوی کارشناسی ارشد اقتصاد دانشگاه سمنان) به عنوان ایده پرداز به بیان ایده خود پرداخت. در ابتدا ایشان به این موضوع اشاره کردند که بررسی تأثیر متقابل هر یک از نظام های اقتصادی، فرهنگی و سیاسی به عنوان خرده نظام های یک نظام اجتماعی نقش قابل توجهی در گزینش و تعیین اولویت سیاست های مربوط به اصلاح امور اجتماعی دارد. وی اشاره کرد که ادعای مقاله این است که از آنجاکه نظریه زیر بنا روبنا حاصل یک تفکر دیالکتیکی و در نتیجه منبعث از نظریه ماتریالیسم تاریخی است، متفکران مسلمان صرفاً با نقد دیالکتیک و ماتریالیسم تاریخی دلالت های مهم این نظریه را به دست فراموشی سپرده اند و با صرف نقد کردن صورت مسئله، در مورد دلالت های بسیار مهم بعدی این نظریه، سکوت پیشه کرده اند و این در حالی است که در مقام اجرا و نظر نیاز به یک نظریه در این باره احساس می شود. در ادامه ایشان با تبیین نظر شهید صدر و شهید مطهری به اثبات مدعای خود پرداختند. در ادامه دکتر عرفانی (عضو هیئت علمی دانشکده اقتصاد دانشگاه سمنان) به بیان نظرات خویش پرداختند. ایشان ضمن اینکه برگزاری این جلسات را امر مبارکی دانستند، به بررسی ایده مطرح شده پرداختند. ایشان ضمن منسوخ دانستن نظر مارکس به دلالت های مهم نظریه زیر بنا روبنا اشاره کردند و بیان داشتند که در مقام سیاست گذار اجتماعی لازم استوزن هر یک از این خرده نظام ها در سیاست گذاری تعیین شوند. ایشان این ایده را مطرح کردند که از صدر اسلام تاکنون قدرت خرده نظام های فرهنگی، سیاسی و اقتصادی در هر دوره ای متغیر بودند و فرضیه ای را مطرح کردند که در ابتدای اسلام قدرت فرهنگی و بعدها ممکن است خرده نظام های سیاسی و اقتصادی تأثیر گذارتر باشند و از آقای احمدزاده

فرهنگی دانشگاه شیراز

• **برگزارکننده:** نماینده مرکز در استان کهگیلویه و بویراحمد با همکاری دانشگاه شیراز

در ابتدای این جلسه دکتر سید عقیل حسینی (عضو هیئت علمی گروه اقتصاد دانشگاه یاسوج و نماینده منا) ضمن خیر مقدم به مهمانان، به تشریح اهداف و راهبردهای منا پرداخت و حمایت ویژه از ایده پردازان جوان را از اهداف اصلی منا برشمرد.

در ادامه خانم زینب محمدی پور (کارشناس ارشد حقوق عمومی از دانشگاه تهران) به عنوان ایده پرداز به بیان ایده خود پرداخت. در ابتدا ایشان به این موضوع اشاره کرد که مفهوم قانون و نظام حقوقی در معنای جدید بیش از دو قرن است که وارد منظومه فکری ایرانیان شده است و از همان ابتدای ورود نیز به علت همسانی کارکردها در برابر فقه قرار گرفت، که سده‌های متمادی عهده‌دار نظم و اداره امور جامعه بود.

ایده پرداز در ادامه افزود: برخورد دو مفهوم در فضای فرهنگی ایران تعارضاتی را میان آن دو آشکار کرد و اندیشمندان زیادی در پی رفع، توجیه و تقلیل آن‌ها بر آمدند. مهم‌ترین نوشته در این مسئله را باید رساله «یک کلمه» نوشته میرزا یوسف خان مستشارالدوله دانست. متن این رساله سهل و ممتنع است به گونه‌ای که تفاسیر مختلفی از مراد نویسنده در نسبت شریعت و قانون و رفع تعارضات بین آن‌ها ارائه شده است. در ادامه نشست دکتر محمدصادق صادقی (عضو هیئت علمی دانشگاه شیراز) به عنوان یکی از اساتید داور گفت: مناسب است نسبت به تحریر مجدد موضوع اقدام شود. همچنین وجهی از مقاله که درصدد کشف موضع رساله یک کلمه است را از آنچه دربرگیرنده قضاوت دربار هر یک از برداشت‌هاست، متمایز گردد.

پس از دکتر صادقی، دکتر سید سعید موسوی اصل (مدیر گروه پژوهشگاه قوه قضائیه و معاون گروه فلسفه مضاف دانشگاه باقرالعلوم «علیه السلام») به عنوان یکی دیگر از اساتید داور، مهم‌ترین نظرات خود را این چنین بیان کردند:

۱. عنوان باید نسبت دقیق‌تری با محتوا داشته باشد؛ زیرا محتوا تحلیل تفاسیر است و عمیقاً نسبت این

تفسیرها را مورد بحث قرار می‌دهد، درحالی که عنوان صرفاً حاکی از خود رساله است، بنابراین عنوان باید دقیق‌تر شود.

۲. برخی از نظرات نویسنده محترم بدون استناد خاصی، طرح دوباره ایده‌های دکتر طباطبایی است، مانند: میرزایوسف خان نگاه فلسفی ویژه‌ای داشته‌اند و رویکرد وی تحول ضمن توجه به یک لایه فلسفه حقوقی است. این ایده‌ها نظرات دکتر طباطبایی است که نویسنده علی‌رغم میل به نقد ایشان، این ایده‌ها را بدون استناد و یا تلاش برای اثبات آن‌ها به عنوان پیش فرض تکرار کرده است.

۳. نویسنده محترم از یک طرف می‌خواهد به نقد بنیادی دکتر طباطبایی بپردازد و از طرف دیگر با پذیرش ضمنی برخی از ایده‌های دکتر طباطبایی، خط فکری او را تأیید کرده است.

۴. موضوعات فقهی در عین ملاحظه ابعاد فردی، به طور همزمان واجد ابعاد اجتماعی هستند و این دو را نمی‌توان از هم تفکیک کرد و این امر بایستی مورد توجه ایده‌پرداز محترم قرار گیرد.

۵. توجه میرزا یوسف خان به تفکیک امر معاش از امر معاد، آغاز بی‌هویت کردن و بی‌روح کردن شریعت است و در واقع یکی از بنیادی‌ترین نقدهای ممکن بر نویسنده «رساله یک کلمه» در طرح قانون همین است که متأسفانه در تاریخ اندیشه حقوق نیز امتداد یافته است. این نکته با فهم اصیل از شریعت و اندیشه اسلامی در تعارض است و باید توسط نویسنده مورد توجه قرار گیرد.

۶. طرح بحث روح واحد ملت ایران در دوره معاصر و اینکه ملیت مفهومی است که در همین دوره وارد شده و ایرانیت هیچ سابقه‌ای تا قبل از دوره معاصر نداشته است، نظری است که مربوط به برخی از اندیشمندان است و مقابل آن نیز نظرات جدی وجود دارد (مانند اسلام ایرانی و اندیشه‌های هانری کربن در خصوص روح ایرانی)، درحالی که نویسنده محترم این نظر را قطعی فرض کرده و طرح مفهوم روح ملت ایران را برگرفته از تلقی مدرن و مربوط به دوره معاصر می‌داند.

۷. ایده پرداز مفاهیم جعل و کشف را مطرح نموده و کشف را مربوط به نگاه ماقبل مدرن و جعل را مربوط

در ابتدای این جلسه دکتر سید عقیل حسینی (عضو هیئت علمی گروه اقتصاد دانشگاه یاسوج و نماینده منا) به اساتید خوش آمد عرض کرد و گفت هدف از برگزاری این نشست‌های علمی شناسایی و حمایت از ایده‌پردازان جوان در حوزه علوم انسانی اسلامی است. در ادامه جناب آقای محسن سعیدی ابوسحافی (دانشجوی کارشناسی ارشد فقه و مبانی حقوق دانشگاه امام صادق «علیه السلام») به عنوان ایده‌پرداز به بیان ایده خود پرداخت. در ابتدا ایشان به این موضوع اشاره کردند موضوعات مستحدثه موضوعاتی هستند که اولاً نه شرع آن‌ها را معین کرده و نه در عرف مردم قابل تشخیص‌اند، ثانیاً موضوعاتی خاص هستند که از سنخ عناوینی کلی ذهنی و مفهومی نیستند بلکه هر موضوع برآمده از یک کل عینی مرکب است که نظام‌مند و سیستماتیک عمل می‌کنند و در عینیت اجتماعی تصرف می‌کنند. از همین رو منطق و روش تطبیق فقه بر موضوعات مستحدثه با منطق موضوع‌شناسی سنتی تفاوت دارد. در منطق موضوع‌شناسی سنتی موضوعات به دلیل ساده بودن آن‌ها موضوعاتی از سنخ عناوین کلی ذهنی بودند و لذا تحلیل این موضوعات و بیان احکام موضوع به واسطه نگرش منطق ارسطویی (صوری) صورت می‌گرفت.

ایده‌پرداز در ادامه خاطر نشان کرد: ایده‌ای که این پژوهش در بیان آن می‌کوشد آن است که ضمن بیان تفاوت‌های نظری منطق تطبیق و موضوع‌شناسی سنتی با منطق و روش تطبیق و موضوع‌شناسی در مسائل جدید بیان دارد که موضوع و مسئله مستحدثه، موضوعات کلی منفصل از هم نیست بلکه سیستم است، پس باید منطق، شیوه و روشی داشته باشیم که انطباق این احکام موضوعات را بر سیستم کنترل کند که از آن به منطق تطبیق تعبیر می‌کنیم. در ادامه نشست دکتر محمدهادی صادقی (عضو هیئت علمی دانشگاه شیراز) به عنوان یکی از اساتید داور گفت:

۱. تجدیدنظر در فرآیند بحث لازم به نظر می‌رسد.
  ۲. به مقدمات بیش از اصل بحث پرداخته شده است.
- پس از دکتر صادقی، دکتر مجتبی جاویدی (عضو هیئت علمی دانشگاه شیراز) به عنوان یکی دیگر از

به نگاه مدرن می‌داند و حال آنکه به نظر می‌رسد هر دو مفهوم در نگاه قدیم و جدید وجود داشته است، با این تفاوت که جعل و کشف قدیم در نسبت با وجود در عالم قدیم معنا و مفهوم خود را پیدا می‌کند و جعل و کشف جدید در عالم مدرن هویت و معنای خود را پیدا می‌کند و این معنا بسیار مهم است.

در پایان نشست، ایده‌پرداز محترم به توضیحاتی در رابطه با نقدهای اساتید داور پرداخت و مقرر گردید پیشنهادات اساتید در اصلاح و تکمیل مقاله مدنظر قرار گیرد.

بیست و نهمین نشانی با عنوان «بررسی انتقادی منطق موضوع‌شناسی فقه سنتی در موضوعات مستحدثه»

- ایده‌پرداز: آقای محسن سعیدی (دانشجوی ارشد فقه و حقوق دانشگاه امام صادق (ع))
- اساتید داور: دکتر صادقی و دکتر جاویدی (اعضای هیئت علمی دانشگاه شیراز)
- زمان و مکان: ۱۳۹۶/۹/۱ مرکز آموزش‌های فرهنگی دانشگاه شیراز
- برگزارکننده: نماینده مرکز در استان کهگیلویه و بویراحمد با همکاری دانشگاه شیراز

بیست و نهمین نشست از سلسله نشست‌های ایده‌پردازی و نوآوری در علوم انسانی اسلامی (نشانی) به همت نمایندگی منا توسط ایده‌پرداز محترم آقای محسن سعیدی ابوسحافی با موضوع «بررسی انتقادی منطق موضوع‌شناسی فقه سنتی در موضوعات مستحدثه» با حضور دکتر صادقی، دکتر جاویدی و دکتر حسینی مورخ ۱۳۹۶/۹/۱ در دانشگاه شیراز برگزار گردید.

اساتید داور گفت لازم است این موارد در اصلاح و تکمیل مقاله مدنظر قرار گیرد:

۱. تبیین دقیق معنای عرف،
۲. تبیین دقیق معنا و مفهوم فقه و تبیین فقه الاحکام و فقه الاداره؛
۳. توجه به آنکه علم فقه الاحکام، علم برنامه‌ریزی و مدیریت نیست: عدم توصیف، تبیین، پیش‌بینی و سنجش در فقه الاحکام؛
۴. توجه به آنکه علم فقه الاحکام، علم برنامه‌ریزی و مدیریت نیست: عدم توصیف، تبیین، پیش‌بینی و سنجش در فقه الاحکام؛
۵. توجه به آنکه فقه می‌خواهد عدم مغایرت با احکام اسلام را بیان کند یا مطابقت را.
۶. لزوم هدایت ذهن و دل انسان‌ها توسط فقه الاداره .

سی‌امین نشان با عنوان «بررسی فرمالیسم ریاضی در اقتصاد و دلالت‌هایی برای اقتصاد بدیل»

- ایده‌پرداز: آقای مجتبی پناهی (دانشجوی کارشناسی ارشد اقتصاد اسلامی دانشگاه شیراز)
  - اساتید داور: دکتر روح‌الله شهنازی و دکتر زهرا دهقان (اعضای هیئت‌علمی دانشگاه شیراز)
  - زمان و مکان: ۱۳۹۶/۹/۲ سالن کنفرانس گروه اقتصاد دانشگاه شیراز
  - برگزارکننده: نماینده مرکز در استان کهگیلویه و بویراحمد با همکاری دانشگاه شیراز
- در ابتدای جلسه جناب آقای مجتبی پناهی (دانشجوی کارشناسی ارشد اقتصاد اسلامی دانشگاه شیراز) به عنوان ایده‌پرداز به بیان ایده خود پرداخت و گفت: اگر بخواهیم در نهادهای آکادمیک کشورمان

حوزه‌هایی از قبیل اقتصاد اسلامی یا اقتصاد بومی را گسترش دهیم ابتدا نیازمند شناخت عمیق مبادی اقتصاد متعارف برای مواجهه سلبی و ایجابی با آن هستیم. یکی از مهم‌ترین این مبادی، صوری‌گرایی و رویکرد ریاضی علم اقتصاد است که نیازمند تحلیل و نقادی می‌باشد.

فرمالیسم در اقتصاد با تکیه بر روش قیاسی‌گرایبو آگزومیاتیک باعث پیروزی تکنیک بر محتوا در علم اقتصاد شده است. همچنین ازدیگر پیامدهای این رویکرد، حذف برخی از ویژگی‌های مهم زندگی اقتصادی اجتماعی همچون چارچوب نهادی، ارزیابی‌های ذهنی، مقولات جا افتاده اجتماعی، قضاوت، کارآفرینی، خلاقیت، فرایند و تاریخ است، این مفاهیم کنار گذاشته شده‌اند به این خاطر که لااقل با دانش کنونی نمی‌توان آن را به زبان ریاضیات بیان کرد. در این مقاله ایده اصلی که مورد بحث قرار گرفت، و تا به حال اقتصاددانان به آن بی‌توجه بوده‌اند این است که، ریاضیات به‌خودی‌خود در اقتصاد محل بحث نیست و دعوایی که در این زمینه بین اقتصاددانان صورت می‌گیرد آن‌ها را از موضوع مهمی در اقتصاد که معمولاً بدیهی انگاشته می‌شود و مورد غفلت است دور می‌کند، و آن موضوع مهم بحث رویکرد آگزومیاتیک علم اقتصاد است. در واقع مشکل اصلی اقتصاد نگاه آگزومیاتیکی است که در پشت ریاضیات دارد و باعث عدم ارتباط این علم با واقعیات اقتصادی می‌شود، است.

آقای پناهی در نهایت به نتیجه این تحقیق اشاره نمود و گفت نتیجه‌ای که از این پژوهش گرفته می‌شود این است که چرخش پارادایمی علم اقتصاد به سمت صوری‌گرایی و ریاضی‌سازی یک چرخش اشتباه بوده است که اقتصاد اسلامی بایستی از آن احتراز نماید.

در ادامه نشست دکتر روح‌الله شهنازی (عضو هیئت‌علمی دانشگاه شیراز) به‌عنوان یکی از اساتید داور مهم‌ترین نظرات خود را این‌چنین بیان کرد:

۱. مبحث مربوط به پروژه بودن ورود ریاضیات به اقتصاد کامل‌تر شود و ایرادات مربوط به پروسه بودن و پروژه بودن ورود ریاضیات به اقتصاد پس از تکمیل قابلیت ارائه یک دلیل تکمیلی دارد.

سی و یکمین نشان با عنوان «تحلیل و نقد مبانی، مؤلفه‌ها و پیامدهای برنامه‌ریزی توسعه نئوکلاسیکی در ایران»

• ایده پرداز: آقای نسیم قیاشی «دانشجوی دکتری علوم اقتصادی دانشگاه شهید چمران اهواز»

• اساتید داور: دکتر روح‌الله شهنازی و دکتر زهرا دهقان (اعضای هیئت علمی دانشگاه شیراز)

• زمان و مکان: ۱۳۹۶/۹/۲ سالن کنفرانس گروه اقتصاد دانشگاه شیراز

• برگزارکننده: نماینده مرکز در استان کهگیلویه و بویراحمد با همکاری دانشگاه شیراز

سی و یکمین نشست از سلسله نشست‌های ایده‌پردازی و نوآوری در علوم انسانی اسلامی (نشان) به همت نمایندگی منا با حضور اساتید محترم دکتر شهنازی، دکتر دهقان و دکتر حسینی و با ایده‌پردازی آقای نسیم قیاشی با عنوان «تحلیل و نقد مبانی، مؤلفه‌ها و پیامدهای برنامه‌ریزی توسعه نئوکلاسیکی در ایران» مورخ ۹۶/۹/۲ در دانشگاه شیراز از ساعت ۹-۱۰:۳۰ برگزار گردید.

در ابتدای این جلسه دکتر سید عقیل حسینی (عضو هیئت علمی گروه اقتصاد دانشگاه یاسوج و نماینده منا) به اساتید خوش‌آمد عرض کرد و گفت هدف از برگزاری این نشست‌های علمی شناسایی و حمایت از ایده‌پردازان جوان در حوزه علوم انسانی اسلامی است.

در ادامه جناب آقای نسیم قیاشی (دانشجوی دکتری علوم اقتصادی دانشگاه شهید چمران اهواز) به عنوان ایده‌پرداز به بیان ایده خود پرداخت. در ابتدا ایشان به این موضوع اشاره کرد که انتخاب الگوی توسعه برای هر کشوری مبتنی بر ملاحظات خاص آن

۲. روش آکسیوم خودش مشکل دارد یا آکسیوم‌های مورد استفاده ناقص است؟

۳. قسمت مربوط به دلالت‌های روش جایگزین ناقص است و بایستی تکمیل شود.

پس از دکتر شهنازی، دکتر زهرا دهقان شبانی (عضو هیئت علمی دانشگاه شیراز) به عنوان یکی دیگر از اساتید داور، گفت:

۱. بین علوم بررسی شود که علمی که انتقادی بر آن‌ها نیست از منظر ریاضیات چه روش‌شناسی و روش استدلال علمی استفاده می‌شود.

۲. روش آکسیوم مورد انتقاد قرار گرفته، راه حل جایگزین آن چیست؟

۳. با وجود اینکه انتقادهایی بر ریاضیات و عدد است چرا هنوز ریاضیات جذبات دارد. آیا علت آن این نیست که امکان تعدیل در مدل‌ها بر اساس انتقادات وارده است. بخش‌هایی از مقاله (بخش موافقان ریاضیات) باید تکمیل شود.

۴. دلالت‌ها برای اقتصاد بدیل در مقاله آورده شود. در ادامه نشست دکتر سید عقیل حسینی (مدیر نشست) نیز نکاتی را جهت تکمیل مقاله بیان کرد که مهم‌ترین نظرات ایشان بدین شرح است:

۱. ضرورت دارد با تمرکز بر یک فرضیه اصلی سعی شود با تمسک به روش علمی (در قالب علمی پژوهشی) این فرضیه تأیید یا رد شود تا ایده از حالت علم‌پرویی خارج شود.

۲. مسئله صدق (حقیقت) در رویکرد آگزیماتیک چگونه حل می‌شود؟ اگر تطابق با واقعیت برای این رویکرد اهمیت ندارد چگونه این نظریه می‌تواند توصیف‌کننده آن باشد؟

۳. توصیه می‌شود که با تأکید بر نگرش کانت به رویکرد ریاضی این فرضیه مورد تحلیل قرار گیرد که «ورود ریاضیات به اقتصاد و سیطره آن ناشی از رویکرد سوپژکتیو دنیای مدرن است».

جامعه می‌باشد. هر کشوری می‌بایست متناسب با مبانی فکری، معرفتی و اخلاقی و شرایط اجتماعی خود به تعریف توسعه بپردازد.

وی در ادامه بیان کرد: از آنجاکه نزدیک به چهل سال از انقلاب اسلامی می‌گذرد و هنوز الگوی پیشرفت و توسعه اسلامی - ایرانی در هاله‌ای از ابهام وجود دارد، لازم و ضروری است که تحولاتی در روند برنامه‌ریزی توسعه متناسب با وضعیت حال حاضر کشور صورت گیرد. بدین منظور لازم و ضروری است در مرحله اول، نسبت به آنچه که در کشور دارد برنامه‌ریزی و انجام می‌شود یک نگاه انتقادی صورت گیرد و عدم نتیجه‌بخش بودن آن در چند دهه گذشته را با ملاحظات دقیق‌تری مورد کنکاش قرار داد.

ایده‌پرداز سی و یکمین نشست علمی خاطرنشان کرد: در این پژوهش به برخی از مبانی و مؤلفه‌های برنامه‌ریزی توسعه نئوکلاسیکی اشاره و آن را نقد کرده و برخی از پیامدهایی که این برنامه‌ریزی برای کشور داشته و خواهد داشت را مطرح خواهیم کرد. بررسی‌ها نشان می‌دهد که الگوی متناسب برای ایران با توجه به وضعیت اقتصادی-فرهنگی و اجتماعی کشور، برنامه‌ریزی توسعه نئوکلاسیکی نیست و لازم و ضروری است تحولاتی در چند محور خاص در آن شکل بگیرد.

در ادامه نشست دکتر روح‌الله شهنازی و دکتر زهرا دهقان (اعضای هیئت علمی دانشگاه شیراز) به عنوان اساتید داور مهم‌ترین نظرات خود را این‌چنین بیان کردند:

۱. روند بررسی در ایران باید به خیلی قبل از انقلاب برگردد تا شما بتوانید آنچه را که در غرب اتفاق افتاده منطبق با شرایط ایران کنید.
۲. بن‌بست برنامه‌ریزی توسعه نئوکلاسیکی چیست؟ بایستی توضیح و شواهد آن ذکر شود.
۳. شواهد برنامه‌ریزی توسعه نئوکلاسیکی باید در برنامه‌های ۵ ساله ایران بررسی شود. بن‌بست این نوع برنامه‌ریزی نئوکلاسیکی نیز در ایران بررسی شود.
۴. ایده شما این است که مالکیت را برای اکثریت چگونه تعریف کنیم. در ایران بحث‌هایی مانند سهام عدالت داریم، آیا این می‌تواند ابزار خوبی باشد؟

۵. اگر معنای منفعت را گسترده در نظر بگیریم و اموری از قبیل سود، منزلت اجتماعی، قرب الهی، سعادت و ... را نیز منفعت تلقی کنیم در این صورت انسان‌ها همواره به دنبال حداکثر سازی منفعت بوده‌اند و این امری مدرن نیست.

۶. مشکل اصلی برنامه‌ریزی در ایران، عدم اجرای برنامه‌ها است نه ماهیت برنامه‌ها.

در ادامه نشست دکتر سید عقیل حسینی (مدیر نشست) دیدگاه خود را در رابطه با این پژوهش این‌چنین مطرح کرد:

۱. ضرورت دارد دلالت‌های این نوع نگاه به تطوران نظام سرمایه‌داری و نظام نئولیبرال برای وضعیت فعلی کشور استخراج شود.

۲. نظام اسلامی چه نسبتی با نظام برنامه‌ریزی نئولیبرال دارد؟ در صورت تمسک به مبانی اسلامی، نظام برنامه‌ریزی بایستی چگونه برنامه‌ریزی شود؟

۳. بایستی دلالت‌های این مباحث به صورت روشن‌تری برای گزار از وضعیت توسعه‌نیافتگی کشور استخراج شود.

۴. مقاله از لحاظ کیفی خوب است و از روش تاریخی مناسبی برای تحلیل بهره گرفته است.

۵. ضرورت دارد که از منابع بیشتری استفاده شود. در پایان نشست، ایده‌پرداز محترم به توضیحاتی در رابطه با نقدهای اساتید داور پرداخت و مقرر گردید پیشنهادات اساتید در اصلاح و تکمیل مقاله مدنظر قرار گیرد.

سی و دومین نشان با عنوان «تبیین نقش عدم تناسب نهادی در ناکارآمدی علم اقتصاد و نابسامانی اقتصادی در ایران»

گاهنامه
تحلیلی - خبری
کنگره بین‌المللی
علوم انسانی اسلامی
شماره ۹
فروردین ۱۳۹۸

همخوانی ندارد.

در ادامه نشست دکتر زهرا دهقان و دکتر روح‌الله شهنازی (اعضای هیئت علمی دانشگاه شیراز) مهم‌ترین نظرات خود را جهت اصلاح و تکمیل این پژوهش، این چنین مطرح کردند:

۱. به گفته مارکس «جوامع نهادهای تاریخی متفاوت دارند، تفاوت نهادها سرنوشت جوامع را متفاوت می‌کند»، تفاوت شما با این جمله مارکس چیست؟
 ۲. در بیان سنت و انحطاط سنت از چارچوب حیات یک سیستم استفاده کنید.
 ۳. آیا ناپسامانی اقتصاد مربوط به رویکرد است یا اجرا؟

۴. آیا توجه به سنت‌ها ما را از کار با شاخص‌های نهادی مدرنیته جدا می‌کند؟

در ادامه مدیر نشست (دکتر سید عقیل حسینی) در رابطه این تحقیق گفت:

۱. بایستی نگرش سنتی به مدرنیته، توسعه و علم اقتصاد مورد تمرکز بیشتری قرار گیرد.
 ۲. ایده‌پرداز فهم عمیقی از سنت، مدرنیته، توسعه، نهاد و علم اقتصاد دارد و از این نظر ایده ایشان، حائز اهمیت و توجه بیشتر است.
 ۳. صورت‌بندی مناسبی از ایده صورت پذیرفته است.

کارگاه تحقیق در علوم انسانی اسلامی و سی و سومین نشان

الف) کارگاه تحقیق و نوآوری در علوم انسانی اسلامی

سخنران: دکتر حلیمی جلودار (رئیس دانشکده الهیات دانشگاه مازندران)، با موضوع (آسیب‌شناسی در تحقیقات علوم انسانی)

• **ایده‌پرداز:** علیرضا رعنائی (کارشناسی ارشد اقتصاد انرژی دانشگاه علامه طباطبایی (ره))

• **اساتید داور:** دکتر روح‌الله شهنازی و دکتر زهرا دهقان (اعضای هیئت علمی دانشگاه شیراز)

• **زمان و مکان:** ۱۳۹۶/۹/۲ سالن کنفرانس گروه اقتصاد دانشگاه شیراز

• **برگزارکننده:** نماینده مرکز در استان کهگیلویه و بویراحمد با همکاری دانشگاه شیراز

در ابتدای این جلسه دکتر سید عقیل حسینی (عضو هیئت علمی گروه اقتصاد دانشگاه یاسوج و نماینده منا) ضمن خیر مقدم به مهمانان، به تشریح اهداف و راهبردهای منا پرداخت و حمایت ویژه از ایده‌پردازان جوان را از اهداف اصلی منا برشمرد.

در ادامه جناب آقای علیرضا رعنائی (کارشناس ارشد اقتصاد انرژی دانشگاه علامه طباطبایی (ره)) به عنوان ایده‌پرداز به بیان ایده خود پرداخت و گفت: علی‌رغم وجود رویکردهای مختلف اقتصادی در کشور، این رویکردها نتوانسته‌اند ایران را از وضعیت ناپسامان اقتصادی خارج کنند. برای آن‌که بتوان از وضعیت موجود اقتصاد ایران تصویری همه‌جانبه و فراگیر ارائه داد، می‌توان از چارچوب تحلیل نهادی بهره برد. مفهوم «نهاد» به دلیل وسعت معنایی که در خود دارد، می‌تواند عوامل متعدد اثرگذار مانند سازه‌های ذهنی و عادات فکری کنشگران، قواعد بازی و مناسبات اجتماعی و تاریخی ساخته‌شده را در خود نشان دهد. علاوه بر این با تحلیل نهادی، می‌توان به اثرگذاری فرهنگ و سنت دینی و بومی ایران در شکل‌گیری رفتارها و قواعد اجتماعی پرداخت.

وی افزود: از این منظر آنچه که اهمیت می‌یابد، اتخاذ فهمی از مدرنیته بر مبنای سنت است. پس از به دست آوردن چنین فهمی باید به بازخوانی علم اقتصاد در یک بستر نهادی و تاریخی در غرب پرداخت. تفاوتی که در بنیان‌های نهادی وجود دارد منجر به شکل‌گیری نظریه‌های خاص می‌شود که اثرگذاری این نظریه‌ها در هر جای دیگر فقط و فقط متناسب با بستر و چارچوب نهادی‌ای است که این نظریه‌ها در آن متولد شده‌اند. لذا در به‌کارگیری نظریه‌های اقتصادی در ایران باید به این مهم توجه داشت که این نظریه‌ها با بستر نهادی بومی ایران

ب) سی و سومین نشان با عنوان «قیمت گذاری در بازار اسلامی»

- **ایده پرداز:** حجت الاسلام محمدصادق فاضل (دانش آموخته سطح ۴ حوزه علمیه قم)
- **اساتید داور:** دکتر محمدتقی گیلک حکیم آبادی (رئیس دانشکده علوم اقتصادی و اداری دانشگاه مازندران)، دکتر محمدمحسن دهکلانی (عضو هیئت علمی دانشگاه مازندران)
- **زمان و مکان:** ۱۳۹۷/۲۰، دانشگاه مازندران
- **برگزار کننده:** نماینده مرکز در استان مازندران با همکاری دانشگاه مازندران و مؤسسه فرهنگی پیامبر اعظم (ص)

کارگاه «تحقیق و نوآوری در علوم انسانی اسلامی» و سی و سومین نشست ایده پردازی و نوآوری در علوم انسانی اسلامی (نشان) با همت نمایندگی مرکز نوآوری و ایده پردازی علوم انسانی اسلامی در استان مازندران، دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه مازندران و موسسه فرهنگی پژوهشی قرآن و عترت پیامبر اعظم (ص) ساری برگزار شد. در بخش کارگاه، دکتر حبیب الله حلیمی جلودار (ریاست محترم دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه مازندران) در موضوع «آسیب شناسی تحقیقات در علوم انسانی» به ارائه بحث پرداخت. ایشان جایگاه فعلی علوم انسانی در ابعاد تحقیقاتی، علمی و کاربردی را پائین تر از جایگاه شایسته خود دانست و افزود: به نظر می رسد که این حیطه علمی دست کم در دو دهه اخیر به دلایل گوناگون نتوانسته همگام با دیگر رشته های علمی راه پیشرفت و نوآوری را بیماید.

این استاد دانشگاه در ادامه به آسیب های حوزه علوم انسانی اشاره کرد که به عنوان مهم ترین موارد می توان به: کیفیت نامطلوب تحقیقات علوم انسانی در سطح ملی و بین المللی، کاربردی نبودن بسیاری از تحقیقات، رشد کمی بی رویه دانشجوی، اشتغال بیش از حد صاحب نظران علوم انسانی به تدریس به جای تحقیق اشاره داشت. وی در پایان به برخی از سیاست ها و راهکارهای پیشنهادی این حوزه اشاره کرد که عبارت اند از: نظام مند کردن تحقیقات، ایجاد هماهنگی میان مراکز تحقیقاتی و اجرایی به منظور

محقق ساختن پژوهش های کاربردی و گره گشا، استفاده بهینه از توان پژوهش متخصصان علوم انسانی و توسعه تخصصی و عالمانه مراکز پژوهشی.

در ادامه این نشست علمی، دکتر مهران رضایی (مدرس دانشگاه مازندران و نماینده مرکز نوآوری و ایده پردازی علوم انسانی اسلامی در استان مازندران)، به ضرورت بحث نوآوری و حمایت از ایده پردازان جوان پرداخت و سپس اهداف مرکز و مجاری سه گانه حمایت از ایده پردازان جوان را برای دانشجویان و طلاب حاضر تبیین نمود.

سپس ایده پرداز محترم، جناب حجت الاسلام محمدصادق فاضل [دانش آموخته سطح ۴ حوزه علمیه قم و معاون پژوهش مدرسه علمیه فیضیه مازندران] ایده خود را ارائه داد که از سوی حجت الاسلام دکتر محمدتقی گیلک حکیم آبادی [ریاست محترم دانشکده علوم اقتصادی و اداری دانشگاه مازندران] و جناب دکتر محمد محسنی دهکلانی [عضو محترم هیئت علمی گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی دانشگاه مازندران] مورد ارزیابی و داوری قرار گرفت.

حجت الاسلام فاضل در مقام تبیین ایده، بیان داشت که قیمت گذاری در فقه با واژه تسعیر شناخته می شود. در اصطلاح فقه، تسعیر، قیمت گذاری حاکم یا نماینده او و اجبار بر معامله، بر اساس آن قیمت است. به اجماع فقیهان در شرایط طبیعی بازار، حاکم حق قیمت گذاری در بازار اسلامی را ندارد. اما در شرایط خاص اقتصادی (احتکار، انحصار و تبانی) چند قول وجود دارد: ۱. مطلقاً جایز است. (شیخ مفید، سلار و برخی فقیهان اهل سنت) ۲. مطلقاً جایز نیست. (مشهور) ۳. در صورت اجحاف بایع، قیمت گذاری جایز است. ۴. در صورت اجحاف بایع، امر به کاهش قیمت می شود. ۵. در صورت اجحاف بایع، امر به کاهش قیمت می شود و در صورت امتناع قیمت گذاری می گردد (امام خمینی (ره)).

در ادامه، ایده پرداز ایده جدید خود را این گونه بیان نمود: به نظر می رسد قیمت گذاری حاکم مطلقاً جایز است؛ به پنج دلیل: ۱. سیره عقلاء ۲. قاعده وجوب حفظ نظام ۳. قاعده حرمت اعانه بر اثم و عدوان ۴. قاعده استیمان ۵. قاعده احسان.

پس از ارائه ایده، حجت الاسلام دکتر گیلک به ارائه

- ایده پرداز: آقای حسین قلی پور (دانشجوی دکتری تصمیم گیری و خط مشی گذاری عمومی دانشگاه امام صادق (ع))
- اساتید داور: دکتر نعمتی و دکتر چیت سزایان (اعضای هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع))
- زمان و مکان: ۱۳۹۶/۹/۲۰، دانشگاه امام صادق (ع)
- برگزار کننده: مرکز نوآوری و ایده پردازی علوم انسانی اسلامی (منا)

در ابتدای این جلسه دکتر محمد نعمتی (رئیس مرکز و عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق «علیه السلام») ضمن خیرمقدم به مهمانان، هدف از برگزاری این نشست های علمی را شناسایی و حمایت از ایده پردازان جوان در حوزه علوم انسانی اسلامی دانست.

در ادامه جناب آقای حسین قلی پور (دانشجوی دکتری تصمیم گیری و خط مشی گذاری عمومی دانشگاه امام صادق «علیه السلام») به عنوان ایده پرداز به بیان ایده خود پرداخت. در ابتدا ایشان به این موضوع اشاره کردند ارائه تعاریف متعدد از مفهوم «مدیریت اسلامی» و با رویکردهای مختلفی چون حکمی، فقهی و اخلاقی بدان، سبب به وجود آمدن نوعی تشتت مفهومی در این زمینه شده است. قائل نشدن تفاوت و یا مسکوت ماندن آن برای مدیریتی که علاوه بر معیار حداقلی مطروحه در هر کدام از تلقی و رویکرد، معیارها و ارزش های بیشتری در آن مبنای عمل قرار می گیرد از یک سو و اسلامی ندانستن عملکرد مدیریتی که خارج از آن محدوده، عمل کرده، از سوی دیگر، مسئله مهمی را پیش روی اندیشه ورزان این عرصه قرار داده که عبارت است از آیا می توان مفهومی مشکک از مدیریت اسلامی ارائه داد تا تلقی های مختلف را در خود جای دهد؟ مفهوم مشکک مدیریت اسلامی، چه سطوح و مشخصاتی دارد؟

آقای قلی پور زمان تحقق اسلامی ترین سطح مدیریت اسلامی را زمانی دانست که هدف، فرآیندها و تمرکز مدیریت، منطبق با هدف مکتبی اسلام، ارزش های آن و برون داد مطلوب باشند. هرچقدر که این سه بعد، انطباق کمتری با اسلام پیدا می کنند، از درجه اسلامی مدیریت کاسته شده و به درجه عدم

نکاتی پیرامون اثر پرداخت. از جمله: در اثبات اثر از ادله خاص استفاده نشده و تماماً به قواعد عمومی تمسک شده است. علاوه بر این که ما قواعدی در باب اختیار مالک داریم مانند قاعده تسلیط. همچنین، در این نظریه کبرای قیاس از فقه معاملات استفاده شده و به خوبی هم ثابت شده ولی صغرای قیاس که مرتبط با بحث اقتصاد است اصلاً نیامده است.

در ادامه نشست، جناب دکتر محمد محسنی دهکلانی، ادله پنجگانه فقهی صاحب ایده را به چالش کشید؛ بدین تقریر که: سیره عقلا بر این نیست که برای تمامی کالاها قیمت تعیین کنند. وجوب حفظ نظام در کلام فقیهان مورد مناقشه است، آن چیزی که مورد اتفاق فقیهان است حرمت اختلال نظام است، علاوه بر اینکه در برخی نظام ها، مانند بلوک شرق، قیمت گذاری در بازار موجب اختلال نظام شده است. دیگر اینکه، قاعده حرمت اعانه بر اثم و عدوان کمک به گناه را حرام می داند اما آیا گران فروشی گناه است؟ همچنین، در قاعده امین گفتید که دولت امین مردم است، در صورتی که نمی توان این حرف را پذیرفت. در نهایت، قاعده احسان در مقام امتنان بر بندگان است، اما امتنان به دولت تصویر ندارد.

در ادامه حجت الاسلام فاضل بخشی از نقدها را پاسخ گفت؛ اجمالاً اینکه، محل بحث ما کالاهای اساسی است، گران فروشی در کالاهای اساسی امنیت اقتصادی را از بین می برد و این موجب اختلال نظام می شود. گران فروشی ظلم است و در قاعده آمده است کمک به گناه (اثم) و ظلم (عدوان) حرام است.

سی و چهارمین نشان با عنوان «درآمدی بر نظریه تشکیک اسلامیت جوهره مدیریت»

اسلامیت، افزوده می شود تا جایی ادامه می یابد که هر سه بعد مذکور، نه تنها در مغایرت بلکه در تعارض با اسلام قرار می گیرند.

در ادامه نشست دکتر علیرضا چیت سزایان (عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق «علیه السلام») به عنوان یکی از اساتید داور گفت:

۱. عنوان پیشنهادی برای مقاله، «درآمدی بر نظریه مقول به تشکیک بودن اسلامیت جوهره مدیریت» است. تشکیک اسلامیت بیشتر شک کردن در امکان اسلامی شدن جوهره مدیریت را به ذهن متبادر می کند. این مفهوم یکی از گره های فہمی حل برخی از مشکلات مدیریت اسلامی به ویژه در عملیاتی شدن مدیریت اسلامی است. از این حیث بررسی این موضوع می تواند مشکل نظری جدی را در مسیر تولید علم مدیریت اسلامی حل کند. مرحوم آیت الله مهدوی کنی و مرحوم شهید صدر جوهره این بحث را مطرح نموده اند و انتظار می رفت که تقریرکننده نظر، از دیدگاه های این بزرگواران استفاده می کرد که به خوبی از آن ها استفاده نشده است.

۲. آیا می توان گفت که فروکاستن و تقسیم کردن مباحث مدیریت در سه بخش هدف، فرآیند و تمرکز و بعد اینکه این ها را صفر و یکی اسلامی و غیر اسلامی کنیم و بگوییم به مقول به تشکیک بودن اسلامیت مدیریت رسیده ایم؟ به نظر می رسد خود این اهداف، فرآیند و تمرکز می تواند به طور تشکیکی اسلامی شود.

مثلاً تقسیم بندی که در حوزه احکام داریم، ممکن است یک عقد از نظر فقهی منعی نداشته باشد و اسلامی باشد ولی درعین حال در درآمدت سبب انباشت سرمایه شود، این عقد که از طریق تهذیب و تکمیل پذیرفته شده است درجه ای از اسلامی بودن را دارد.

۳. در همان دیدگاه شما، مفاهیمی مانند هدف، فرآیند و تمرکز موضوع واحدی نیست که به همین آسانی متصف به یکی از صفات انطباق، تغایر یا تعارض شود. مثلاً هدف چیست؟ هدف کدام فرد؟ هدف اعلامی یا هدف اعمالی؟ آیا هدف به جز چیزی است که به آن می رسیم و بعد می گوییم رسیدیم به هدف؟ مقصود شما از فرآیند، کدام فرآیند است؟ چه

ابعادی از فرآیندهای متنوع سازمانی؟ ممکن است بخشی از فرآیندها مانند جذب و پرورش سرمایه انسانی اسلامی باشد ولی حقوق و دستمزد نباشد و یا بخش منبع انسانی کلاً اسلامی باشد، ولی فناوری منطبق نگاه اسلام به حقوق عموم مردم در محیط زیست نباشد. حال اگر می خواهید با این چارچوب برای فرآیند تصمیم بگیرید، این فرآیند انطباق دارد یا نه؟

پس از دکتر چیت سزایان، دکتر محمد نعمتی (عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق «علیه السلام») به عنوان یکی دیگر از اساتید داور گفت لازم است این موارد در اصلاح و تکمیل مقاله مدنظر قرار گیرد:

۱. لازم است ایده پرداز محترم، در حوزه فلسفه علوم اجتماعی بیشتر کار کند.
۲. دوگان علم مدیریت و اسلام اشکال اساسی دارد. شبیه این دوگان را در رشته اقتصاد و سایر علوم هم مطرح کرده اند. همان دوگان معروف علم و دین.
۳. دانشمندان غربی، اسم دین خود را علم گذاشته اند: علم اقتصاد، علم مدیریت و ...، ولی فقه اجتماعی ما را دین (خرافات) گذاشته اند. اگر پژوهشگر به این امر تفتن پیدا نماید مسئله رابطه و نوع تأمل علم و دین برایش حل می شود.

سی و پنجمین نشان با عنوان «نظریه انتخاب عادلانه در اقتصاد اسلامی با تکیه بر مکتب اقتصادی شهید صدر»

- ایده پرداز: دکتر علی سعیدی (عضو هیئت علمی دانشگاه قم)
- اساتید داور: حجت الاسلام دکتر سید کاظم رجائی و دکتر محمدجواد توکلی (اعضای هیئت علمی

تعیین و تحدید می‌کند.

پس از ارائه ایده‌پرداز محترم، جناب حجت‌الاسلام دکتر سید کاظم رجایی (عضو هیئت‌علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)) به عنوان یکی از اساتید داور، مهم‌ترین نظرات خود را چنین بیان کرد:

۱. این اثر پژوهشی دارای مزیت‌های فراوانی است. یکی از مزیت‌های این اثر این است که ایده‌پرداز محترم، برای نظریه انتخاب عادلانه شهید صدر، منابع فراوانی از شهید صدر را دیده و به کتاب «اقتصادنا» ایشان اکتفا نکرده است. شهید صدر بعضی از مبانی (همچون: نظریه استخلاف، مالکیت حقیقی) را در کتاب اقتصادنا بیان نکرده ولی در «اسلام یقود الحیاء» بحث کرده است.

۲. بایستی در روش استنباط نظریه تأمل بیشتری شود. شما نظریه انتخاب عادلانه را برگزیده و نظریه انتخاب عقلایی را رد کرده‌اید. برای رد نظریه انتخاب عقلایی لازم است این نظریه را به صورت عمیق تبیین کنید. شما نظریه انتخاب عقلایی را به صورت عمیق درک کرده‌اید، اما خوب تبیین نکرده‌اید. به عبارت دیگر لازم است در گام اول، برای شناسایی نظریه انتخاب عقلایی مبانی و سیر تاریخی مطلوبیت و لذت‌گرایی به صورت مفصل تبیین گردد. در گام دوم با توجه به کتاب و سنت و آثار علمای اخلاق در این زمینه، نظریه انتخاب عقلایی را نقد کنید.

۳. بخش عدالت این تحقیق، به‌طور نسبی، بحث بسیار خوبی است، لکن لازم است ارتباط بین نظریه انتخاب عقلایی و نظریه انتخاب عادلانه بهتر تبیین شود.

در ادامه دکتر محمدجواد توکلی (عضو هیئت‌علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)) دیگر استاد داور نشان ۳۵ گفت:

۱. بین بحث نظریه انتخاب عقلایی، نظریه عدالت اقتصادی و تحلیل کارکردی نظام اقتصادی اسلام تفکیک شود.

۲. بحث با نوعی دوگانگی روبروست. بحث با نظریه انتخاب عقلایی شروع می‌شود ولی در ادامه مباحث به حوزه نظریه عدالت کشاورزی می‌شود و در ضمن بحث هم به کار آبی ساختار نهادی نظام اقتصادی

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره))

• زمان و مکان: ۱۳۹۶/۱۰/۶، دانشگاه قم

• برگزارکننده: نماینده مرکز در استان قم

سی و پنجمین نشست ایده‌پردازی و نوآوری در علوم انسانی اسلامی (نشان) به همت نمایندگی مرکز نوآوری و ایده‌پردازی علوم انسانی اسلامی در استان قم و دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه قم مورخ ۱۳۹۶/۱۰/۶ در سالن کنفرانس دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه قم از ساعت ۱۰-۱۲ برگزار شد.

در ابتدای این جلسه دکتر محمد نعمتی (رئیس‌منا و عضو هیئت‌علمی گروه اقتصاد دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام)) ضمن خیرمقدم به مهمانان، به تشریح اهداف و راهبردهای منا پرداخت و حمایت ویژه از ایده‌پردازان جوان را از اهداف اصلی منا برشمرد.

در ادامه ایده‌پرداز محترم، دکتر علی سعیدی (عضو هیئت‌علمی گروه اقتصاد دانشگاه قم) ایده خود را ارائه داد و گفت: حل معضلات اقتصادی و تحقق اهداف اقتصادی به‌صورتی درون‌زا مستلزم ارائه نظریه‌ای است که رفتارهای عاملان اقتصادی را در چارچوب نظام اقتصادی به‌صورتی هماهنگ و منسجم تنظیم کند. در اقتصاد نئوکلاسیک که جریان غالب اقتصاد خوانده می‌شود، نظریه انتخاب عقلانی متضمن تحقق درون‌زای اهداف اقتصادی همچون رشد و رفاه اقتصادی است و هر نظریه کلانی باید از معبر این نظریه، شایستگی خود را اثبات کند.

دکتر سعیدی در ادامه به نظریه انتخاب عادلانه اشاره کرد و گفت: در نظریه اقتصاد اسلامی، آنچه می‌تواند انسجام درونی و تحقق درون‌زای اهداف اقتصادی از جمله رشد و عدالت را محقق سازد، نظریه انتخاب عادلانه است. البته در اقتصاد اسلامی، فردگرایی و جزءانگاری پذیرفته نیست و نظام اقتصادی صرفاً جهت اقتصادی از نظام اجتماعی است نه اینکه جزئی منفک از آن.

ایشان در ادامه نشست خاطر نشان کرد: در این مقاله با اتکا به مکتب اقتصادی شهید صدر، تلاش می‌شود مؤلفه‌های انتخاب عادلانه در اقتصاد اسلامی استخراج شود. نظریات حق‌الطاعة، استخلاف انسان و توازن اجتماعی به‌عنوان زیربنای نظریه انتخاب عادلانه، فضا، محرک، ماده و قواعد انتخاب عادلانه را

دانشگاه) در تبیین مسئله از ارتکازات طرفین گفتگو به‌ویژه شنونده کلام به‌عنوان یکی از پرکاربردترین قرائن یادکردند. مقصود از ارتکاز «هر نوع تلقی و فهمی است که طرفین گفت‌وگو، پیش از آغاز سخن، نسبت به مسائل مرتبط با آن دارند». ارتکاز از آن جهت مهم است که هر انسانی پیش از اینکه وارد گفتگو شود، دارای تجربه و فهمی از اشیاء، رفتارها و حقایق پیرامون خود است. این تجربه و فهم ممکن است صحیح یا غلط باشد اما گوینده ناچار با مخاطبی با این ذهنیت سخن می‌گوید. بنابراین نمی‌توان از ارتکازات او غفلت کرد.

ایده‌پرداز در ادامه بیان کرد حال با توجه به این نکته باید گفت در راستای اجتهاد به معنی‌الاعم، نیاز به یک توان تفسیری بسالا از متن دینی وجود دارد. در این بین اصول فقه متعارف با محوریت امر و نهی خود را درگیر در مباحث الفاظ همچون عام و خاص، مطلق و مقید و ... کرده است. اما باید توجه داشت درک ما از متن دینی در آن زمان بدون توجه به ضوابط ارتکازی هر عصر موجب می‌شود تا برخی از قرائن لازم برای فهم بهتر متن از دست برود. یکی از مهم‌ترین این قرائن، ارتکازات است که به عنوان بخشی از آن چیزی است که به زبان نمی‌آید اما در تجربه زندگی هر زمانی وجود دارد.

این استاد حوزه و دانشگاه در ادامه به احصاء انواع ارتکازات، روش تشخیص ارتکازات مخاطبین وحی و برخی مثال‌های مطرح در ذیل این موارد پرداختند. برخی از مهم‌ترین این انواع روش‌ها عبارت‌اند از: گرایش‌های طبیعی، عمل بر اساس ظواهر امور، فهم و تجربه عقلایی، استبعادات عقلی، ادبیات شریعت و اقتضات زمان و مکان.

در ادامه جناب حجت‌الاسلام دکتر سعید رجحان به عنوان یکی از اساتید داور به ارائه نکات خود پیرامون این ایده پرداختند. ایشان مبحث قدر متیقن در مقام مخاطب را به عنوان یکی از سرفصل‌های شبیه به این موضوع مطرح کردند و در ضمن این نگاه به ارتکاز را مخالف همه‌زمانی متون مقدس مطرح کردند. جناب دکتر اصغرآقا مهدوی (استاد داور نشست) نیز به ریشه‌دار بودن این موضوع در علم اصول اشاره کردند. جناب استاد اکبرنژاد در پاسخ به این انتقادات،

اسلام به تأمین عدالت پرداخته می‌شود. مباحث عمده در مقاله به تبیین ساختارها از جمله ساختار توزیع قبل از تولید و پس از تولید می‌پردازد ولی مباحث کارکردی به‌صورت کامل نیامده است. یعنی اثبات نمی‌شود که چرا ساختار توزیعی مورد نظر اسلام به تحقق اهداف نظام اسلامی از جمله عدالت می‌انجامد.

۳. در بحث کارکردی و حتی خود نظریه عدالت اقتصادی اسلامی ابهام‌هایی وجود دارد که مناسب است در این مقاله حداقل به آن‌ها پرداخته شود. ضمن اینکه جایگاه ریسکو رانت در توزیع درآمد در اقتصاد اسلامی چگونه است؟

۴. بعضی مباحث هم از جهت نظری و هم کارکردی بسط داده نشده است. از جمله بحث کارکرد مالیات‌ها در ایجاد عدالت و توازن.

سی و ششمین نشان با عنوان «نقش ارتکاز در تفسیر متون دینی؛ انواع و روش‌های کشف آن»

- ایده‌پرداز: حجت‌الاسلام والمسلمین محمدتقی اکبرنژاد (استاد حوزه و دانشگاه)
  - اساتید داور: حجت‌الاسلام دکتر سعید رجحان و دکتر اصغرآقا مهدوی (اعضای هیئت علمی دانشگاه امام صادق(ع))
  - زمان و مکان: ۱۳۹۷/۲/۲۲، دانشگاه امام صادق(ع)
  - برگزارکننده: منا
- در ابتدای این جلسه دکتر مهدی موحدی بکنظر (مدیر نشست و عضو کمیته علمی منا) ضمن خیرمقدم به مهمانان، هدف از برگزاری این نشست‌های علمی را شناسایی و حمایت از ایده‌پردازان جوان در حوزه علوم انسانی اسلامی دانست.
- حجت‌الاسلام والمسلمین اکبرنژاد (استاد حوزه و

ویژه‌ای به خود گرفت در کنار سایر خدمات عمومی مثل امنیت و سلامت جایگاه خاصی پیدا کرد اما سازوکار ارائه و پیاده‌سازی آن در برخی از موارد مثل تبلیغ دینی به طور صحیح و مناسب طراحی نشد. تبلیغ دینی اگرچه در سال‌های اول انقلاب توفیقاتی را حاصل کرد اما در سال‌های اخیر به دلایلی از جمله فعالیت جبهه معاند، کژکارکردی نهادها و سازمان‌های متولی تبلیغ و... با کاهش اثربخشی روبرو شده که از ریشه‌های این امر را می‌توان عدم نگاه علمی به ساختار مدیریت تبلیغ برشمرد.

سپس ایشان ضمن ارائه نقشه و نظام کلان تبلیغ دینی، دلایل خود برای پرداختن به نظام اداره و مدیریت تبلیغ را برشمرد و راهکار برون رفت از وضع موجود تبلیغ دینی را اصلاح نظام ارتباطی نهادها و سازمان‌های تبلیغی دانست.

در این پژوهش، محقق بر آن است تا به منظور رفع کژکارکردهای نهادهای رسمی متولی تبلیغ دینی و اصلاح تشکیلات دخیل در این امر، به ارزیابی وضع موجود ساختار موجود مدیریت تبلیغ و طراحی زنجیره تأمین آن پرداخته و از این طریق بازدهی تبلیغ دینی را افزایش دهد.

پس از ارائه ایده‌پرداز محترم، دکتر میثم لطیفی (عضو هیئت علمی و رئیس دانشکده معارف اسلامی و مدیریت دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام)) به عنوان یکی از اساتید داور، مهم‌ترین نظرات خود را چنین بیان کرد:

۱. تحلیل نهادی در کنار تحلیل ساختاری لحاظ شود.
  ۲. متن نوشته‌شده بازنویسی شود و شفاف‌تر و مرتب‌تر شود.
  ۳. هدف از بازطراحی مشخص شود: اثربخشی، کاهش هزینه، افزایش سرعت و ...؟
  ۴. عنوان اصلاح شود: «بازطراحی نظام تبلیغ دینی با تأکید بر مفهوم شبکه تأمین تبلیغ».
  ۵. برای بهبود طرح لازم است این منابع دیده شود: پایان‌نامه کارشناسی ارشد آقای حسین خصاص، مقاله لطیفی و نظریه‌پردازانی در همایش علم و فناوری.
- در ادامه حجت‌الاسلام دکتر زندیه (رئیس دفتر اعزام مبلغ دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام)) دیگر استاد داور نشست گفت: جهت بهبود این طرح لازم است

شباهت این موضوع با مباحث مطرح شده در اصول را رد نکردند اما اشاره کردند که این موضوع برای اولین بار در این قالب بسط داده شده است و البته دلالت‌های مترتب بر نگاه این‌گونه به ارتکاز است که به طور معمول در اصول فقه متعارف به آن توجه نمی‌شود.

سی و هفتمین نشان با عنوان «نظام مسائل تبلیغ دینی با تأکید بر بازطراحی زنجیره تأمین تبلیغ»

- ایده‌پرداز: آقای کریم ابراهیمی (دانشجوی دکتری مدیریت صنعتی، گرایش تولید و عملیات دانشگاه پردیس فارابی تهران)
  - اساتید داور: دکتر میثم لطیفی (عضو هیئت علمی و رئیس دانشکده معارف اسلامی و مدیریت دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام)) و حجت‌الاسلام دکتر زندیه (رئیس دفتر اعزام مبلغ دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام))
  - زمان و مکان: ۱۳۹۷/۳/۲۲، دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام)
  - برگزارکننده: منا و دفتر اعزام مبلغ دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام)
- در ابتدای این جلسه دکتر محمد نعمتی (رئیس منا و عضو هیئت علمی دانشکده معارف اسلامی و اقتصاد دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام)) ضمن خیر مقدم به مهمانان، به تشریح اهداف و راهبردهای منا پرداخت و حمایت ویژه از ایده‌پردازان جوان را از اهداف اصلی منا برشمرد.
- در ادامه ایده‌پرداز محترم، جناب آقای کریم ابراهیمی ایده طرح پژوهانه خود را ارائه داد و گفت: خدمات فرهنگی در ایران که بعد از انقلاب اسلامی تعریف

این موارد مدنظر قرار گیرد:

۱. قرآن کریم، نهج البلاغه و منابع رشته فرهنگ و ارتباطات ملاحظه شود.
۲. در حوزه مفاهیم اساسی و مبانی، به آثار دینی مراجعه شود، مانند نظرات امام خمینی (ره)، رهبر معظم انقلاب اسلامی، علامه طباطبایی (ره)، شهید مطهری و ... و نظریه دینی ارائه شود تا براساس یک مبنای مشخص دینی باشد.

۳. عنوان به «نظام تبلیغی ...» تغییر یابد.

۴. به بنیان‌های سنتی در شبکه تبلیغ دینی توجه شود.
  ۵. وضعیت سنجی دقیق‌تر و عالمانه‌تر شود.
- در پایان نشست، ایده‌پرداز محترم به توضیحاتی در رابطه با نقدهای اساتید داور پرداخت و مقرر گردید پیشنهادات اساتید در اصلاح و تکمیل طرح، مدنظر قرار گیرد.

گزارشی از کرسی‌های علمی ترویجی

گاهنامه
تحلیلی - خبری
کنگره بیسن‌المللی
علوم انسانی اسلامی
شماره ۹
فروردین ۱۳۹۸

عضو گروه جامعه‌شناسی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه در ادامه به عوامل اثرگذار بر معرفت اشاره کرد و گفت این عوامل به ترتیب اولویت طولی عبارتند از:

- خداوند؛
- انسان؛
- عوامل غیبی (فرشتگان و شیطان)؛
- طبیعت و اجتماع.

اثرگذاری خداوند متعال بر معرفت، حتمی بوده، اراده تکوینی الهی در خصوص اعمال اختیاری انسان، البته از مسیر اراده انسان می‌گذرد و بنابراین مسئولیت‌اش نیز با انسان است. در درجه دوم، انسان و فطرت انسانی قرار دارد و اراده انسانی در این میان شاخص است. در درجه سوم، باید از اثرگذاری موجودات غیبی، نظیر فرشتگان و شیطان یاد کنیم؛ فرشتگان، در راستای هدایت (معرفت صادق) و شیطان، در راستای ضلالت (معرفت کاذب) انسان می‌کوشند. در درجه چهارم اثرگذاری، عوامل طبیعی و اجتماعی قرار دارد: محیط طبیعی، تأثیر بسزائی در وضع روانی مردم دارد؛ همچنین، عوامل «اجتماعی» اثرگذار بر معرفت (به خصوص معرفت‌های اعتباری) را می‌توان بر محور کنش‌های انسانی و ساختارهای اجتماعی تنظیم کرد: گفتار و کنش‌های انسانی از جمله عوامل اجتماعی است که تعامل غیرقابل

کرسی علمی ترویجی

عنوان مقاله
تعین اجتماعی معرفت در قرآن

صاحب نظر
دکتر حسین اژدری زاده
عضو هیئت علمی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

ناقدان
دکتر عبدالرضا علیزاده
عضو هیئت علمی پردیس فارابی دانشگاه تهران
دکتر عطاءالله رفیعی آتانی
عضو هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت ایران

زمان و مکان
یکشنبه ۱۳۹۷/۱۰/۳۰، ساعت ۱۶ - ۱۷:۳۰
قم، بومار شهید صدوقی، کوچه ۹، پلاک ۳۵۴، طبقه اول دبیرخانه
دانش کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی

برگزاری کرسی ترویجی ۱ با عنوان: «تعین اجتماعی معرفت در قرآن کریم»

اولین کرسی ترویجی دبیرخانه دائمی کنگره با ارائه‌ی حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر حسین اژدری زاده (عضو گروه جامعه‌شناسی پژوهشگاه حوزه و دانشگاه) و با موضوع «تعین اجتماعی معرفت در قرآن کریم»، یکشنبه ۳۰ دی ماه ۹۷ در سالن جلسات دبیرخانه کنگره در قم برگزار شد.

در این نشست دکتر عبدالرضا علیزاده (عضو هیئت علمی پردیس فارابی دانشگاه تهران) و دکتر عطاءالله رفیعی آتانی (عضو هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت ایران) به عنوان ناقد و دکتر امیر سیاه‌پوش (عضو هیئت علمی دانشگاه معارف اسلامی) به عنوان دبیرجلسه حضور داشتند.

در ابتدای این کرسی دکتر اژدری زاده در ارائه‌ی مقاله‌ی خود گفت: مسئله‌ی مقاله «تعین اجتماعی معرفت در قرآن» است و محتوای اصلی این عبارت: پرسش از تأثیر و تشخصی است که معرفت‌های مختلف از عوامل اجتماعی می‌پذیرد و به نظر بنده، در آیات قرآن کریم، به گونه‌ای بدان اشاره شده است. روش پژوهش براساس روش‌شناسی بنیادین، تحلیل محتوای کیفی و نظریه زمینه‌ای است.

انکاری با شناخت‌ها و روحیات وی دارد؛ به علاوه، ضرورت زندگی اجتماعی، انسان‌ها را کنار هم قرار داده، هویت‌های جدید (اجتماعی) بوجود می‌آورد. این هویت‌های جمعی در ایجاد معرفت‌های جمعی نقش بسزائی دارد.

تأثیر همه این عوامل، به شکل علیت ناقص بوده، حتمی نیست و در چارچوب اختیار و فطرت انسان شکل می‌گیرد؛ به علاوه، به دلیل حاکمیت ممتاز فطرت و اختیار در پیامبران و امامان معصوم (صلوات الله علیهم اجمعین) و نیز توفیقات الهی، ایشان از تأثیرات گمراه‌کننده‌ی این عوامل مصون‌اند. همه این اثرگذاری‌ها، البته، با اراده و مشیت حضرت حق، و در پرتو احاطه و حضور باری تعالی است: «وَ اللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ؛ و خدا از هر سو برایشان محیط است» (بروج: ۲۰).

پس از ارائه دکتر آزدی‌زاده، دکتر عبدالرضا علیزاده به عنوان یکی از اساتید ناقد، مهم‌ترین نظرات خود را چنین بیان کرد:

۱. چرا تحقیق به این مهمی پیش فرض ندارد. خداوند را به عنوان یکی از عوامل نام برده‌اید. آیا خداوند یک مفهوم اجتماعی است یا ارزش اجتماعی؟ آیا فطرت یک مفهوم اجتماعی است یا ارزش اجتماعی؟ و ...

۲. چند صفحه در مورد عوامل اجتماعی معرفت نوشته‌اید و این مجمل است و لازم است که بیشتر مورد تبیین و تحلیل قرار گیرد.

۳. بحث روش‌شناسی شما بسیار اندک است و لازم است این قسمت را تقویت کنید.

۴. بخشی از این مقاله در خصوص مبانی معرفتی آمده است، این‌ها را باید به عنوان پیش فرض می‌گرفتید.

۵. لازم است پیش فرض‌های قرآن‌پژوهانه تحقیق (مانند: زبان قرآن و ...) مطرح و مبنای خود را در این زمینه مشخص کنید.

۶. داور کلی کرده‌اید که معیار درستی معارف، مطابقت با واقع است. پس معارف اعتباری چه می‌شود؟ معیار حق بودن این معارف اعتباری چیست؟

۷. شما به عاملیت عوامل الهی اشاره کرده‌اید. درجه‌ی

این تعین‌ها چقدر است؟ ارتباط این عوامل با یکدیگر چگونه است؟

در ادامه دکتر عطاءالله رفیعی آتانی دیگر استاد ناقد نشست گفت: جهت بهبود این مقاله لازم است این موارد مدنظر قرار گیرد:

۱. با توجه به عنوان، ۷۰-۸۰ درصد مطالب مقاله، خارج از موضوع است.

۲. معرفت چیست؟ این را باید کاملاً تبیین کنید. بایستی ابتدا یک نظریه در مورد معرفت را بپذیرید و سپس وارد اصل مقاله شوید.

۳. بحث هستی‌شناسی جامعه را در پیش فرض‌ها بیاورید و به صورت دقیق تبیین کنید.

۴. پس از تعریف معرفت و جامعه، باید ارتباط این دو مشخص شود.

۵. ابتدا فروض پژوهش را به صورت دقیق تبیین و چند نظریه پایه را انتخاب نمایید و سپس وارد مباحث اصلی شوید.

۶. نام روش ذکر شده اما روش را پیاده نکرده‌اید.

۷. مبادی هستی‌شناختی درست و کامل تبیین نشده است.

۸. سعی نمائید در بحث‌های قرآنی، خودتان هم استنباط داشته باشید نه اینکه فقط حرف مفسران را بیاورید.

۹. اشاره‌ای به پیشینه نشده است و بهتر است پیشینه‌ی این کار را ببینید.

در پایان نشست، صاحب‌نظر محترم به توضیحاتی در رابطه با نقدهای اساتید ناقد پرداخت و مقرر گردید پیشنهادات اساتید در اصلاح و تکمیل مقاله مدنظر قرار گیرد.

بر این اساس، پرسش اصلی این تحقیق عبارت است از اینکه آیا می‌توان به تعیین معنایی در آثار معماری قائل بود یا خیر؟ به بیان دیگر آیا می‌توان برای آثار معماری، دامنه معنایی مشخص و متعینی را تعریف نمود و یا بالعکس، هر معنایی (اعم از معانی صریح یا ضمنی) بر هر اثری قابل حمل است؟ ایشان در ادامه به شالوده نظری خود و قلمرو معرفت دینی بر پایه این شالوده اشاره کرد و گفت: نظریه مورد استناد در این پژوهش برای اعتبار سنجی معارف به دست آمده (از بُعد تطبیق با آموزه‌های اسلامی)، نظریه علم دینی آیت‌الله جوادی آملی می‌باشد. براساس این نظریه، کاشف قول و کتاب تشریح او دلیل نقلی است و کاشف فعل و کتاب تکوین او دلیل عقلی است.

در ادامه عضو هیئت علمی دانشگاه قم به رویکردهای مختلف خوانش معنای آثار (فلسفی، نشانه‌شناختی و غیر کلامی) اشاره و جریان‌های مؤلف محور و مخاطب محور را مورد نقد و بررسی قرار داد و گفت نظریه مختار بنده متفاوت با این رویکردهاست و براساس نظریه مختار مؤلفه‌های مؤثر بر معنای آثار معماری از منظر اسلامی عبارتند از:

- رابطه معنای اثر و معمار (مؤلف)

کرسی علمی ترویجی ۲

عنوان مقاله
نظریه معناشناسی لایه‌ای متن معماری با استناد به آموزه‌های اسلامی

صاحب نظر
دکتر محمدمنان رئیسی
عضو هیئت علمی گروه معماری دانشگاه قم

ناقدان
مهندس عبدالحمید نقره‌کار
عضو هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت ایران
دکتر مسعود ناری قمی
مدرس دانشگاه

دبیر جلسه
دکتر امیر سیاه‌پوش
عضو هیئت علمی دانشگاه معارف اسلامی

زمان و مکان
شنبه ۱۳۹۷/۱۱/۲۷، ساعت ۱۳:۳۰ - ۱۵:۰۰
قم، بهارالقدسین دانشگاه قم
سالن جلسات دانشکده فنی مهندسی

برگزاری کرسی ترویجی ۲ با عنوان: «نظریه معناشناسی لایه‌ای متن/معماری با استناد به آموزه‌های اسلامی»

دومین کرسی ترویجی دبیرخانه دائمی کنگره با ارائه‌ی دکتر محمدمنان رئیسی (عضو هیأت علمی گروه معماری دانشگاه قم) و با موضوع «نظریه معناشناسی لایه‌ای متن/معماری با استناد به آموزه‌های اسلامی»، شنبه ۲۷ بهمن ماه ۹۷ در سالن جلسات دانشکده فنی و مهندسی دانشگاه قم برگزار شد. در این نشست مهندس عبدالحمید نقره‌کار (عضو هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت ایران) و دکتر مسعود ناری قمی (مدرس دانشگاه) به عنوان ناقد و دکتر امیر سیاه‌پوش (عضو هیئت علمی دانشگاه معارف اسلامی) به عنوان دبیر جلسه حضور داشتند. در ابتدای این کرسی دکتر رئیسی مقاله خود را ارائه داد و گفت: هنر معاصر شاهد طرح مباحث جدیدی است که بسیاری از آن‌ها ریشه در بسترهای فلسفی دارد. در حوزه دانش معماری، مواردی مانند چستی معنای آثار معماری، ابعاد و وجوه تقسیمات آن، تعیین و عدم تعیین آن و نیز خاستگاه و منبع شکل‌گیری معنای آثار، از جمله مسائلی هستند که همگی ریشه در تأملات فلسفی دارند.

- رابطه معنای اثر و مخاطب
- رابطه معنای اثر و کالبد اثر
- رابطه معنای اثر و زمینه (محیط)

با توجه به مؤلفه‌های چهارگانه مؤثر بر خوانش معنا (شامل معمار، مخاطب، کالبد و زمینه)، این کالبد و متن اثر است که حلقه اتصال سایر مؤلفه‌ها در فرایند تأویل است؛ زیرا اصولاً اگر کالبدی در میان نباشد گفتمانی بین سایر مؤلفه‌ها شکل نخواهد گرفت.

بنابراین از منظر اسلامی، معنا در مقام تأویل، متن محور است. از منظر اسلامی، معنای اثر در مقام تأویل، حقیقتی است دست یافتنی؛ اما این حقیقت امری واحد نیست و دارای سلسله مراتبی طولی است؛ به این ترتیب که معنای اثر ضمن آنکه دارای تجلی واحدی نیست، تجلیات مختلف معنایی اثر، وحدت گرا هستند و در رابطه‌ای طولی قرار می‌گیرند و نه عرضی (عرضی به مفهوم آنچه طی دیدگاه مخاطب محور ادعا می‌شود). این در حالی است که معنای اثر در دیدگاه مخاطب محور، متغیری است دست نیافتنی و کاملاً متکثر و در دیدگاه مؤلف محور نیز، معنا امری ثابت و قطعی، واحد و دست یافتنی است که حاصل نیت و مقصود معمار/مؤلف است. همچنین از منظر اسلامی، بسته نبودن دامنه معنایی اثر، به معنای مقبول بودن هر معنایی برای اثر نیست و معنایی اثر به صورتی مضبوط و در چارچوبی مشخص آدراک می‌شوند. بستر اصلی این چارچوب، مؤلفه فطرت الهی انسان است که به عنوان فصل مشترک همه انسان‌ها، ضامن تفاهم و تعامل فکری و هنری آنان است.

پس از ارائه دکتر رئیسی، دکتر مسعود ناری قمی (مدرس دانشگاه) به عنوان یکی از اساتید ناقد، مهمترین نظرات خود را چنین بیان کرد:

۱. پیشینه‌ی فلسفی موضوع نیاز به تجدید نظر دارد.
۲. بحث هنجاری تئوری نیاز به تدقیق دارد.
۳. وجوه کامل و منفی پیش‌داشته‌های نظری نیز در نظریه مورد توجه قرار گیرد.

در ادامه مهندس عبدالحمید نقره‌کار (عضو هیئت علمی دانشگاه علم و صنعت ایران) دیگر استاد ناقد نشست گفت: جهت بهبود این مقاله لازم است این موارد مدنظر قرار گیرد:

۱. بهتر است در ابتدای مقاله تکلیف خودتان را با رویکرد غربی مشخص کنید؛ یعنی هم رویکرد غربی و هم رویکرد اسلامی را به صورت کامل تبیین کنید.

۲. در جدول ۱ (صص ۳ و ۴) مقاله، دیدگاه اسلامی را هم در کنار دیگر دیدگاه‌ها بیان کنید.

۳. در شالوده نظری، عقل ابزار است و فکر محصول کار و این یک مرحله است نه دو مرحله. بحث عواطف نیز در قسمت انگیزه است.

۴. گفتید که رویکرد فلسفی را برای نظریه‌پردازی انتخاب کرده‌اید. به نظرمی‌رسد این ساختار، فقط با رویکرد فلسفی نیست بلکه شامل احکام و اعتقادات هم می‌شود. البته در عمل این کار را انجام داده‌اید ولی در نظر، باید اصلاح کنید.

۵. در نظریه مختار خود، ۴ مؤلفه مؤثر را نام برده‌اید، به نظر می‌رسد باید ادراک اثر را هم اضافه کنید و گفته شود که این ۴ مؤلفه با ادراک اثر ارتباط دارد.

دکتر امیر سیاه‌پوش (عضو هیئت علمی دانشگاه معارف اسلامی) نیز که دبیر جلسه بود، از زحمات صاحب‌نظر و اساتید ناقد تشکر کرد و گفت دکتر رئیسی این موضوع را خیلی خوب ارائه داد و لازم است بحث‌های نظری را در مصادیق نیز پیاده کند تا گروه معماری بیشتر بتواند از مباحث اسلامی استفاده نماید.

در پایان نشست، صاحب‌نظر محترم به توضیحاتی در رابطه با نقدهای اساتید ناقد پرداخت و مقرر گردید پیشنهادات اساتید در اصلاح و تکمیل مقاله مدنظر قرار گیرد.

دبیرخانه دائمی
کنگره بین‌المللی
علوم انسانی
اسلامی برقرار
می‌گردد.

کرسی علمی ترویجی ۳

عنوان مقاله
"مدیریت راهبردی جهادی"

صاحب نظر
دکتر محسن جاجرمی زاده
عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور شیراز

ناقدان
دکتر غلامرضا گودرزی
عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع)
دکتر رضابنی‌اسد
عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع)

دبیر جلسه
دکتر مهدی حمزه‌پور
عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع)

زمان و مکان
سه شنبه ۱۳۹۷/۱۱/۳۰
ساعت ۱۲-۱۰
تهران، پل مدیریت، دانشگاه امام صادق (ع)، سالن شهید چمران

برگزاری کرسی علمی ترویجی ۳ با عنوان: « نظریه‌ی "مدیریت راهبردی جهادی" »

سومین کرسی علمی ترویجی دبیرخانه دائمی کنگره با ارائه‌ی دکتر محسن جاجرمی زاده (عضو هیئت علمی دانشگاه پیام‌نور شیراز) و با موضوع «نظریه‌ی "مدیریت راهبردی جهادی"»، سه‌شنبه ۳۰ بهمن ماه ۹۷ در سالن تدبیر دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) برگزار شد.

در این نشست دکتر غلامرضا گودرزی (عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام)) و دکتر رضابنی‌اسد (عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام)) به عنوان ناقد و دکتر مهدی حمزه‌پور (عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام)) به عنوان دبیر جلسه حضور داشتند.

در ابتدای این نشست علمی دکتر جاجرمی زاده مقاله خود را ارائه داد و گفت: تبیین جامع الگوی "مدیریت راهبردی جهادی" وقتی به درستی قابل درک خواهد شد که در یک نگاه پارادایمیک و نظام‌مند ریشه‌های نظری و فکری آن شناخته شده و وجه تمایز آن با مبانی نظری مدیریت رایج به تصویر کشیده شود. این مقاله در صدد است با بررسی و تبیین ریشه‌های فکری نظام‌مند مدیریت جهادی به

این هدف نایل آید.

تحقیق حاضر از حیث ماهیت پژوهش، تحقیق بنیادی است و در پی آن است که با روش تحلیل محتوای متون مدیریت راهبردی و با رویکردی تطبیقی بین مفاهیم مدیریت راهبردی رایج و رویکرد مدیریت راهبردی جهادی، به تدوین نظریه‌ای در حوزه‌ی ادبیات "مدیریت راهبردی متناسب با مبانی و غایات علم دینی"، تحت عنوان "مدیریت راهبردی جهادی" نایل آید.

ایشان در ادامه گفت: در این پژوهش تلاش شده است تا با محوریت پیش فرض‌های هستی‌شناسانه، فلسفه تاریخ، جامعه‌شناسانه، انسان‌شناسانه و معرفت‌شناسی، بر پایه‌ی نظر مجتهدان دینی به ویژه نظرات حضرت امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری و با مطالعه‌ی مباحث ارائه شده توسط صاحبان اندیشه در زمینه‌ی علوم انسانی-اسلامی و مدیریت جهادی، پاسخگوی اهداف و سؤالات پژوهش باشد.

عضو هیئت علمی دانشگاه پیام‌نور شیراز در رویکرد فلسفه‌ی تاریخی به موضوع جامعه و حرکت‌های اجتماعی در پاسخ به این سوال که حرکت تاریخ چگونه واقعی است و با چه مؤلفه‌هایی شکل می‌گیرد، گفت:

اولاً: تحولات اجتماعی که تاریخ ساز می شوند، بر پایه نظام اراده‌ها شکل یافته و تغییر می‌یابند.

ثانیاً: حرکت تاریخی جوامع صرفاً در یک مسیر رقم نمی‌خورد و تابع نظام پرستش و انسان‌ها در جوامع می‌باشد.

ثالثاً: هر دو جریان حق و باطل واقعیت‌های اجتماعی و تاریخی‌اند که توسط خدای متعال امداد و کمک می‌شوند و در عالم واقع تحقق می‌یابند.

دکتر محسن جاجر می‌زاده در پایان به تعریف مدیریت راهبردی رایج اشاره کرد و گفت:

مدیریت راهبردی که بر پایه‌ی "منطق تغییر و تحول سیستمی" شکل یافته است، به ما می‌گوید که سازمان به عنوان "یک سیستم باز" با "محیط پیرامونی" خود در "تعامل" است و به میزانی که "قدرت سازگاری و انطباق با محیط شامل" را پیدا کند، امکان شناخت "عوامل پیش برنده" (قوت‌ها در عوامل سیستمی و فرصت‌ها در قلمرو نفوذ) و "عوامل بازدارنده" (ضعف‌ها در درون عوامل سیستمی و تهدیدها در قلمرو نفوذ) را پیدا نموده و می‌تواند به "پیش‌بینی تغییرات محیطی" دست یابد. در نتیجه با تدوین "راهبرد مزیت رقابتی" و پیاده‌سازی آن بر پایه‌ی مدیریت "منابع و قابلیت‌های سازمانی"، چگونگی "گسترش مرز سازمانی محیط فعالیت" در جهت "حیات و توسعه‌ی سازمانی" به وجود آمده و تداوم می‌یابد.

ایشان این تعریف را نقد و مدیریت راهبردی جهادی را این چنین تعریف کرد:

مدیریت راهبردی جهادی که بر پایه‌ی "منطق تغییر و تحول سیستمی تکامل‌گرا" شکل یافته است، به ما می‌گوید که سازمان به عنوان "یک سیستم پویا و جهت‌دار" با "نظام محیط‌ساز" خود در "تعامل سازنده" است و به میزانی که "قدرت هماهنگی با محیط شامل" را پیدا کند، امکان شناخت "عوامل پیش برنده" (قوت‌ها در عوامل سیستمی و فرصت‌ها در قلمرو نفوذ در راستای جهت) و "عوامل بازدارنده"

(ضعف‌ها در درون عوامل سیستمی و تهدیدها در قلمرو نفوذ در راستای جهت) را پیدا نموده و می‌تواند به "پیش‌بینی تغییرات محیطی پایدار" دست یابد. در نتیجه با تدوین "راهبرد مزیت رقابتی حول محور تکامل انتظارات سازمانی" و پیاده‌سازی آن بر پایه‌ی مدیریت "منابع و قابلیت‌های سازمانی اخلاق محور"، چگونگی "گسترش مرز سازمانی محیط فعالیت همسو" در جهت "حیات و پیشرفت سازمانی" به وجود آمده و تداوم می‌یابد.

پس از ارائه دکتر جاجر می‌زاده، دکتر غلامرضا گودرزی (عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام)) به عنوان یکی از اساتید ناقد، مهمترین نکات قوت مقاله را چنین بیان کرد:

۱. نگاه پارادایمی و شروع از مبانی
  ۲. انجام کار گروهی در نظریه‌پردازی
  ۳. نگاه دینی و ارزشی
- ایشان نکات قابل ارتقاء مقاله را این چنین برشمرد:
۱. ویرایش متن
  ۲. تبیین دقیق پارادایم مؤلفین
  ۳. روش مندی تولید نظریه تبیین بهتری شود.
  ۴. در بحث جبر و اختیار، دقت بیشتری شود و جملات دقیق‌تر باشد.
  ۵. در کنار بحث اصالت فرد و جامعه، موضوع فطرت هم می‌تواند بحث شود.
  ۶. تعریف مدیریت راهبردی تقویت شود.
  ۷. در برخی از واژگان، دقت بیشتری شود تا امتیاز نظریه نسبت به نظریات رقیب مشخص‌تر شود.
  ۸. قدرت ابزارسازی نظریه در صحنه عمل تبیین شود.

در ادامه دکتر رضا بنی‌اسد (عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام)) دیگر استاد ناقد نشست گفت: جهت بهبود این مقاله لازم است این موارد مدنظر قرار گیرد:

۱. نگاه پارادایمی بسیار خوب است، ورود به این حوزه‌ها هم جسارت و هم ریسک می‌خواهد.

- عمدتاً مباحث مدیریت استراتژیک خودش میان رشته‌ای است و همواره جای رشد و توسعه دارند و زمانی که تضارب آراء اتفاق می‌افتد هر کسی از عینک خودش می‌بیند.
۲. در خود غرب مدیریت راهبردی مذهبی و مدیریت راهبردی متعارف وجود دارد؛ لذا جدول نهایی تهیه شده از نظریه و مقایسه‌ها یک ستون سومی خواهد داشت که مدیریت راهبردی مذهبی متعارف و مذهبی مسیحیت و با مدیریت راهبردی جهادی مقایسه شود.
۳. با توجه به اینکه عمدتاً روش تحلیل را محتوا فرموده‌اید به نظرم لازم است که برخی از منابع انگلیسی مورد بررسی قرار گیرند، آن هم مقالات چون که در هر صورت مقالات مروری و پژوهشی بهتر از کتاب‌ها می‌توانند کمک کننده باشند. (در نظریه عمدتاً به منابع درجه دو و ترجمه‌ها مراجعه شده است و هیچ‌گونه مقاله انگلیسی در آن دیده نمی‌شود).
۴. در زمینه مدیریت استراتژیک از فرایند که بگذریم بحث نظریه‌ها مطرح می‌شوند و بعد مکاتب و بعدش مبانی فلسفی و مبانی اقتصادی و به نظرم بهتر است مشخصاً این نظریه در ذیل یک مکتب یا حتی مکتب جدید مطرح شود تا در طبقه‌بندی‌ها بتوان بهتر به این نظریه استناد کرد و آن را آزمون کرد.
۵. به نظرم در زمینه مدیریت راهبردی لازم است که ذیل نگاه پارادایمی، رویکرد تجویزی یا توصیفی بودن این نظریه مطرح شود.
۶. در زمینه مدیریت راهبردی برخی از مفاهیم با مفاهیم مدیریت راهبردی اسلامی در تعارض هستند که به نظرم خوب است به وضوح در این نظریه مشخص شوند. در مدیریت راهبردی جبرگرایی محیطی و اختیار محیطی مطرح است در حالی که در مدیریت راهبردی اسلامی "لا جبر و لا تفویض" مطرح است. (البته وزن خوبی به
۷. بحث جبر و اختیار داده شده است.)
در مدیریت استراتژیک دو نحله Inside-out و outside-in مطرح است که لازم است این نظریه مشخص کند که ذیل کدام نحله قرار دارد یا اگر نحله دیگری است مشخص گردد.
۸. آیا این نظریه بر اساس اعتباریابی عینی که فرمودید جایی آزمون شده است؟ و نتایج آن چه بوده است یا اینکه قرار است دیگران بررسی کنند.
۹. ذیل پارادایم اسلامی به نظرم دو مسیر اصلی برای تدوین نظریه‌های مدیریت راهبردی تعریف می‌شود (نظریه‌های راهبردی هابیلی (متنعمین یا رحمانی) و قایبلی (مغضوبین و ضالین یا شیطانی)). لازم است که از هرگونه التقاط در نظریه پرهیز شده و مشخصاً از این نظر مرزهای نظریه مدیریت راهبردی جهادی مشخص گردد.
۱۰. در صفحه ۲۲ تبیین خاستگاه تاریخی مدیریت راهبردی بهتر است که بیشتر توضیح داده شود و جای این نظریه در خاستگاه تاریخی مطرح شود. در این بخش لازم است به تاریخچه مدیریت راهبردی در مقالات و کتاب‌های مرجع معتبر مراجعه شود.
۱۱. در صفحه ۲۶ سطح تحلیل را سازمان می‌دانیم یا کلان‌تر از آن (سطح تحلیل باید به درستی مشخص شود).
۱۲. در تدوین صرفاً به راهبرد مزیت رقابتی اشاره شده است که علاوه بر این، راهبرد همکاری و رقابتی هم مطرح هستند و بسیار مورد توجه هستند. اگر نظر نویسندگان محترم بر منجر شدن همکاری به رقابت هم هست اشاره شود. مثلاً در بحث رقابت ما تنافس و سابقون را داریم که ادبیات آن مرتباً مورد بحث قرار گرفته است.

دبیرخانه دائمی
کنگره بین‌المللی
علوم انسانی
اسلامی برقرار
می‌گردد.

کرسی علمی ترویجی ۴

عنوان مقاله
نقد نظام بانکداری بدون ربا
(تحلیل نهادی، حقوقی و نظری)

صاحب نظر
دکتر حسین عیوضلو
عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (ع)

ناقدان
حجت‌الاسلام والمسلمین سید عباس موسویان
عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی
دکتر محمدجواد توکلی
عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)

دبیر جلسه
دکتر مصطفی شهیدی نسب
پژوهشگر و مدرس دانشگاه

زمان و مکان
شنبه ۱۳۹۷/۱۲/۴
ساعت ۱۰-۱۲
پنجم بلوار ۱۵ خرداد، کوچه ۱۰ (شهید مینویی)، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

برگزاری کرسی ترویجی ۴ با عنوان: «نقد نظام بانکداری بدون ربا (تحلیل نهادی، حقوقی و نظری)»

چهارمین کرسی ترویجی دبیرخانه دائمی کنگره با ارائه دکتر حسین عیوضلو (عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام)) و با موضوع «نقد نظام بانکداری بدون ربا (تحلیل نهادی، حقوقی و نظری)»، شنبه ۴ اسفند ماه ۹۷ در تالار معرفت پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی قم با حضور اساتید و صاحب‌نظران این حوزه برگزار شد.

در این نشست حجت‌الاسلام والمسلمین سید عباس موسویان (عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی) و دکتر محمدجواد توکلی (عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)) به عنوان ناقد و دکتر مصطفی شهیدی نسب (پژوهشگر و مدرس دانشگاه) به عنوان دبیر جلسه حضور داشتند.

در ابتدای کرسی دکتر عیوضلو به ارائه خود پرداخت و بیان کرد: نگاه به بانکداری اسلامی در کشور ما نگاه جزءنگرانه‌ای بوده و از این رو از پارادایم (انگاره) بانکداری بدون ربا تبعیت کرده که اگرچه در زمان خود حرکت مترقی و افتخارآفرین برای کشور

محسوب می‌شود اما انتظار این بود که به تدریج از سال‌های ۱۳۶۹ به بعد با نگاه سیستمی و جامع و در چارچوب نظریه جامع اقتصاد اسلامی بازسازی شود و الگوی مشخصی برای پیوند بخش اسمی و بخش حقیقی اقتصاد مبتنی بر معیارهای حق و عدل ارائه دهد و پایداری اقتصادی را نتیجه دهد.

تحریم ربا مهم‌ترین و ابتدایی‌ترین شاخصه‌ی بانکداری اسلامی می‌باشد در حالی که نظام بانکداری اسلامی جز ربا شاخصه‌های دیگری نیز دارد که ریشه‌ی دینی و عقلانی دارد. در نتیجه لازم است تمامی ارکان یک نظام بر اساس اصول و مبانی همان نظام استوار باشد نه تنها بر یکی از اصول بنا شده باشد. با توجه به توضیحات یاد شده، منظور از نظام بانکداری اسلامی معرفی سیستم جامعی مرکب از اجزاء، روابط و اهداف ویژه‌ای است که:

- اسلامی باشد.
- با یکدیگر سازگار باشند و همدیگر را نفی نکنند، یعنی با تحقق اجزا و روابط مورد بحث هدف تعیین شده قابل دستیابی باشد.
- بر اساس اصول، معیارها و قوانین و روابط اثباتی اقتصاد اسلامی، راهبردها و سیاست‌های مشخصی را برای کارکرد مناسب سیستم مالی و بانکی اسلام

ارائه دهد.

• امکان تجزیه و تحلیل پدیده‌ها و رفتار متعارف اقتصادی و داوری درباره واقعیت‌ها و عینیت‌های اقتصادی را فراهم سازند.

عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) در ادامه نقدهای اجمالی قانون عملیات بانکداری بدون ربای ایران را برشمرد که مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از:

در فصل اول قانون بانکداری بدون ربا اهداف و وظایف نظام بانکی در جمهوری اسلامی ایران بحث می‌شود که در ماده یک به استقرار نظام پولی و اعتباری بر مبنای حق و عدل (با ضوابط اسلامی) به منظور تنظیم گردش صحیح پول و اعتبار در جهت سلامت و رشد اقتصادی کشور تأکید شده است ولی هیچ‌گونه سازوکاری برای ایتنای نظام بانکی در چارچوب دو کلمه کلیدی “حق” و “عدل” ارائه نکرده است. حق و عدل از جمله اصول مهم در زمینه مباحث اقتصادی به شمار می‌روند.

مسئله دوم آن است که قانون بانکداری بدون ربا متعرض بخش اسمی اقتصاد نشده و رابطه بین بخش واقعی و اسمی تعیین تکلیف نشده و قانون از طریق وکالت عقود دو بخش اسمی و واقعی را با یکدیگر مرتبط نموده است که خود ناشی از ساده‌نگاری و غیر تخصصی دیدن موضوع است.

بحث سوم مربوط به بحث نظارت در سیستم بانکی است. در بانکداری متعارف امروز برای انواع نظامات بانکداری حوزه‌های تخصصی نظارت وجود دارد، اما در کشور ما، ساختار نظارت بر بانک‌ها به صورت بسیار ساده آن و از طریق بانک مرکزی تعریف شده و در مقابل با توجه به ناکارایی این نوع سیستم ساده نظارتی انواع دستگاه‌های نظارتی موازی رشد کرده و بر اثر کارکرد غیر حرفه‌ای این نهادهای نظارتی کارکرد نظام بانکی مختل گردیده است. علاوه بر این، در این قانون نظارت شرعی دیده نشده است. قطعاً می‌بایست در قانون جایگاهی برای نظارت از حیث اصول و مبانی شرعی تعریف گردد تا این نهاد بتواند معاملات و ابزارها، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها و قراردادهای بانکی را با موازین شرعی تطبیق دهد. بحث چهارم مشکلاتی است که ما در انطباق قانون

عملیات بانکی بدون ربا با آن رو به رو هستیم. به عبارتی قانون از طریق عقود خواسته است تا مشکلات موجود را حل نماید در حالی که ما در بسیاری از موارد مغایرت قانون بانکداری بدون ربا را با سایر قوانین (قانون مدنی، تجارت و...) مشاهده می‌کنیم.

بنابراین، با بررسی قانون عملیات بانکداری بدون ربا در می‌یابیم که این قانون تنها بر حذف ربا از سیستم بانکی تأکید داشته اما در خصوص ساختار و ساز و کار اجرایی این هدف مهم ورودی نداشته است. با تکیه بر این قانون که تنها با محوریت حذف ربا نگارش شده است، بانک و نظامات آن به طور جامع مورد توجه قرار نگرفته و تنها می‌توان قراردادهای از نظر انطباق با احکام فقهی متعارف مورد بازبینی قرار داد. حال آنکه بانکداری اسلامی به معنای کامل آن نیازمند تدوین قانون با دغدغه نفی ربا، نفی غرر، نفی غبن، منع ضرر، منع اسراف و به طور کلی بر اساس تحقق اصول و مبانی اسلام می‌باشد.

عیوضلو در ادامه به آسیب‌شناسی روش‌های فعلی تجهیز و تخصیص منابع پرداخت و بیان کرد: مهم‌ترین آسیب‌های تخصیص منابع در بانکداری بدون ربای کشور عبارتند از: خلأ ابزاری، عدم پاسخگویی به نیازها، استفاده غیر تخصصی بانک‌ها از عقود، اجرای صوری عقود، تسهیلات اعطایی به تفکیک عقود.

وی در پایان صحبت‌های خود به تجزیه و تحلیل و نقد حقوقی و نقد نظری قانون عملیات بانکداری بدون ربا اشاره کرد و گفت: بانکداری به عنوان یکی از مشاغل مهم تجاری از دیرباز مطرح بوده و در بند ۷ ماده ۲ قانون تجارت نیز از آن به عنوان یکی از اعمال تجاری ذاتی نام برده شده است. متأسفانه قانونگذار سال ۶۳ بدون توجه به این تجربه گران‌سنگ بشری، از همان نهادهای حقوق مدنی (البته با صبغه فقهی و شرعی) برای یکی از فنیترین و تکنیکی‌ترین اعمال تجاری (بانکداری) استفاده نمود. پس از ارائه دکتر عیوضلو، حجت‌الاسلام والمسلمین سید عباس موسویان (عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی) به عنوان یکی از اساتید ناقد، مهم‌ترین نکات خود را چنین بیان کرد:

یکی از نکات برجسته مقاله، رویکرد اسلامی به جای بانکداری بدون رباست. شهید صدر (ره) در رابطه با بانکداری دو رویکرد را معرفی می‌کند: الف) بانکداری را در نظام اقتصادی ببینیم. ب) بانکداری را در نظام سرمایه‌داری درست کنیم، این مورد هم به اندازه خودش، مناسب است. البته گزینه مطلوب، گزینه الف است.

در سال ۱۳۶۲ بایستی بانکداری اسلامی را کار می‌کردند نه بانکداری بدون ربا و اکنون نیز باید بانکداری اسلامی را کار کنیم و این مقاله نیز به خوبی به این نکته اشاره کرده است.

خلاف‌های اساسی که قانون بانکداری اسلامی بدون ربا دارد، درست است و دکتر عیوضلو به درستی به آن اشاره کردند. مانند مباحث بانک مرکزی، مباحث قیمت‌گذاری، مباحث خلق پول و... مغایرت‌های قانون بانکداری بدون ربا با دیگر قوانین درست است.

اصلاح ساختار که بیان شد درست است. مانند ساختار اجرایی عقود مشارکتی، تا زمانی که ساختاری تعریف نشود، نمی‌توان عقود مشارکتی را اجرایی کرد.

خیلی از مباحث اسلامی که به اسلام نسبت داده شده است، هیچ سند و نحوه استنباطی ارائه نشده است، مانند: «ارزش زمانی»، «هزینه فرصت».

روش تحقیق مقاله مشخص نیست به ویژه مباحث اسلامی و نیاز به اثبات به روش علمی دارد.

مقاله نسبت به بانکداری اسلامی ذهن‌گراست. تا زمانی که هنوز تلقی استاندارد و مورد قبولی از نظام اقتصادی نداریم و به احتمال زیاد طول هم خواهد کشید، غیر مفید یا حداقل مضر دانستن بانکداری بدون ربا یک تناقض درونی در خودش دارد.

آیا متفکران مسلمان بعد از ۴۰ سال توانسته‌اند نظریه نظام اقتصاد اسلامی را تأسیس کنند؟ خیر. آیا می‌توان

گفت فعلاً بانک را تعطیل کنیم تا نظام اقتصاد اسلامی را تأسیس کنیم؟ البته چند کتاب در حوزه نظام اقتصاد اسلامی داریم ولی همه آن را قبول ندارند. بنابراین برای برون رفت از این کار، باید برنامه کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت داشت.

در ادامه دکتر محمدجواد توکلی (عضو هیئت علمی علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)) دیگر استاد ناقد نشست گفت: جهت بهبود این مقاله لازم است این موارد مدنظر قرار گیرد:

مقاله به نکات ارزشمندی اشاره کرده است، از جمله بحث لازم دانستن رویکرد سیستمی به بانکداری اسلامی، توجه به مشکلات سود علی‌الحساب، توجه به مباحث مبنایی، مانند: مباحث مربوط به نرخ ترجیح زمانی، ولی چگونگی تنظیم مباحث مناسب نیست و بهتر است مباحث مبنایی و روشی در ابتدای مقاله ارائه شود.

یکی از نکات مهمی که در مقاله اشاره شده، این است که: اشکال سیستم بانکی در ناحیه توزیع سود و زیان الزاماً ربا نیست؛ بلکه این اکل مال به باطل است و با مبنای حق بودن ناسازگار است.

نکته‌ای که در اینجا مهم است این است که مفهوم حق و عدل نیاز به تدقیق بیشتر دارد. نسبت این دو مفهوم چگونه است؟ مثلاً ربا در ناحیه هر دو است یا یکی از آنها.

ادعای: حقیقت بانکداری اسلامی بر مشارکت در سود و زیان استوار است. مراد از حقیقت چیست؟ ادعا شده: این قانون تنها بر حذف ربا از سیستم بانکی تأکید داشته اما در خصوص ساختار و ساز و کارهای اجرایی این هدف مهم ورودی نداشته است. این ادعای بسیار قوی‌ای است. ممکن است کسانی که مدافع هستند بگویند طراحی‌های الگوی تجهیز و تخصیص در این راستاست.

در جاهایی از مقاله به فقه مقاصدی اشاره شده ولی

ولو در قالب بخش صنعت به سمت بخش خدمات می‌رود. بنابراین پیشنهادهایی که اینجا دادید مانند نظارت و تنوع انواع عقود، مشکل را حل نمی‌کند. عنوان شده: نظام بانکداری بدون ربا فاقد مبانی منسجم نظری است؛ باید تعریف دقیقی از مبانی نظری ارائه داد. کارکرد مبانی نظری چیست؟ عنوان شده صرفاً نمی‌توان صحت عقود اسلامی و روابط حقوقی را مبنای اسلامی بودن قراردادهای عملیات بانکی قرار داد. ملاک اسلامیت چیست؟ رابطه صحت و ملاک اسلامیت چیست؟

باید به بحث اخلاق هم توجه کرد. گفته‌اید یکی از اشکالات کلان نظام بانکی علاوه بر موارد یاد شده، عدم توانایی جهت پشتیبانی از اقتصاد حقیقی است.

این بحث مهمی است، اما چگونه باید در راستای بخش حقیقی قرار داد. مثلاً تعداد عقود را افزایش دهیم.

اشاره خوب به استفاده از بانکداری مشارکتی در غرب به دو شکل وام‌های مشارکتی و سندیکایی و بحث نهادهای سازگار داشتید. مناسب است این موضوع بیشتر توضیح داده شود و نسبت آن با الگوهای مشارکتی خودمان سنجیده شود.

اشاره خوب به بحث مشکلات نرخ ترجیح زمانی داشته‌اید. ولی با «للأجل قسط من الثمن» چه کنیم؟ پس از صحبت‌های ناقدان، اساتید و پژوهشگران حاضر در جلسه نیز به طرح اشکالات و سؤالات خود در مورد این مقاله پرداختند.

در پایان نشست، صاحب‌نظر محترم به توضیحاتی در رابطه با نقدهای اساتید ناقد و حاضران در جلسه پرداخت و مقرر گردید پیشنهادات اساتید در اصلاح و تکمیل مقاله مدنظر قرار گیرد.

تصریح نشده است. در مورد حساب قرض‌الحسنه نکته خوبی گفته‌اید، عنوان شده که در این نوع سپرده‌ها ماهیت حقوقی قرض بدون بهره است، اما نامگذاری آنها به اسم سپرده قرض‌الحسنه صحیح نیست. در این رابطه دو پیشنهاد ناسازگار در مقاله آمده: الف) این بهره‌ها براساس قرض بدون بهره (نه قرض‌الحسنه) سامان یابد. این پیشنهاد محل تأمل است. ب) از الگوی وکالت استفاده شود. بنظرم الگوی وکالت می‌تواند مشکل را حل کند.

مشکل سپرده‌های قرض‌الحسنه، کمتر در ناحیه تسمیه قرض‌الحسنه است بلکه مشکل، چارچوب حقوقی است و شما به خوبی اشاره کردید و با الگوی وکالت می‌توان مشکل را حل کرد. البته باید

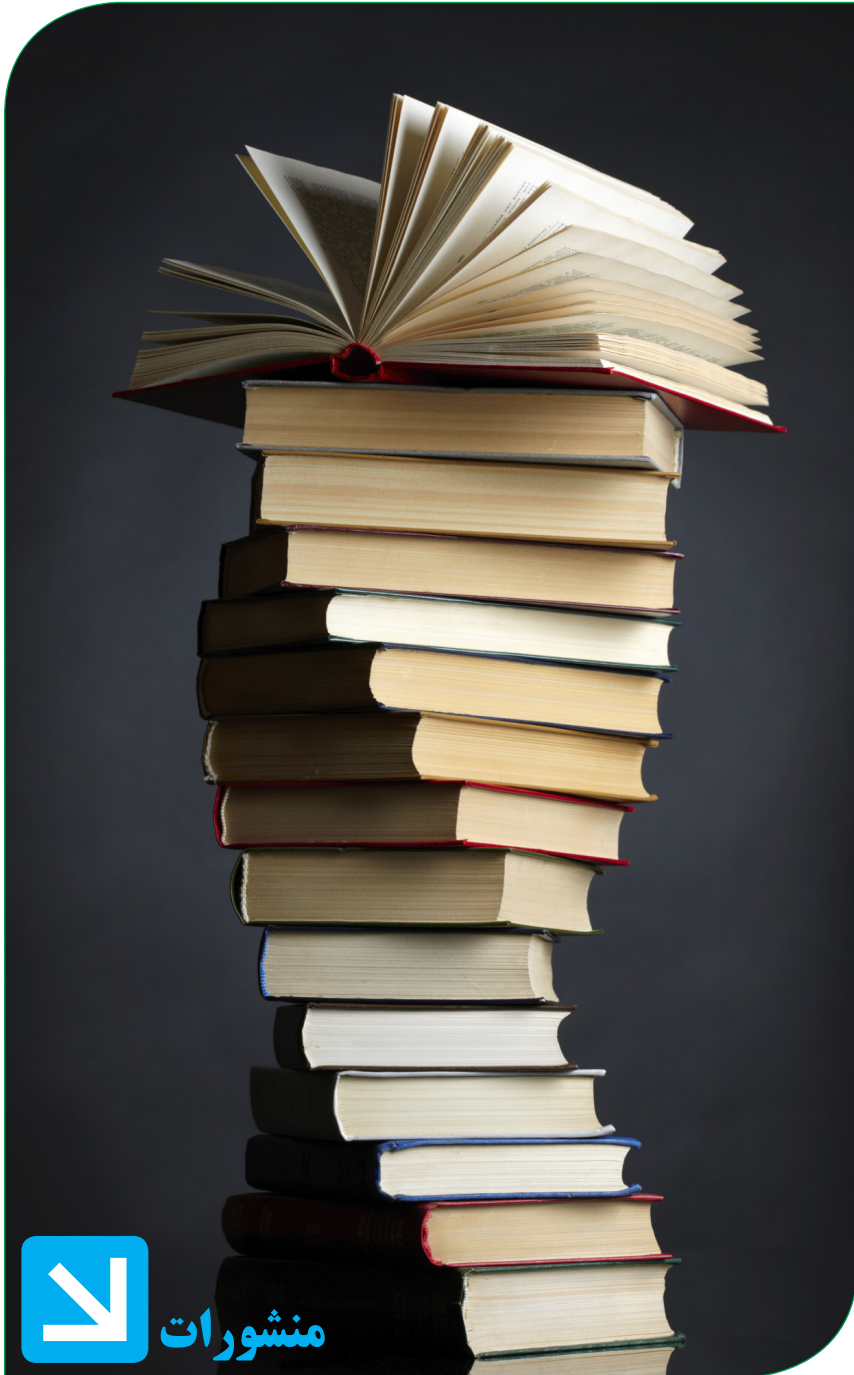
بین سپرده جاری و پس انداز نیز تفکیک قائل شد. در بحث قرعه‌کشی اشاره به ناسازگاری با روح بانکداری اسلامی شده است. روح به چه معناست؟ راهکار تشویقی برای سپرده‌های قرض‌الحسنه چیست؟

در سپرده‌های مدت دار، شما تأکید خاصی بر واژه مدت‌دار دارید. بنظرم مشکل سپرده‌های مدت‌دار، در نام‌گذاری مدت‌دار یا غیر مدت‌دار نیست.

تحلیل مشکل توزیع سود و زیان نیازمند تعمیق این دو مورد است: الف) مسأله حق‌الوکاله و تنوع انواع سپرده

ب) سود علی‌الحساب به ابزار سیاست‌گذاری پولی تبدیل شده است.

در بحث مشکل صوری شدن عقود، پیشنهادهای خوبی ارائه دادید، مانند: عدم نظارت و عدم پاسخ‌گویی به نیازها. نکته‌ای که می‌توان در اینجا تأکید کرد، مشکلات عینی اقتصاد ایران است. در ایران سود بخش خدمات بیشتر از بخش صنعت و کشاورزی است و وقتی این چنین باشد همه منابع

انتشار نسخه الکترونیکی تمام مقالات تأییدشده در کنگره‌های اول تا سوم علوم انسانی اسلامی

در آستانه نوزدهم آبان ۱۳۹۷، فایل PDF تمامی مقالات منتشرشده در مجموعه مقالات کنگره‌های اول، دوم و سوم علوم انسانی اسلامی، در سایت کنگره بارگذاری شد.

این مجموعه شامل ۲۹۷ مقاله از مقالات کنگره‌های اول، دوم و سوم علوم انسانی اسلامی است که در قالب ۱۸ جلد کتاب قبلاً منتشر و به صورت محدود در اختیار علاقه‌مندان قرار گرفته بود. دبیرخانه کنگره برای دسترسی آسان‌تر اساتید و پژوهشگران، فایل تمامی مقالات را بر روی سایت کنگره و در پایگاه نورمگز منتشر کرد.

انتشار شماره ۲۳ فصلنامه علوم انسانی اسلامی صدرا

محمدرضا قائمی نیک
 * گفتگو برای نافراموشی / حجت الاسلام والمسلمین
 علی محمدی
 * مجله صدرا و شکل گیری جامعه علمی تحول خواه
 / محسن دنیوی
 * در بودن و باید صدرا / دکتر محمدمهدی حیدری
 * گفتگو تا حصول نتیجه / علی اصغر قائمی نیا
 * علم اجتماعی چه نیازی به رسانه دارد؟ /
 حجت الاسلام والمسلمین مجتبی نامخواه
 * سهروردی، ادیسون یا دکتر ذوفنون؟! / محمدعلی
 روزبهانی
 * کی به سیل گفت و گو بنیاد ما گیرد خلل /
 حبیب الله رحیم پور ازغدی

بیست و سومین شماره فصلنامه تخصصی علوم
 انسانی اسلامی صدرا با مدیریت مسئولی حجت الاسلام
 والمسلمین دکتر رضا غلامی و سردبیری دکتر
 مسعود معینی پور منتشر شد. تعداد صفحات این
 شماره از نشریه ۳۸۸ صفحه تمام رنگی و فهرست
 مطالب از این قرار است:

ویژه نامه پنجمین سالگرد انتشار فصلنامه صدرا
 * بازگشت آزاداندیشی به علوم انسانی /
 حجت الاسلام والمسلمین دکتر رضا غلامی
 * علوم انسانی اسلامی، مسئله شناسی ایرانی و عصر
 روشنفکری نوین اسلامی / دکتر مسعود معینی پور
 * ضرورت های تاریخی ظهور مجلات اسلامی / دکتر

گاهنامه
 تحلیلی - خیری
 کنفرانس بین المللی
 علوم انسانی اسلامی
 شماره ۹
 فروردین ۱۳۹۸

* صدرا؛ موفقیت‌ها و پیشنهادهای / حجت‌الاسلام
والمسلمین دکتر احمد واعظی
* صدرا؛ مخاطب‌محور و گفتگو‌محور / حجت
الاسلام والمسلمین دکتر حمید پارسانیا
* صدرا و رسالت نجات علوم انسانی / دکتر علیرضا
شجاعی زند
* فصلنامه‌ای برآمده از انقلاب اسلامی / دکتر حسین
کچویان
* صدرا؛ آغاز موفق / دکتر سید حمید
طالب‌زاده
* صدرا و شبکه‌سازی علوم انسانی اسلامی
/ حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر عبدالحسین
خسروپناه
* درباره فصلنامه صدرا و موقعیت علوم انسانی در
ایران / دکتر علی پایا
* صدرا؛ از تضمین ایده‌ها تا معرفی تولیدات / دکتر
محمود حکمت‌نیا
* ضرورت اصلاح مسیر / حجت‌الاسلام والمسلمین
دکتر نجف لکزایی
* مزیت‌های رهایی از فرمالیزم / دکتر عادل پیغامی
* چرا باید به علوم انسانی توجه ویژه کرد؟ / دکتر
مهدی گلشنی
* صدرا؛ بازتاب و اسپین تحولات علوم انسانی
اسلامی / حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر حسین
سوزنچی
* صدرا در بحبوحه تحول / دکتر حسین کلانتری
* فهرست تفصیلی همه اندیشه‌های موجود / دکتر
سید سعید زاهد زاهدانی
* قدم در مسیری کشف‌ناشده / دکتر سید حسین
شرف‌الدین
* صدرا، فضایی برای سنجدیده اندیشیدن /
حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر محسن الویری
* در باب اغتنام پیدایی میدان مواجهه / دکتر مهدی
جمشیدی
* اولویت‌های راهبردی صدرا / حجت‌الاسلام

والمسلمین دکتر سعید بهمنی
* پرسش‌های پیش‌روی صدرا / دکتر مجید کافی
* نیاز علوم انسانی اسلامی به صدایی بین‌المللی /
دکتر سید محمدتقی موحد ابطحی
* از یک ایده تا یک گفتمان / داود صلاحی
* حلقه روشنفکری مبارز / پیام فضلی نژاد
* پرسش، فقدان، تفکر / دکتر سید مهدی ناظمی
قره‌باغ
* صدرا؛ مروج مسئله‌محوری / دکتر مسعود
فیاضی
* کارنامه و چشم‌انداز صدرا / حجت‌الاسلام
والمسلمین دکتر مهدی علیزاده
* تولد دیر هنگام صدرا / حجت‌الاسلام والمسلمین
سید مهدی موسوی
* صدرا؛ ژورنالیسم علمی و روش میان‌رشته‌ای /
حجت‌الاسلام والمسلمین علی‌الله خراسانی
* ناب‌گرایی در ژورنالیسم / سجاد نوروزی
* کودکان، غایبان بزرگ علوم انسانی / حجت
الاسلام والمسلمین محمدرضا فلاح
* گام‌های معلق در مه / دکتر فرشاد مهدی‌پور
* پاسخی به یک نیاز حیاتی / دکتر سجاد
صفارهرندی

اقتصاد اسلامی و بحران‌های معاصر اقتصادی

* درآمدی بر علم اقتصاد اسلامی
* قانون اساسی، راه‌کاری در دسترس برای برون‌رفت
از بحران‌هاست / گفت‌وگو با دکتر حسن سبحانی
* اقبال به مالیه اسلامی بعد از بحران ۲۰۰۸ میلادی
/ دکتر ابوالقاسم توحیدی‌نیا
* مفهوم بحران اقتصادی و تبیین آن از منظر اقتصاد
اسلامی / میزگردی با حضور دکتر محمد نعمتی و
دکتر احسان خاندوزی
* تحلیلی معرفت‌شناختی از مواجهه اقتصاد اسلامی
با بحران‌های اقتصادی / دکتر مهدی موحدی بکنظر
* عوامل وقوع بحران‌های مالی و تأملات

اقتصاددانان اسلامی در این حوزه/ گفت‌وگو با دکتر محمد سلیمانی

* تحلیل اعتباریاتی از بحران‌های پولی در اقتصاد معاصر / علی اصغر قائمی‌نیا

* نقش اخلاق در بروز بحران اقتصادی سال ۲۰۰۸؛ تبیین راهکار مبتنی بر چهار لایه نهادی ویلیامسون / گفت‌وگو با دکتر ناصر الهی

* بازخوانی بحران ۲۰۰۸ از دیدگاه صاحب‌نظران: مروری بر کتاب «بحران مالی سال ۲۰۰۸؛ ریشه‌ها، پیامدها و راهکارها» / محسن اختیاری، محمد مختاری

فقه اجتماعی

* از فقه فردی تا فقه اجتماعی مطلوب

* مقدمه‌ای بر ضرورت و روش فقه الاجتماع از منظر برخی از فقهای معاصر شیعه / حجت‌الاسلام والمسلمین سید مهدی موسوی

* درآمدی بر جایگاه‌شناسی فقه اجتماعی با تأکید بر دلالت‌های روش‌شناختی آن / حجت‌الاسلام والمسلمین مجتبی‌نامخواه

* درآمدی بر جایگاه‌شناسی فقه اجتماعی / حجت‌الاسلام والمسلمین احمد مبلغی

* کندوکاوی در ماهیت و جغرافیای دانشی فقه الاجتماع / حجت‌الاسلام والمسلمین محمدرضا ملایی

* بازخوانی فضای صدور خطابات شرعی؛ گامی به سوی فقه اجتماعی نظام‌مند / حمیدرضا تمدن

* علم فقه و بایسته‌های آن در نسبت با علوم انسانی و مسائل امروز / تقریری از دروس خارج فقه حضرت آیت‌الله سید محمود هاشمی شاهرودی

* نقش‌یابی مقاصد شریعت در اصول فقه اجتماعی / حجت‌الاسلام والمسلمین علی الهی خراسانی

* شاخصه‌های نص‌گرایی در عرصه فقه اجتماعی / حجت‌الاسلام والمسلمین مصطفی دُرّی

* بررسی دو دیدگاه در تأسیس فقه نظام / آیت‌الله محسن اراکی

بازخوانی میراث حکمت عملی

* فارابی و بازشناسی نقش اجتماعی علم کلام / درس گفتار سوم استاد پارسانیا

تأملات

* رویکرد غیرمدیریتی به تحول علوم انسانی و تولید علوم انسانی اسلامی / دکتر سید محمدتقی موحد ابطحی

* عقل و عقلانیت بر اساس رویکردهای اسلامی و غربی / دکتر جعفر ترک‌زاده، باز محمد فروغ

* طبقه‌بندی تحول‌خواهان علوم انسانی در جهان اسلام / فائقه سادات میرمحمدحسینی

رصد

* گزارشی از مراسم افتتاحیه چهارمین کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی

* فهرست مقالات ارائه‌شده در چهارمین کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی

* گزارشی از مراسم اختتامیه چهارمین کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی

* نمـــــــایه

انتشار شماره ۲۴ فصلنامه علوم انسانی اسلامی صدرا

هویرت دریفوس و برنامه تحقیقاتی هوش مصنوعی /

دکتر حمیدرضا رجایی فر

* تکنولوژی دموکراتیک در منظر فینبرگ / سعیده

بایابی

* پساپدیدارشناسی دن آیدی / الهه سروش

* دانا هاراوی و مفهوم سایبورگ / لیلا سخن آشنا

* نگاهی به دیدگاه لانگدن وینسر درباره بی طرفی

تکنولوژی / یاسر خوشنویس

جریان شناسی اقتصاد اسلامی

* طبقه بندی رویکردها در مطالعات اقتصاد

اسلامی / دکتر حسن سبحانی

* معرفی جریان اصیل اقتصاد اسلامی / گفت و گو

بیست و چهارمین شماره فصلنامه تخصصی

علوم انسانی اسلامی صدرا با مدیرمسئولی

حجت الاسلام والمسلمین رضا غلامی و سردبیری

مسعود معینی پور منتشر شد.

این شماره از فصلنامه تخصصی علوم انسانی اسلامی

صدرا شامل پرونده های زیر است:

* چرخش تجربی در فلسفه فناوری: رابطه جامعه و

فناوری از نگاه فیلسوفان معاصر

* اندیشه ها و مضامین محوری چرخش تجربی در

فلسفه فناوری / دکتر روح الله هنرور

* آلبرت بورگمان: تکنولوژی و سرشت زندگی

معاصر / محمدعلی روزبهانی

* آنچه فیلسوفان فناوری می توانند انجام دهند:

باحث الاسلام والمسلمين دكتور سيد حسين ميرعزى

* اقتصاد اسلامى مسئله محور؛ از ميرزای شیرازی تا مهدوی کنی / گفت‌وگو با دکتر عادل پیغامی

* الگوی پیشنهادی برای طبقه‌بندی جریان‌های اقتصاد اسلامی / دکتر علی اصغر قائمی نیا

* غفلت از «جریان‌ها» در اقتصاد اسلامی / دکتر ابوالقاسم توحیدی نیا

* اقتصاد اسلامی؛ تحولی تشکیکی از عینیت تا انتزاع / دکتر حمیدرضا مقصودی، دکتر علی سعیدی

* به‌سوی یک مکتب فکری در اقتصاد اسلامی: مکتب اقتصادی اصفهان با تأکید بر آرا و اندیشه‌های

دکتر رحیم دلالی اصفهانی / دکتر وحید مقدم

* رهیافت‌های طراحی اوراق بهادار اسلامی / حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر سید عباس موسویان

* جریان‌های اولیه در اقتصاد اسلامی / محمد قائدامینی

جستارهایی در هندسه دانش فقه

* خلأهای علم فقه موجود / تقریری از درس خارج فقه حضرت آیت‌الله سید محمود شاهرودی

* مهندسی ابواب دانش فقه / تقریری از درس خارج فقه حضرت آیت‌الله سید محمود شاهرودی

* بایسته‌های موضوع‌شناسی در رشته‌های تخصصی / تقریرات درس خارج فقه‌الاجتماع حجت‌الاسلام

والمسلمین استاد احمد مبلغی

بازخوانی میراث حکمت عملی

* فارابی و بازشناسی نقش اجتماعی علم فقه / درس گفتارهای استاد پارسانیا جلسه چهارم

نقد کتاب

* واقعیت و روش تبیین کنش انسانی در چهارچوب فلسفه اسلامی نظریه‌ای بنیادین در علوم انسانی / دکتر سیدمحمدتقی موحدابطحی

* مسئله علم در ایران / علی‌رضا ملاحمدی

* گاه و بی‌گاهی دانشگاه در ایران؛ مباحثی نو و انتقادی در باب دانشگاه‌پژوهی، مطالعات علم و آموزش عالی / مسیح موحدپور

معرفی پایان‌نامه

* تبیین «اعتباری» مسئله خلق پول و ارزیابی کارایی آن با استفاده از نظریه بازی تکاملی

تأملات

* رویکرد غیر معرفتی به تحول علوم انسانی / دکتر سیدمحمدتقی موحدابطحی

* عقلانیت در سازمان و مدیریت از منظر رویکردهای اسلامی و غربی / دکتر جعفر ترک‌زاده،

بازمحمد فروغ

* دو رویکرد تولید علوم انسانی اسلامی / دکتر مهدی عباس‌زاده

رصد

* اندیشه‌ورزی پیرامون عدالت: پیوند عدالت‌خواهی و عدالت‌پژوهی

* انقلاب اسلامی و عدالت اجتماعی / مناظره‌ای میان دکتر علی محمدحاضری و دکتر علیرضا شجاعی‌زند

نشست منتخبی از اساتید علوم انسانی اسلامی ویژه اقتصاد اسلامی

* گزارشی از مراسم اختتامیه نخستین گردهمایی دانشجویی «علوم انسانی برای نخبگان؛ دانشگاه برای انسان»

* اخلاق تکنولوژی: موضوعی که باید جدی گرفته شود / دکتر مصطفی تقوی

* گزارشی از برگزاری سومین هفته علمی تمدن نوین اسلامی (افتتاحیه، نشست‌ها، اختتامیه)

انتشار شماره ۲۵ فصلنامه علوم انسانی اسلامی صدا

جامعه‌شناختی / گفت‌وگو با دکتر سید محمدامین قانعی‌راد
 * جایگاه فلسفه علم در سیاست‌گذاری علم و آینده‌پژوهی / گفت‌وگو با دکتر مصطفی تقوی
 * وضعیت اسفناک فلسفه علم در ایران / دکتر سعید زیباکلام
 * جایگاه فلسفه علم در ایران / گفت‌وگویی مکتوب با دکتر علی پایا
 * بررسی وضعیت اولین دپارتمان فلسفه علم در ایران / گفت‌وگو با دکتر مهدی گلشنی
 * اهمیت فلسفه علم در سیاست‌گذاری علم / دکتر امیر محترمی
بانکداری اسلامی
 * بانکداری بدون ربا؛ مواجهه‌ای درون‌گفتمانی / مناظره‌ای میان حجت‌الاسلام‌المسلمین سید عباس

بیست و پنجمین شماره فصلنامه تخصصی علوم انسانی اسلامی صدا با مدیریت‌مسئولی حجت‌الاسلام‌المسلمین دکتر رضا غلامی و سردبیری دکتر مسعود معینی پور در ۳۱۴ صفحه منتشر شد. فهرست مطالب این شماره از نشریه از این قرار است:

فلسفه علم در ایران

* فلسفه علم از زایش تا باروری / منصوره اولیایی
 * تعامل تاریخ و فلسفه علم، بررسی موضوعی علم و تمدن اسلامی / گفت‌وگو با دکتر امیرمحمد گمینی
 * مسئله مشاهده‌ناپذیرها چالش بزرگ فلسفه علم / مهدی خلیلی
 * آسیب‌شناسی نهاد فلسفه علم در ایران با نگاهی

موسویان و دکتر حسین صمصامی
 * اقتصاد اسلامی راه اول است نه راه سوم! / گفت‌وگو
 با حجت‌الاسلام والمسلمین حسن آقا نظری
 * بانکداری موجود، خصوصی‌سازی منافع و
 عمومی‌سازی ریسک! / گفت‌وگو با دکتر حسین
 درودیان
 * بهره (ریا) و مدیریت خلق پول در بانکداری
 موجود / دکتر سید مهدی دولت‌آبادی
 * اقتصاد سیاسی خلق پول در نظام بانکی / سید علی
 روحانی
 * مختصات پول و بانک از منظر اعتباریات علامه
 طباطبایی (ره) / دکتر علی اصغر قائمی نیا

درآمدی بر مناسبات سنت اسلامی و علوم اجتماعی اسلامی

گونه‌شناسی مفهومی علوم اجتماعی اسلامی
 * دانش اجتماعی مسلمین به مثابه تاریخ تفکر
 اجتماعی مسلمین / گفت‌وگو با دکتر حسین کچویان
 * رویکرد حاکم بر دانش اجتماعی مسلمین، آکادمی
 و علمی نیست / گفت‌وگو با دکتر سید حسین
 سراج‌زاده
 سنت اسلامی، فلسفه علوم اجتماعی و
 روش‌شناسی

ارزش‌باری مفاهیم جامعه‌شناختی و نسبت آن با
 سنت اسلامی / فاطمه فلاح‌نژاد
 بازگشت به کدام خویشستن؟! / حجت‌الاسلام
 والمسلمین محمد وحید سهیلی
 * ظرفیت‌های روش‌شناختی کاربردی سنت اسلامی
 / حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر قاسم ابراهیمی پور
 سنت اسلامی؛ آسیب‌شناسی و جریان‌شناسی علوم
 اجتماعی اسلامی
 * چون و چرا در علم دینی / دکتر علی‌رضا
 شجاعی‌زند

* آسیب‌شناسی علوم اجتماعی اسلامی / گزارشی
 از سلسله‌جلساتی با موضوع «آسیب‌شناسی علوم
 اجتماعی اسلامی»
 * گونه‌شناسی رویکردهای علم دینی با تأکید بر
 علوم اجتماعی / محمد عارف محبی
 * جریان‌شناسی متفکران اجتماعی عرب در دوره

معاصر / دکتر هادی بیگی
 حوزه علمیه و علوم اجتماعی اسلامی
 * رویکرد فلسفی نقطه آغاز اسلامی‌سازی
 جامعه‌شناسی است / گفت‌وگو با آیت‌الله محمود رجبی
 * دانش اجتماعی توحیدی / گزارشی از نشست
 علمی «بررسی اندیشه اجتماعی عرفا با نقد آراء
 منتقدین»

انواع عرفان و ظرفیت‌شناسی آن در علم اجتماعی
 * فقه شیعی؛ علمی فعال در عرصه حیات اجتماعی
 / گزارشی از نشست علمی «جایگاه فقه در علم
 اجتماعی مسلمین»

علوم اجتماعی اسلامی و حوزه‌های جامعه‌شناسی
 سازوکارهای تقویت و حفظ نظم اجتماعی / گزارشی
 از کتاب اسلام، نظم و انضباط اجتماعی
 * کشریندی اجتماعی از دیدگاه المیزان /
 حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر صادق گلستانی
 * نظارت اجتماعی در اسلام / دکتر سعید امیرکاوه
 * سهم علامه طباطبایی (ره) در برنامه پژوهشی
 جامعه‌شناسی شناخت / رضا نظریان
 * ویژگی‌های روش استنباط و پژوهش در دانش
 فقه امامیه و بررسی اختلاف روش اخباری با روش
 اصولی / تقریر درس خارج فقه آیت‌الله سید محمود
 هاشمی شاهرودی
 * بایسته‌های حکم‌شناسی در فقه‌الاجتماع
 (روش‌شناسی استنباط علم‌الاجتماع از قرآن) / تقریر
 * درس خارج فقه حجت‌الاسلام والمسلمین احمد
 مبلغی

نقد کتاب

* منشأ اختلاف نظرها در زمینه علم دینی (نقد و
 بررسی کتاب محل‌های نزاع در بحث علم دینی) /
 دکتر محمد تقی موحدابطحی

رصد

* فلسفه اسلامی و علوم انسانی؛ گزارشی از سومین
 نشست اساتید منتخب علوم انسانی اسلامی
 * همه مسائل علوم انسانی را نمی‌توان از طریق
 فلسفه حل کرد / گفت‌وگو با آیت‌الله غلامرضا
 فیاضی

انتشار شماره ۲۶ و ۲۷ فصلنامه علوم انسانی اسلامی صدرا

دشواری‌های نظری خوانش تجدیدی سیدجواد طباطبایی از ابن خلدون / دکتر محسن صوریان
 * نقد و بررسی تفسیر جامعه‌شناختی از کتاب مقدمه ابن خلدون / دکتر علی رضا مؤمن آرائی
 * نقد و بررسی دیدگاه طه حسین درباره ابن خلدون / دکتر رضا تسلیمی طهرانی
 * نقد برداشت یونانی از ابن خلدون / دکتر محمدرضا قائمی نیک
 * خوانش محمد عابد جابری از ابن خلدون / دکتر میکائیل حسین زاده
 * نقد دیدگاه اروین روزنتال درباره مقدمه ابن خلدون / دکتر محمدعلی هرمزی زاده
 * معرفی روایت‌هایی از مقدمه ابن خلدون

فصلنامه تخصصی علوم انسانی اسلامی صدرا شماره ۲۶ و ۲۷ (در یک مجلد) با مدیر مسئولی حجت الاسلام والمسلمین رضا غلامی و سردبیری دکتر مسعود میعنی پور منتشر شد. تعداد صفحات این شماره از نشریه ۴۴۴ صفحه تمام رنگی می باشد. فهرست مطالب این شماره از نشریه از این قرار است:

طرح یک دیدگاه: ابن خلدون متفکری اشعری

* چرا باید ابن خلدون را در چارچوب تحولات فکری جهان اسلام خواند؟ علوم اجتماعی اسلامی - ایرانی و ابن خلدون/ دکتر محمدرضا قائمی نیک
 * چرا باید ابن خلدون را اشعری خواند؟/ حجت الاسلام والمسلمین دکتر حمید پارسانیا

* تبیین جامعه‌شناختی نظام خلافت (روش‌شناسی انتقادی نظریه ابن‌خلدون) / حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر ابراهیم عباس‌پور
 * از تاریخ تحقق‌یافته ابن‌خلدون تا تاریخ در حال تحقق استاد مطهری / گفت‌وگو با دکتر موسی نجفی
 * ابن‌خلدون و نظریه دولت - تمدن / گفت‌وگو با دکتر غلامرضا جمشیدیها
 * ضرورت گذر از دستگاه نظری ابن‌خلدون / گفت‌وگو با دکتر تقی آزاد ارمکی
 * ابن‌خلدون: اندیشمند اسلامی یا سکولار؟ / دکتر سیدسعید زاهد زاهدانی
 * نسبت ابن‌خلدون و ایران امروز / گفت‌وگو با دکتر رحیم محمدی
 * ابن‌خلدون و علوم اجتماعی / مریم منصوری

ما و غرب

* مواجهات روشن‌فکرانه با غرب / دکتر محمدمهدی حیدری
 * تلاش برای احیای تمدن اسلامی / گفت‌وگو با دکتر سید حسین نصر
 * گفتمان غربی و گفتمان‌های بدیل در آسیا / فرید العطاس
 * غرب و شرق در بازی فرهنگ / گفت‌وگو با دکتر ناصر فکوهی
 * آسیب‌شناسی مواجهه با اندیشه‌های فلسفی غرب در حوزه‌های علمیه / حجت‌الاسلام والمسلمین امیر آقاجانلو
 * اکثریت روحانیون در جریان دوم هستند! / گفت‌وگو با مهدی مشکی
 * انتقام متقابل / پنکاج میسرا
 * رویارویی فکری اندیشمندان ایرانی در مصاف با تجدد

الگوی برای تدوین الگوی پیشرفت

* پیشرفت به مثابه یک پرسش / حجت‌الاسلام والمسلمین مجتبی نامخواه
 * جنس گزاره‌های سند الگوی پیشرفت چه باید باشد؟ (یادداشتی ناظر بر سند منتشرشده از الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت) / حجت‌الاسلام والمسلمین عبدالحمید واسطی
 * الگوی پایه اسلامی - ایرانی پیشرفت؛ آنچه هست، آنچه باید / حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر رضا غلامی
 * عالم توسعه تجدیدی و عالم پیشرفت دینی / دکتر مهدی جمشیدی
 * یک بار دیگر «الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت» / دکتر عطاءالله رفیعی آتانی
 * در باب الزامات سند الگوی پیشرفت / علی اصغر پورعزت، فاطمه فتحی، امین معینیان
 * الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت در مسیر اصلاح و تکمیل / حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر علیرضا پیروزمند
 * نگارش اسناد رقیب؛ سازوکاری برای جلب مشارکت حداکثری نخبگان / دکتر عادل پیغامی
 * برخی چالش‌های اساسی سند الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت / حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر علی الهی
 * نقد و بررسی واژگانی سند الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت؛ چند پیشنهاد برای اصلاح واژگانی سند / حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر احمد رهدار
 * الگوی پیشرفت؛ الگویی از جنس رسیدن و نه از جنس نوشتن / نقد سند الگوی پایه اسلامی - ایرانی پیشرفت در گفت‌وگو با دکتر پرویز امینی

مناسبات فلسفه علم و فلسفه اسلامی

- * رد پای واقع‌گرایی ساختاری در فلسفه اسلامی / گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر ابوالفضل کیشمشکی
- * امکان گفت‌وگوی مشترک میان علامه طباطبایی و والتر ترنس استیس درباره مهم‌ترین چالش: واقع‌گرایی / حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر ابوالفضل کیشمشکی
- * اصول فلسفه و روش رئالیسم: متنی پایه در حوزه فلسفه علم / منصوره اولیایی
- * مسئله مشاهده‌ناپذیرها؛ بررسی مسئله مشاهده‌ناپذیرها بر اساس آراء علامه طباطبایی / مهدی خلیلی
- * استقرای بدبینانه لائودن و نزاعی بر پایه تاریخ علم: رئالیسم علمی یا آنتی‌رئالیسم علمی؟ / محسن مقری
- * کاربرد فلسفه علم در حوزه معرفت‌دینی / گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر رضا حاجی‌ابراهیم
- * رئالیسم عمقی در مکتب رئالیسم انتقادی باسکار / علیرضا محمدی

بازخوانی میراث حکمت عملی

- * جمهور و نخبگان؛ تحلیل فاریابی از مناسبات جمهور و نخبگان در ملت / درس‌گفتارهای استاد پارسانیا (جلسه پنجم)

تأملات

- * از «فرهنگی‌سازی توسعه» تا «توسعه ایدئولوژیک» / دکتر علی‌رضا شجاعی‌زند
- * علم دینی؛ مسئله یا شبه‌مسئله؟ / حجت‌الاسلام والمسلمین امیر آقاجانلو

کتاب و نشر

تازه‌های نشر

- * «انسان‌کنش‌شناسی» به‌مثابه یک علم
- * تأملات فلسفه سیاسی در ایران معاصر
- * وجوه سیاسی در اسماء حسنی
- معرفی کتاب**
- * خصوصی‌گرایی و جهانی‌گرایی در اندیشه اسلامی معاصر
- * دین و ایدئولوژی
- معرفی پایان‌نامه**
- * بررسی انتقادی برساخت معانی در تبارشناسی از منظر حکمت اسلامی
- پرونده: رصدد**
- * فقه نظام‌ساز؛ داریم یا نداریم؟ / مهدی نصیری
- * سخنی با مهدی نصیری / خنتی‌سازی حکومت اسلامی در دوران غیبت / رضا غلامی
- * عرصه را بر آزاداندیشی تنگ نکنید! / مهدی نصیری
- * تفکر هایدگری - فردیدی به تسلیم در برابر مدرنیته منجر می‌شود / رضا غلامی
- * ایده‌ای برای دفاع از فقه و نظام و نه تضعیف آن / مهدی نصیری
- * خدمات حکمت صدرایی به مکتب اهل بیت (ع)
- * قابلیت فقه در نظام‌سازی / رضا غلامی
- * فقه واقع‌بین و نه خیال‌پرداز / مهدی نصیری
- * میوه خیال: اسلام حقیر و غرب شکست‌ناپذیر! / رضا غلامی

انتشار کتاب «معنا و مبانی علوم انسانی اسلامی»

کتاب «معنا و مبانی علوم انسانی اسلامی» شامل درس گفتارها، سخنرانی‌ها، گفتگوها و یادداشت‌های حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر رضا غلامی رئیس مرکز پژوهش‌های علوم انسانی اسلامی منتشر شد. این کتاب در ۴۱۶ صفحه و قطع رقعی از سوی انتشارات آفتاب توسعه (ناشر اختصاصی مرکز پژوهش‌های صدر) به زیور طبع آراسته شده است.

کتاب «معنا و مبانی علوم انسانی اسلامی» از سه بخش کلی سخنرانی‌ها، گفتگوها و یادداشت‌ها تشکیل شده است. رضا غلامی در پیشگفتار کتاب می‌نویسد: «از آنجاکه بنده در سال‌های گذشته با انواع درس گفتارها، سخنرانی‌ها، گفتگوها، یادداشت‌ها یا مقالات، سعی زیادی در تبیین ابعاد و زوایای پیچیده

علوم انسانی اسلامی داشته‌ام، پیشنهاد شد که مجموع این مطالب جهت بهره‌برداری سهل‌تر علاقه‌مندان به‌ویژه دانش‌پژوهان جوان حوزه و دانشگاه منتشر شود. کتابی که پیش رو دارید، نظرات اینجانب حول ضرورت، امکان و نحوه دست‌یابی به علوم انسانی اسلامی و همچنین مختصات دستگاه فکری جدیدی است که باطن این علوم را تشکیل داده است.»

در کتاب «معنا و مبانی علوم انسانی اسلامی» بیش از هر چیز، با تاریخچه اوج‌گیری بحث شکل‌گیری علوم انسانی اسلامی طی دهه اخیر و دعوایی که بر سر آن روی داده است، روبرو هستیم درعین حال این کتاب نشانگر یک مبارزه جدی میان دو جریان فکری انقلاب و روشنفکری سکولار- که در سال‌های اخیر

فلسفه در علوم انسانی اسلامی محسوب می‌شود که چیستی و چگونگی بهره‌گیری از آن را باید در فلسفه الهی تاریخ جستجو کرد. از نظر او، هر چند هر منطقه از علوم انسانی اسلامی کارکرد خاص خود را دارد اما این مناطق با یکدیگر ارتباط دارند به طوری که می‌توان به تعامل و هم‌افزایی آن‌ها با یکدیگر قائل بود چیزی که قدرت علوم انسانی اسلامی در واقع‌نمایی و همچنین بهبود زندگی انسان را ارتقاء داده است.

در کنار مباحث تئوریک، کتاب «معنا و مبنای علوم انسانی اسلامی» به بحث عمل و کاربرد علوم انسانی اسلامی کم‌توجه نبوده است چنانچه می‌توان ورود این کتاب به بررسی متدلوژی اثربخشی علوم انسانی اسلامی در میدان عمل را نیز شاهد بود. برای نمونه می‌توان به سخنرانی غلامی در بین دانشجویان نخبه مدرسه علوم انسانی اسلامی در اردوگاه ابعلی در سال ۹۶ یا سخنرانی کوتاه وی در افتتاحیه دومین نشست اساتید برجسته علوم انسانی اسلامی در مشهد مقدس اشاره کرد که به مختصات اصلی دستگاه مبدل تئوری به عمل اشاره کرده است.

هر چند این کتاب تألیف نیست، اما شاید مهم‌ترین ویژگی آن، هماهنگی و انسجام مباحث کتاب باشد. باین‌حال، حجت‌الاسلام رضا غلامی در پیشگفتار کتاب تأکید می‌کند که بعضی از نظرات او در طول زمان تغییر کرده و به پختگی رسیده است. مطالعه این کتاب حتماً برای علاقه‌مندان به بحث داغ این روزها یعنی علوم انسانی اسلامی جذاب خواهد بود.

به مراتب سخت‌تر و اثرگذارتر شده است - می‌باشد. هر چند حجت‌الاسلام رضا غلامی در این کتاب به دنبال پژوهش و نظریه‌پردازی به معنای مصطلح نبوده است اما در کتاب «معنا و مبنای علوم انسانی اسلامی» می‌توان دقیق‌ترین و درعین‌حال، عمیق‌ترین مباحث را در ساحت «فلسفه علم» پیدا کرد که در آن، علاوه بر تبیین ماهیت، شاکله و ساختار علوم انسانی اسلامی، به پرسش‌های اساسی درباره تفاوت علم اسلامی و علم سکولار پاسخ داده شده است.

برای نمونه می‌توان به سخنرانی در جمع دانشجویان دکترای جامعه‌المصطفی (ص)، سخنرانی در معهد المعارف الحکمیة بیروت، سخنرانی در درس گفتار مؤسسه آفاق حکمت و همچنین گفتگو با فصلنامه علوم انسانی اسلامی صدرا اشاره کرد که از برجستگی خاصی در این کتاب برخوردارند و در آن علوم انسانی اسلامی به‌منابۀ یک دستگاه علمی قدرتمند تبیین شده است.

علاوه بر این، نمی‌توان از سخنرانی دقیق دکتر غلامی در یکی از دشوارترین مباحث علمی یعنی موضوع طبقه‌بندی علوم در شعبه مشهد دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم در ۲۴ آبان ۹۳ نام نیاورد که وی علاوه بر بیان اجمالی تاریخ طبقه‌بندی علوم، مسیر نظریه‌پردازی بر دست‌یابی به طبقه‌بندی جدید را برای دانش‌پژوهان توضیح داده است.

در قسمت‌های مختلف این کتاب با دیدگاه خاص حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر رضا غلامی تحت عنوان «منطقه بندی علوم انسانی» مواجه هستیم. از نظر او، علوم انسانی دارای مناطق یا لایه‌های گوناگونی است و در هر منطقه از این علوم باید - بر حسب جایگاه و منزلتی که آن منطقه دارد - به دنبال یک یا چند منبع و روش‌شناسی معرفتی کارآمد، ویژه همان منطقه، در سه عرصه «وحی»، «عقل» و «تجربه» بود.

البته حجت‌الاسلام غلامی جایگاه فلسفه و حکمت اسلامی، فقه و اخلاق اسلامی، عقل ریاضی و عقل تجربی را در هر لایه به شکل دقیق‌تر تبیین می‌کند و معتقد است که تاریخ نیز بر حسب تعریفی که از آن ارائه می‌دهیم، یکی از منابع معتبر و مؤثر در طول

چاپ کتاب اسلام و آسیب‌های اجتماعی

کتاب اسلام و آسیب‌های اجتماعی شامل مجموعه درس‌گفتارهایی از حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر رضا غلامی از سوی مرکز چاپ و انتشارات دانشگاه شاهد منتشر شد. این کتاب در قطع رقعی و در ۲۳۲ صفحه، ماحصل ده جلسه درس‌گفتار دکتر غلامی در محل پژوهشکده مطالعات اسلامی آسیب‌های اجتماعی دانشگاه شاهد در دو فصل بهار و تابستان سال ۹۷ می‌باشد.

حجت‌الاسلام غلامی در پیشگفتار کتاب ضمن تبیین اهمیت این بحث، هدف اصلی خود را در ارائه درس‌گفتارهای اسلام و آسیب‌های اجتماعی، ترسیم خطوط فکری اسلام در این عرصه از بطن حکمت اجتماعی اسلام، و فاصله‌گیری از دانش اجتماعی سکولار معرفی می‌کند.

وی معتقد است که جامعه اسلامی نمی‌تواند با پشت کردن به باورها و ارزش‌های دینی، خود را از مزیت‌های بی‌شمار اتصال به منابع منحصر به فرد اسلامی محروم کند. غلامی در ادامه یادآور می‌شود:

کدام دیده‌بان منصفی است که شفا بخش نبودن دانش سکولار در فهم و رفع بحران‌های اجتماعی را انکار کند. در طول چند دهه گذشته، غرب خود و بخش مهمی از جهان را در سراسیمگی سقوط قرار داده و این توقع که جامعه اسلامی بدون توجه به این واقعیت رهرو غرب باشد دیگر قابل دفاع نیست هر چند همه می‌دانند که طی دهه‌های اخیر، تنها نسخه

وی معتقد است که جامعه اسلامی نمی‌تواند با پشت کردن به باورها و ارزش‌های دینی، خود را از مزیت‌های بی‌شمار اتصال به منابع منحصر به فرد اسلامی محروم کند. غلامی در ادامه یادآور می‌شود:

کدام دیده‌بان منصفی است که شفا بخش نبودن دانش سکولار در فهم و رفع بحران‌های اجتماعی را انکار کند. در طول چند دهه گذشته، غرب خود و بخش مهمی از جهان را در سراسیمگی سقوط قرار داده و این توقع که جامعه اسلامی بدون توجه به این واقعیت رهرو غرب باشد دیگر قابل دفاع نیست هر چند همه می‌دانند که طی دهه‌های اخیر، تنها نسخه

کدام دیده‌بان منصفی است که شفا بخش نبودن دانش سکولار در فهم و رفع بحران‌های اجتماعی را انکار کند. در طول چند دهه گذشته، غرب خود و بخش مهمی از جهان را در سراسیمگی سقوط قرار داده و این توقع که جامعه اسلامی بدون توجه به این واقعیت رهرو غرب باشد دیگر قابل دفاع نیست هر چند همه می‌دانند که طی دهه‌های اخیر، تنها نسخه

کدام دیده‌بان منصفی است که شفا بخش نبودن دانش سکولار در فهم و رفع بحران‌های اجتماعی را انکار کند. در طول چند دهه گذشته، غرب خود و بخش مهمی از جهان را در سراسیمگی سقوط قرار داده و این توقع که جامعه اسلامی بدون توجه به این واقعیت رهرو غرب باشد دیگر قابل دفاع نیست هر چند همه می‌دانند که طی دهه‌های اخیر، تنها نسخه

کدام دیده‌بان منصفی است که شفا بخش نبودن دانش سکولار در فهم و رفع بحران‌های اجتماعی را انکار کند. در طول چند دهه گذشته، غرب خود و بخش مهمی از جهان را در سراسیمگی سقوط قرار داده و این توقع که جامعه اسلامی بدون توجه به این واقعیت رهرو غرب باشد دیگر قابل دفاع نیست هر چند همه می‌دانند که طی دهه‌های اخیر، تنها نسخه

کدام دیده‌بان منصفی است که شفا بخش نبودن دانش سکولار در فهم و رفع بحران‌های اجتماعی را انکار کند. در طول چند دهه گذشته، غرب خود و بخش مهمی از جهان را در سراسیمگی سقوط قرار داده و این توقع که جامعه اسلامی بدون توجه به این واقعیت رهرو غرب باشد دیگر قابل دفاع نیست هر چند همه می‌دانند که طی دهه‌های اخیر، تنها نسخه

کدام دیده‌بان منصفی است که شفا بخش نبودن دانش سکولار در فهم و رفع بحران‌های اجتماعی را انکار کند. در طول چند دهه گذشته، غرب خود و بخش مهمی از جهان را در سراسیمگی سقوط قرار داده و این توقع که جامعه اسلامی بدون توجه به این واقعیت رهرو غرب باشد دیگر قابل دفاع نیست هر چند همه می‌دانند که طی دهه‌های اخیر، تنها نسخه

کدام دیده‌بان منصفی است که شفا بخش نبودن دانش سکولار در فهم و رفع بحران‌های اجتماعی را انکار کند. در طول چند دهه گذشته، غرب خود و بخش مهمی از جهان را در سراسیمگی سقوط قرار داده و این توقع که جامعه اسلامی بدون توجه به این واقعیت رهرو غرب باشد دیگر قابل دفاع نیست هر چند همه می‌دانند که طی دهه‌های اخیر، تنها نسخه

نقد سند آموزش ۲۰۳۰ از منظر تعلیم و تربیت اسلامی

با کتارهایی از:
محسن فرمهنی‌فراهانی، عطاالله رفیعی آتانی،
رضا غلامی، حسن ملک، علیرضا صادق‌زاده قمصری،
علی یارسانیا، محبتی همتی‌فرو ...

انتشار کتاب

«نقد سند آموزش ۲۰۳۰ از منظر تعلیم و تربیت اسلامی»

بنیادین در علوم انسانی - اسلامی و مباحث علوم انسانی - اسلامی می پردازد که یکی از کمیسیون ها، کمیسیون تعلیم و تربیت اسلامی است. تلاش ما بر این است که در این کنگره به تولید ادبیات علمی و گفتمان سازی در این حوزه پردازیم. قریب به ۳۰ جلد کتاب تا کنون به دنبال این سیاست تولید شده است.

وی ادامه داد: تلاش ما بر این است به برخی مسائل مهم روز را بر اساس مبانی تئوریک نقد و بررسی کنیم. از جمله نقد و بررسی سند ۲۰۳۰ است. همانطور که می دانید این سند ۱۷ هدف اصلی و ۱۶۹ هدف فرعی دارد و در حوزه های مختلفی چون محیط زیست، زنان، خانواده و... تدوین شده است که چهارمین هدف آن آموزش است. اما طرحی که

۵ آذرماه ۹۷ مراسم رونمایی از کتاب «نقد سند آموزش ۲۰۳۰ از منظر تعلیم و تربیت اسلامی» در خبرگزاری مهر برگزار شد. در این مراسم دکتر محسن فرمهنی فراهانی رئیس کمیسیون تعلیم و تربیت اسلامی کنگره بین المللی علوم انسانی اسلامی و دکتر فرزاد جهان بین دبیر شورای سیاستگذاری کنگره بین المللی علوم انسانی اسلامی حضور داشتند و به بحث پیرامون اهمیت پرداختن به این موضوع و انتشار این کتاب و همچنین معرفی کتاب پرداختند. در ابتدای مراسم فرزاد جهان بین درباره کتاب «نقد سند آموزش ۲۰۳۰ از منظر تعلیم و تربیت اسلامی» گفت: کنگره بین المللی علوم اسلامی انسانی چند دوره است که برگزار می شود. این کنگره از چند کمیسیون تشکیل شده است که به بحث تحول

طراحان این سند داشته اند بیش از همه معطوف به آموزش است و بدون تغییرات فرهنگی که از راه آموزش ایجاد می شود، دستیابی به اهداف دیگر در سایر حوزه های این سند امکان پذیر نیست.

جهان بین تصریح کرد: بحث آموزش و پرورش در کشور ما بحثی حاکمیتی است و مهمترین مجرای فرهنگسازی در جامعه محسوب می شود. برای همین هم مقام معظم رهبری با هشجاری تمام به این حوزه ورود کردند و جلوی اجرایی شدن این سند را گرفتند. از سوی دیگر گرچه به نظر می رسد بحث این سند تمام شده است اما از جهات واقعی این بحث ادامه دارد و برای همین نیازمند نقد و ارزیابی است. همچنین نیازمند این است که اهداف اصلی در و رای سند ۲۰۳۰ برای جامعه شفاف سازی شود. این کتاب در همین راستا نگارش شده است.

وی با تاکید بر اینکه هدف سند ۲۰۳۰ آموزش و پرورش است و این نهاد در این سند اهمیت استراتژیک دارد، بیان کرد: ورود کارشناسان امر تعلیم و تربیت به این حوزه از آنجایی اهمیت دارد که جامعه نسبت به محتوای این اسناد اطلاع پیدا کنند. در ادامه مراسم محسن فرمپینی فراهانی به معرفی کامل کتاب و بخش های مختلف آن پرداخت. وی در این باره گفت: سند آموزش ۲۰۳۰ یک پروژه جهانی سازی در نظام آموزش است. این یک فرض است که این سند با روح فرهنگ اسلامی و سیاست های اسناد بالادستی مغایر است و اگر این سند تایید می شد بر اسناد بالادستی دیگر چون سند تحول بنیادین سایه می افکند. هدف ما در این کتاب این بود که تبیینی کارشناسانه از زوایای گوناگون به این سند داشته باشیم.

وی ادامه داد: کتاب مورد نظر حاوی ۶ مقاله است که با مقدمه ای که دکتر رضا غلامی نگاشته اند به ۷ بخش تقسیم می شود. در مقاله نخست بحث این است که روح حاکم بر سند ۲۰۳۰ جهانی سازی فرهنگ غربی است و سلطه آن بر تمام دنیا. این سند تعهداتی ایجاد می کند که دولتها را به اجبار در راستای تسلط فرهنگ غرب پیش می برد.

به گفته وی در این مقاله بحث درباره ادعای حاکمیت مستقل کشورها در اجرای سند و مغایرت آن با اسناد

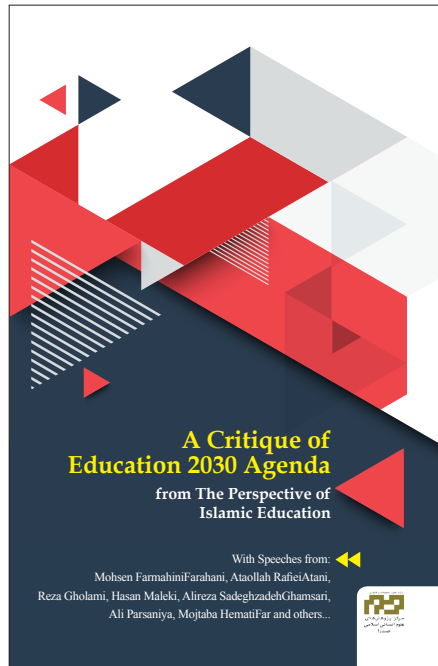
پشتیبانش که بلافاصله از واژه های تحقق آوری چون حقوق بین المللی، دستور کار که همه را ملزم به اجرای آن می کند، است.

فراهانی ادامه داد: در مقاله دوم مفروضات توسعه غرب مطرح می شود که تسلط توسعه اقتصادی را مطرح می کند. در این مقاله تبیین شده است که در صورت اجرای این سند در واقع به بازتولید انسان غربی خواهیم پرداخت که با روح و فضای جامعه اسلامی همخوانی ندارد. در مقاله سوم با عنوان «سکولاریسم تربیتی و نقد سند آموزشی ۲۰۳۰»، نیز مطرح شده است که چگونه سکولاریسم نقطه مقابل تربیت الهی است و تربیت الهی چه ویژگی هایی دارد. در این مقاله شهروند جهانی در مقابل شهروند نظام الهی مورد بررسی قرار گرفته است.

وی در ادامه بیان کرد: در مقاله «نقدی بر آموزش جنسی در سند ۲۰۳۰» نیز که خودم نگاشته ام هدفم این بود که این موضوع باز شود که علیرغم اینکه گفته می شود این سند درباره این حوزه موضوعی نگفته است چگونه اسناد پشتیبان آن این موضوعات را عادی سازی می کنند. در سندی که قرار بود در کشورمان تصویب شود به دلیل حساسیت ها اسم این بخش را تنظیم خانواده گذاشته بودند در حالیکه در این بخش در سند مدار به موضوعات برابری جنسیتی، خشونت، آموزش مسائل جنسی در راستای عادی سازی آن پرداخته می شود و نگاهشان با روح حاکم بر اسلام در تناقض است و نظام تربیت جنسی در اسلام نقطه مقابل آن است.

به گفته وی مقاله بعدی کتاب مذکور که بسیار حائز اهمیت است با عنوان «بازنگری مفهوم استقلال فرهنگی در مواجهه با اسناد و معاهدات بین المللی با تاکید بر سند آموزش ۲۰۳۰» موضوع استقلال فرهنگی تبیین می شود به این معنا که پاسخی به این پرسش داده شود که با توجه به تجربیات به دست آمده باید با اسناد بین المللی چه برخوردی داشت تا استقلال فرهنگی حفظ شود.

فراهانی در توضیح بیشتر این بخش از کتاب گفت: در این بخش بحث نویسنده سند ۲۰۳۰ و مخالفت آن با ارزش ها نیست بلکه فرض را بر این گرفته که این سند مغایرتی با ارزش هایمان هم نداشته باشد

در ادامه مراسم رونمایی جهان بین در پاسخ به پرسشی درباره ضرورت انتشار این کتاب در حالی که گفته می شود از دستور کار خارج شده است، بیان کرد: دولت رسماً گفته است که این سند از دستور کار خارج شده است و حتما همین طور است هر چند برخی گزارش ها حاکی از اجرای این سند در برخی حوزه هاست. اما از همه مهمتر این است که جامعه ما مردمسالار است و مردم باید نسبت به همه چیز جز سرار نظامی در جریان جزئیات قرار بگیرند. معلم و مدرسه درباره این سند ابهاماتی داشته و دارد و وظیفه جامعه علمی است که نسبت به این ابهامات واکنش نشان دهد.

وی ادامه داد: همچنین نوع مواجهه با اسنادی اینچنین می تواند با انتشار این مقالات تبیین شود. گفتنی است کتاب «نقد سند آموزش ۲۰۳۰ از منظر تعلیم و تربیت اسلامی» شامل مقالاتی به قلم محسن فرمهبینی فراهانی، عطاءالله رفیعی آتانی، رضا غلامی، حسن ملکی، علیرضا صادق زاده قمصری، علی پارسانیا، مجتبی همتی فراست.

چرا باید حرف آن به عنوان یک سند بیگانه پذیرفته شود؟ رویکرد در مقابل اسناد بین المللی چند گونه است. یا رد و یا تایید بی چون و چرای آنها که هر دوی این نگاه ها از نگاه نگارنده مقاله غلط است. رویکرد مواجه انتقادی و فعال با این اسناد ملاک نویسنده و راهکار پیشنهادی است. همچنین در این مقاله ذکر شده که برای ارزشیابی این اسناد باید ۹ ملاک مدنظر قرار بگیرند.

وی درباره مقاله آخری که در این کتاب نگاشته شده نیز گفت: در مقاله آخر هدف نگارنده مقایسه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و سند ۲۰۳۰ است. نکته این است که در مواجه با سند ۲۰۳۰ شورای عالی آموزش و پرورش، شورای عالی انقلاب فرهنگی و مجلس شورای اسلامی موضع های متفاوتی گرفتند و نهاد اصلی و متولی سیاستگذاری آموزش در کشور مشخص نیست. در این مقاله همچنین جدولی مقایسه ای بین سند تحول بنیادین آموزش و پرورش که شاید یکی از کامل ترین سندهای آموزشی در دنیا است و سند ۲۰۳۰ آورده شده است.

انتشار کتاب «نظریه ۳»

فرهنگستان علوم اسلامی قم به پژوهش مشغول شد. دروس سطح را خدمت اساتیدی همچون آیات و حجج اسلام آقایان راستی کاشانی، وجدانی فخر، پایانی، ستوده، احمدی میانجی، حسینی بوشهری، موسوی، اعتمادی و گنجی فرا گرفته و از سال ۱۳۷۳ در درس خارج فقه آیت الله تبریزی و خارج اصول آیت الله وحید خراسانی توفیق حضور داشته است.

وی علاوه بر مسائل بنیادی، در موضوعات راهبردی نظام اسلامی نیز با گرایش مسائل علمی فرهنگی در قالب همکاری با برخی مراکز کلان نظام از جمله به عنوان کارشناس مسائل علمی، فرهنگی و اجتماعی در دبیرخانه مجمع تشخیص مصلحت نظام از سال ۷۶ تا ۸۲ فعالیت داشته و در طول این مدت علاوه بر مشاوره، طرح‌های تحقیقاتی را برای آن‌ها به انجام رسانده است. از سال ۱۳۸۲ تاکنون نیز به عنوان کارشناس مسائل فرهنگی با دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی همکاری داشته و طرح‌های تحقیقاتی را نیز در همین ارتباط به انجام رسانده است.

حجت‌الاسلام پیروزمند در فرهنگستان علوم اسلامی،

این کتاب سومین شماره از کتاب‌های نظریه است که توسط مرکز پژوهش‌های علوم انسانی اسلامی صدرا و زیر نظر هیأت عالی داوری به انتشار رسیده است. سلسله کتاب‌های «نظریه»، طی فرایندی علمی نظریات برتر در عرصه علوم انسانی اسلامی را مدون می‌کند. در این کتاب، موضوعات ذیل به چاپ رسیده است:

۱. «منی و روش تحقیق تکاملی در علوم انسانی - اسلامی» از علیرضا پیروزمند و عباس جهانبخش
حجت‌الاسلام علیرضا پیروزمند متولد سال ۱۳۴۴ در شهر شیراز است. در سال ۱۳۶۲ با وجود قبولی در رشته فنی دانشگاه برای ادامه تحصیل به قم رفته و به موازات فراگیری دروس حوزوی در دفتر

۲. «توسعه گستره اصول فقه با ارائه ساختار جدید از آن» از ابوالقاسم علیدوست

آیت الله ابوالقاسم علیدوست در سال ۱۳۴۰ در شهر ابرکوه، از توابع استان یزد، متولد شد. وی در سال ۱۳۵۴ وارد حوزه‌ی علمیه‌ی شیراز شد و در جلسات درس آیت الله شهید دستغیب حضور یافت. تلمذ در محضر استادان بزرگ فقه، از جمله آیت الله فاضل لنکرانی، آیت الله گلپایگانی، آیت الله ستوده و آیت الله وحید خراسانی از جمله افتخارات او است. آیت الله علیدوست آثار متعددی در زمینه‌ی فقه از جمله سه گانه‌ی «فقه و عرف»، «فقه و مصلحت» و «فقه و عقل» تألیف کرده است.

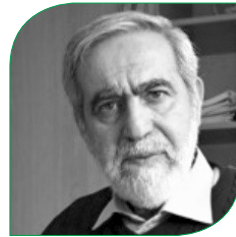
وی در کتاب «فقه و عقل» می‌کوشد تا ضمن نقد دیدگاه‌ها، مبانی، ادله و نتایج کاربردهای استقلالی و غیر استقلالی عقل، آسیب‌های کاربرد عقل در فقه را روشن سازد و به شبهات و پرسش‌های پیرامونی آن پاسخ گوید. دریافت جویز و رتبه‌های گوناگون در مجامع و همایش‌های علمی مختلف در کارنامه این اثر به چشم می‌خورد؛ از باب نمونه می‌توان به جشنواره علامه طباطبائی اشاره کرد که این کتاب را به عنوان کتاب ممتاز معرفی کرده است. همچنین این اثر متن درسی برخی از مراکز معتبر علمی است و جزو اولین آثار در موضوع خود بوده و به عنوان یکی از کتب مرجع در این زمینه قلمداد می‌گردد. در کتاب «فقه و عرف» که به عنوان متن آموزشی و پژوهشی برای دانشجویان و محققان عرصه فقه و حقوق نگاشته شده است؛ نقل و کارکرد عرف در سطوح مختلف استنباط و اجرا در قالب کارکرد استقلالی و ابزاری عرف را مورد بحث و بررسی قرار داده و نظریه‌های گوناگون سایر مذاهب فقهی را ارزیابی کرده است. کتاب فقه و مصلحت در صدد است با نگاه تطبیقی، جایگاه و کارکردهای مصلحت

فعالیت‌های متعددی در حوزه‌های ذیل داشته است: روش‌های سنتی و انحرافی اجتهاد، موضوع شناسی، فلسفه علم و معرفت شناسی، مبانی اقتصاد سوسیالیستی و سرمایه داری، روش سیستمی، الگوی سیستم سازی، فلسفه (با گرایش فلسفه حرکت) مبانی جامعه شناسی، مبانی نظام سیاسی، ولایت فقیه، روش مدل سازی، روش تحقیق، مبادی و مبانی اصول فقه احکام حکومتی و ...

پیروزمند علاوه بر ارتباط علمی با مراکز مختلف، به تألیف کتاب، مقاله و تنظیم طرح‌های تحقیقاتی نیز پرداخته که با دو گرایش مبنایی و راهبردی انجام گرفته است. در موضوعات بنیادی، مباحثی همچون فلسفه علم، روش علم، روش سیستمی، فلسفه فیزیک و ریاضی، فلسفه دین، مبانی علم اصول، ... و در موضوعات راهبردی به مطالبی همچون، شبکه‌های اطلاع‌رسانی، رابطه دین و دولت و فرهنگ، طبقه‌بندی موضوعات فرهنگی، مبانی و الگوی مهندسی فرهنگی، الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی، جنبش نرم‌افزاری و تحول علمی کشور، الگو و چشم انداز تحول حوزه علمیه ... می‌توان اشاره نمود.

پیروزمند در این مقاله نوآورانه تلاش داشته تا راهی برای تولید علوم انسانی اسلامی بر مبنای نگاه فرهنگستان باز کند. به این دلیل که نقطه کانونی بحث در مراحل «فلسفه و روش» و «روش علوم» قرار دارد، دستاوردهای فلسفه نظام ولایت، به‌عنوان پیش فرض و اصول موضوعه در نظر گرفته شده است و ادله اثبات خود فلسفه به سایر مکتوبات فرهنگستان واگذار شده است. بر این مبنا مقاله شامل سه بخش اصلی است: اصول و مفروضات اساسی که ذیل عنوان فلسفه و روش و بدون بحث‌های استدلالی تفصیلی ذکر و به اختصار با مبانی مهم‌ترین نحله‌های فلسفه و روش مقایسه می‌شود؛ بخشی که به «روش تحقیق تکاملی» و مقایسه‌ی آن با رایج‌ترین روش‌های تحقیق علوم اجتماعی می‌پردازد؛ و در نهایت تلاش شده با ذکر یک مثال و پژوهش عملی انجام شده، کاربرد عملی روش تحقیق پیشنهادی و مزایا و دستاوردهای آن به‌صورت عینی و ملموس نمایش داده شود.

و شیوه تشخیص آن را بر اساس مبانی و منابع فقه اهل بیت (ع) در نظام فقهی - حقوقی اسلام و با توجه به موضوعات و نیازهای نوپدید جست‌وجو کند. در این مقاله ایشان بر این باور است که تاریخ تکون دانش اصول، در قالب طرح مسائل اصولی به سال‌های آغازین اسلام و تاریخ تأسیس آن به‌عنوان یک دانش بازگشت می‌کند و در این تاریخ طولانی، ساختارهایی متعدد و عموماً به هم نزدیک برای این دانش، پیشنهاد گردیده است. ساختار مشهور همان ساختار «کفایه الاصول» است که از گذشتگان به ارث رسیده است. به نظر ایشان نسبت به این ساختار و مسائلی که در درون خود جای داده است، ملاحظات اساسی وارد است و تحقیق حاضر نسبت به این پدیده در سه ساحت، ملاحظه دارد: نبود محوری معین در این ساختار، نقص گفت‌وگو نسبت به مسائلی که در این ساختار عرضه شده است و عدم ورود به مسائلی که روشن‌کننده وظیفه مبینان شریعت است. ملاحظات این تحقیق بر ساختار موجود و مشهور اصول فقه است.

۳. «خانه کعبه، الهام‌بخش در طراحی نیایشگاه مطلوب اسلامی» از عبدالحمید نقره کار

مهندس عبدالحمید نقره کار در سال ۱۳۲۲ در تهران متولد شد. حوزه‌ی اصلی تحقیق و تدریس وی، هنر و معماری اسلامی است و مطالعات مفصل نظری و میدانی در این خصوص داشته است. مهندس نقره کار مسئولیت‌های علمی متعددی را عهده دار بوده است از جمله: مدیریت قطب علمی معماری اسلامی از سال ۱۳۹۱، ریاست کرسی نظریه پردازی معماری و شهرسازی حدود ۱۴ سال، ریاست کارگروه معماری و شهرسازی شورای عالی تحول و ارتقاء علوم انسانی از سال ۱۳۹۱، ریاست دانشکده

معماری و شهرسازی دانشگاه علم و صنعت ایران به مدت ۱۴ سال، ریاست مرکز تحقیقات معماری و شهرسازی دانشگاه علم و صنعت ایران به مدت ۱۸ سال، عضویت در شورای برنامه‌ریزی مرکزی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و سردبیری نشریه طرح و نماد دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه علم و صنعت ایران. از جمله آثار منتشر شده وی می‌توان به کتب زیر اشاره کرد: درآمدی بر هویت اسلامی در معماری و شهرسازی، مبانی نظری معماری، انسان، طبیعت، معماری، حکمت هنر اسلامی. آثار پژوهشی مهندس نقره کار در حوزه‌ی هنر و معماری نیز پرشمار است. در کارنامه علمی وی تألیف و انتشار ۷۲ مقاله علمی دیده می‌شود.

نقره کار جوایز و افتخارات زیادی هم داشته است: برگزیده به عنوان نظریه‌پرداز برجسته در ششمین جشنواره بین‌المللی فارابی در سال ۱۳۹۱؛ پژوهشگر برگزیده از طرف استانداری تهران در سال ۱۳۸۹؛ استاد بسیجی نمونه - مناطق استانی اول و دوم - بسیج اساتید کشور در سال ۱۳۹۰، استاد بسیجی نمونه سال ۱۳۹۱ در استان تهران و....

نقره کار با اتکا به این مبنا که مکتب اسلام مبتنی بر کلام الهی و سنت معصومین به‌عنوان مکتبی جامع و مانع، خطاناپذیر و تکاملی، با دو بال حکمت نظری و حکمت عملی خود، هم اصول فرازمانی و فرامکانی (راهبردی - مفهومی) و هم راهکارهای عملی برای خلق آثار شایسته‌ی انسان، ارائه نموده است؛ تلاش کرده در این مقاله به‌طور خاص یک مصداق معمارانه که با الهام الهی توسط پیامبر او حضرت آدم ساخته شده است را مورد ارزیابی و تحلیل قرار دهد. به نظر وی نیایشگاه‌های اسلامی مثل خانه کعبه، علی‌رغم نسبی و اعتباری بودن کالبد آن‌ها که در عالم طبیعت تجلی یافته است، از نظر عناصری نظیر ایده‌های هندسی - فضایی و نمایه‌ها - آرایه‌ها که جزء علوم نیمه تجربی و نیمه تجریدی محسوب می‌شوند، می‌توانند برای همه‌ی زمان‌ها، الهام‌بخش باشند. مصداق این مهم را می‌توان در ویژگی‌های تاریخی و محتوایی، ویژگی‌های کالبدی و بیرونی و ویژگی‌های فضایی - هندسی و درونی جستجو کرد.

گاهنامه
تحلیلی - خبری
کنگره بین‌المللی
علوم انسانی اسلامی
شماره ۹
فروردین ۱۳۹۸

منتشر شد

کتاب بنیان‌های فکری
جامعه‌شناسان غرب و متفکران اسلامی

نویسنده:

دکتر سید سعید زاهد زاهدانی، مریم مؤمنی

ناشر:

انتشارات آفتاب توسعه
(ناشر اختصاصی آثار مرکز پژوهش‌های علوم انسانی اسلامی صدرا)

۳۵۰ صفحه | قطع رقعی |

تلفن تماس: ۶۶۴۰۹۰۵۶ |

www.sccsr.ac.ir

منتشر شد

کتاب نظریه پردازی اسلامی در علوم انسانی

نویسنده:

حجت الاسلام والمسلمین دکتر احمد حسین شریفی

ناشر:

انتشارات آفتاب توسعه

(ناشر اختصاصی آثار مرکز پژوهش‌های علوم انسانی اسلامی صدرا)

| ۳۶۸ صفحه | قطع رقعی |

| تلفن تماس: ۶۶۴۰۹۰۵۶ |

www.sccsr.ac.ir